

List izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS – Izhaja štirinajstdnevno med šolskim letom – Ureja uredniški odbor, odgovorna urednica Neža Maurer. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585 Ljubljana, Naslov uprave: Nazorjeva 1/I, telefon 22-284 – Poštni predal 355-VII.
Letna naročnina: 20 din za posameznike, za šole in druge ustanove 40 din – Št. tek. računa: 501-8-26/1.
Tiska ČZP Ljudska pravica

LJUBLJANA, 19. MARCA 1971
LETO XXII – ŠT. 6

PROSVETNI DELAVEC

LIST DELAVCEV V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

Kar se osuje, gre po zlu

Podatki o osipu za šolsko leto 1968/69:
– osnovne šole 42,2%; srednje šole 28,1%; višje in visoke šole 69%.

Z učnimi uspehi naših šol že dolgo nismo zadovoljni. Osip je veliko prevelik, pravimo, ko razmišljamo o številkah in odstotkih, ki ga poskušajo predstaviti in dokumentirati. Koliko to našo družbo stane, navadno vzdihujemo ob tem, ne da bi se prav zavedali vseh razsežnosti problema, ki še zdaleč ni le materialne narave.

Slovenski pravopis navaja, da je osip, kot smo poimenovali to reč, v svojem prvotnem pomenu žitno zrnje, ki se osiplje iz klasja. In ko se osuje, gre po zlu. Zakorenini se sicer lahko in vegetira v jesen in zimo – do pomladnega pluga, ki mu izpodreže korenine in ga podorje, ne da bi se moglo podese-teriti, podvajseteriti.

Ali smemo privzeti in aplicirati tudi to celovitejšo podobno, ko razmišljamo o osipu v našem šolstvu? – Najbrž je odgovor lahko samo pritrdilen. Ne gre torej, da bi problem osipa merili samo materialno, saj je očitno, da ima tudi druge dimenzije.

Koliko izpodrežanih upov, koliko podoranih načrtov je lahko skritih za številkami in odstotki! In koliko nezakoreninjenih ali slabo zakoreninjenih mladih ljudi, ki potem več ali manj le vegetirajo!

Da, problem je to, ki se zajeda v prav vse pore našega družbenega in narodnega življenja. Se zavedamo vse njegove usodne teže?

SILVO FATUR

Nezadovoljni z uspehi

Ljubljanska temeljna izobraževalna skupnost o osrednjih vprašanih osnovne šole in predšolskega varstva

Razprava na minuli seji skupščine TIS Ljubljana je opozorila na spoznanje, da je razmeroma zadovoljivo gmotno stanje ugodno vplivalo na dejavnost osnovne šole in da se rezultati popravljajo. Toda še zmeraj je vrsta stvari, ki niso rešene. V osmih letih še zmeraj ne izdela osnovne šole približno 25 odstotkov otrok. Z devetim in desetim letom šolanja se ta odstotek sicer zniža na okrog 18 odstotkov (nekaj jih pa konča osnovno šolo tudi kasneje v večernih šolah pri delavskih univerzah) – vendar se ni mogoče pomiriti ob podatku, da je še zmeraj toliko otrokom brez dokončane osnovne šole praktično zaprta pot nadaljnega šolanja. To je toliko bolj aktualno, ker vemo, da učni rezultati niso samo posledica učenčeve sposobnosti oziroma nespособnosti.

Osnovna ugotovitev na seji skupščine je pravzaprav bila, da se sami učni rezultati količinsko najbrž ne bodo dali več bistveno popravljati (postopen napredek bo seveda neizogiben), temveč bo potrebno storiti vse, da se bo bistveno izboljšala kakovost pouka. Ob tem je bilo zanimivo slišati, da je sprememba na tem področju, se pravi sprememba v kakovosti učnovzgojnega dela, odvisna ne le od opremljenosti šol, od izobrazbe učnega osebja, od spremenjenih ocenjevalnih kriterijev (na primer pri oceni zadostnosti), od popravljenih učnih načrtov in podobno, marveč zelo močno od tega, če se bomo pripravili in izvajanja pouka začeli lotevati bolj znanstveno, bolj organizirano, če bomo posvečali več skrbi tehnologiji izobraževanja in vzgoje.

Kakor je bila vseskozi ustvarjalna in deloma tudi optimistična razprava o osnovnem šolstvu, pa utegne biti bolj negotova jutrišnja razprava o razvoju predšolskega varstva. V Ljubljani je v vzgojnovarstvenih zavodih okrog 6300, manjka pa že danes prostora vsaj še za 3500 otrok. Treba bo zagotoviti to, zraven pa še vrtnice in jasli za otroke v naseljih, ki jih še gradijo. Ali bo mesto našlo dovolj moči, da se bo lotilo nemajhne naloge s pospešenimi naporji? Skupščina TIS bo jutri obravnavala osnutek programa razvoja vzgojnovarstvenih zavodov v ljubljanskih občinah za obdobje do 1975. leta.

J. S.

Prosvetni delavci se izpopolnjujejo ob prebiranju svojega glasila!

Vsi člani šolskega kolektiva so naročeni na PROSVETNEGA DELAVCA:

1. Osnovna šola VITOMARCI, občina Ptuj
2. II. gimnazija v LJUBLJANI

ALI JE TAKO TUDI PRI VAS?

POVERJENIKI, SPOROČITE NAM!

Opozorilo delovnim organizacijam družbenih dejavnosti o začetku postopka za samoupravno sporazumevanje o delitvi osebnih dohodkov

Republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije je na XIII. plenarni seji dne 12/3-1971 sprejel v skladu s 4. členom zakona o samoupravnem sporazumevanju

Predlog za pripravo samoupravnih sporazumov!

1. Samoupravne sporazume o delitvi dohodkov naj bi sklenile med seboj organizacije družbenega dela oziroma delovne skupnosti državnih organov in drugih organov in organizacij (v nadaljnjem besedilu: delovna skupnost) razvrščene po tehle dejavnostih:
2. I. ukvarjajo z izobraževanjem
3. 8. vzgojno-varstveni zavodi
4. ZNANOST
5. 9. znanstveni zavodi
6. KULTURA
7. 10. gledališča in glasbena dejavnost
8. 11. filmska umetnost, kinematografija in RTV
9. 12. knjižnice
10. 13. arhivi
11. 14. muzeji in galerije
12. 15. spomeniško varstvo (Varianta: – kulturno-umetniška dejavnost – kulturno-prosvetna dejavnost)
13. ZDRAVSTVO
14. 16. zdravstveni domovi
15. 17. stacionarni zdravstveni zavodi

Iz vsebine:

Od računstva k matematiki „Enake možnosti prizadetim“ Kateri republiški prosvetni listi izhajajo v Jugoslaviji Optimum možnega Graščine so njihov dom Domače skušnjave in tuje skušnje Lutkovni seminar v Senovem Ob dnevu prosvetnih delavcev občine Žalec Učitelj, ne protestiraj! Razstava Igorja Pleška v Škofji Loki „Mini“ in „maksi“ naše delovne prakse

18. lekarne
19. zavodi za zdravstveno varstvo
20. naravna zdravilišča

SOCIALNO VARSTVO

21. socialni zavodi

SOCIALNO ZAVAROVANJE

22. zavodi za socialno zavarovanje

ZAPOSLOVANJE

23. zavodi za zaposlovanje

PREDSTAVNIŠKI ORGANI IN DRUŽBENE ORGANIZACIJE

24. predstavniški organi vseh družbeno-političnih skupnosti (brez uprave), organi družbeno-političnih in družbenih organizacij, društva ter združenj in organi samoupravnih interesnih skupnosti (Varianta: združenja skupaj s svojo dejavnostjo)

UPRAVA IN PRAVOSODJE

25. upravni organi vseh družbeno-političnih skupnosti (tudi upravni zavodi, centri za socialno delo, KPD, policijski gasilci ipd).
26. pravosodni organi
27. carinarnice

BANKE

28. služba družbenega knjigovodstva in narodna banka
29. poslovne banke

ZAVAROVALSTVO

30. zavarovalnice (Varianta: SDK, narodna banka in poslovne banke Varianta: SDK, narodna banka, poslovne banke in zavarovalnice).

Delovne skupnosti se ne glede na ta predlog lahko razvrščajo tudi drugače upoštevajoč naravo dela.

II.

Predlog iz prejšnje točke naj v vsaki delovni skupnosti obravnava samoupravni organ, ki je pristojen za sprejem statuta, v delovnih skupnostih, ki ne sprejemajo statuta, pa samoupravni

organ, ki je pristojen za sprejem splošnega akta o delitvi dohodka.

Samoupravni organ iz prejšnjega odstavka odloči, ali sprejme predlog za sklenitev samoupravnega sporazuma o merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov z delovnimi skupnostmi v okviru dejavnosti, ki je predvidena v tem predlogu. O svoji odločitvi obvesti vsaj v štirinajstih dneh po objavi tega predloga komisijo pri izvršnem svetu Skupščine SR Slovenije iz 17. člena zakona in republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije.

III.

Samoupravnim organom iz II. točke predlagamo, da čim prej imenujejo skupni iniciativni odbor za svojo dejavnost. Ti iniciativni odbori naj bi takoj začeli s pripravljanjem osnutkov samoupravnih sporazumov in naj bi potem, ko bo komisija iz 17. člena zakona poslala obvestilo po 5. členu, spremenili status v skupno komisijo vseh partnerjev.

Predlagamo zainteresiranim skupnostim oziroma združenjem in izobraževalnim skupnostim, da za svojo dejavnost pomagajo ustanoviti iniciativne odbore in organizirati njihovo delo oziroma delo skupnih komisij.

IV.

Osnovne organizacije in občinski ter medobčinski odbori Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije naj poskrbe, da bodo odločitve samoupravnih organov o tem predlogu čimprej sprejete in da bodo o tem seznanjeni vsi člani sindikata.

V.

Ta predlog se objavi v „Delu“, „Delavski enotnosti“ in „Prosvetnem delavcu“. Objava velja kot vročitev predloga vsaki delovni organizaciji oziroma organu s področij, ki so navedena v predlogu.

Republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije

Vinko KASTELIC, predsednik

Od računstva k matematiki

Strokovni svet zavoda za šolstvo SRS je na zadnji seji po dolgi razpravi sklenil, da bodo začeli uvajati modernizirani pouk matematike v vse osnovne šole na Slovenskem že letošnje jeseni, se pravi, z novim šolskim letom. Uvajali bi ga postopno: letos v prvi razred, nato pa postopno vsako leto en razred više.

V projektu modernizacije osnovnošolske matematike piše, da je poglobljena novost v prenosu dela učne snovi iz srednje na osnovnošolsko stopnjo, na primer teorije množic, osnov matematične logike, nedekadnih sistemov in drugo. Odpadel naj bi dosedanj računski dril, učencem naj bi učitelj razvijal smisel za samostojno mišljenje in logično sklepanje. Učenec se ne bi več učil na pamet neštetih formul, šola mu tudi ne bi več tako kot do zdaj skoraj v celoti posredovala raznih matematičnih dejstev, temveč se bo moral učenec do njih dokopati sam s svojim delom.

Projekt, ki ga uvajamo, je povzet iz ZR Nemčije. Naši strokovnjaki menijo, da je ta koncept izmed vseh, ki se zadnje čase uvajajo v številnih državah, najbližji našim spoznanjem in zahtevam glede smotrov moderne osnovnošolske matematike. Prevzeli bomo učni načrt in metodično-didaktični koncept.

Nosilec projekta je zavod za šolstvo v sodelovanju z republiško izobraževalno skupnostjo, obema pedagoškima akademijama in drugimi visokošolskimi zavodi. Ti bodo tudi poskrbeli za pripravo vseh prevodov in drugega gradiva ter za

Kaj pomeni biti živ oziroma sposoben za reagiranje na občutljiv način? Človekovo življenje predstavlja nenehno poseganje po svetu. Poseči — napraviti premor — vzpostaviti kontakt — napraviti zopetni premor — ustvariti pomen — to je pravi človeški ritem, ritem, ki se ponavlja prav tako pravilno kakor dihanje. In nekje znotraj tega ritma se poraja odločilni boj med novim in tistim, kar je že znano.

Učitelji, ki učijo starejše učence, morajo biti sposobni razumeti tiste lastnosti, ki jih drugi ljudje samo tolerirajo: neslane šale, pubescentni žargon, surovo deško hvaležanje, nepredvidene in bliskovite prehode iz otroštva v zrelost in spet nazaj, občasno nagnjenje do solzavih zgodb in srce parajočih oddaj, superiorno vedenje in vsevednost — torej vse tiste lastnosti, katerih sami najbrž ne bodo nikoli več občutili.

PEGGY BROGAN

usposobljenje učiteljev za spremenjen način pouka.

Ko se je strokovni svet zavoda za šolstvo — to telo je pristojno za potrjevanje učnih načrtov v Sloveniji — odločil za uvedbo moderniziranega pouka matematike, pravzaprav ni imel pomislekov o sami uvedbi predlagane spremembe, kajti učni načrti so znanstveno pripravljani in preizkušeni. Imel pa je pomisleke glede predloga, naj bi novost začeli uvajati v prvih razredih v celoti že letošnje jeseni, se pravi s šolskim letom 1971/72. Nekaj članov sveta je dvomilo, če je v tem času mogoče pripraviti vse potrebno gradivo, zlasti pa, če se bo dalo vse učitelje prvih razredov pravočasno in dovolj usposobiti za metodično precej drugačen način pouka. Prepričala je zagotovitev organizatorjev projekta, da so vse organizacijske stvari dovolj skrbno pripravljene in da bodo tudi v celoti izvedene.

Ko se je strokovni svet za-

voda za šolstvo naposled odločil za frontalno uvedbo moderniziranega pouka matematike v prvem razredu že letos jeseni, je obenem priporočil zavodu za šolstvo, naj s svoje strani poskrbi, da se bodo učitelji prvih razredov z novim šolskim letom lahko res kar najbolj uspešno lotili dela. Zavod bo angažiral okoli 30 svojih svetovalec predvsem v pripravi in spremljanje tega pouka.

Strokovni svet se je na seji nadalje med drugim zavzel za učinkovitejšo ukrepe pri razvijanju izobraževanja zaposlenih ter razpravljal o pripravljajoči se znanstveni analizi pedagoške storilnosti. Sprejel je navodila in učni načrt za prakso učencev ekonomskih šol, osnove predmetnikov in učnih načrtov za poklice zidar, tesar in železokrivce ter temeljne zasnove osnov predmetnika in osnov učnega načrta za izobraževanje poklicev frizerske stroke.

J. S.

Spremenjena vloga Ljubljane

Glavno mesto Slovenije odpira vrata tudi šolarjem iz neljubljanskih občin

Za Ljubljano se je že nekaj let sem vedelo, da ne kaže kakšnega pretiranega navdušenja za to, da bi tudi s svojimi močmi — te v finančnem smislu gotovo niso majhne — podpirala v večjem obsegu tudi šolarje iz neljubljanskih občin. To se je kazalo tako pri štipendiranju kot tudi v odnosu do dijaških domov.

Zdaj pa lahko z zanimanjem in celo s presenečenjem ugotavljamo, da se je ta odnos začel bistveno spreminjati. To kažejo nekateri pomembni znaki.

Tako je pred kratkim izvršni odbor ljubljanske temeljne izobraževalne skupnosti obravnaval predlog družbenega dogovora o štipendiranju in kreditiranju učencev ter študentov in se zavzel za to, da se v tem dogovoru bolj kot do zdaj odpro možnosti štipendiranja tudi za tiste učence, ki niso doma iz

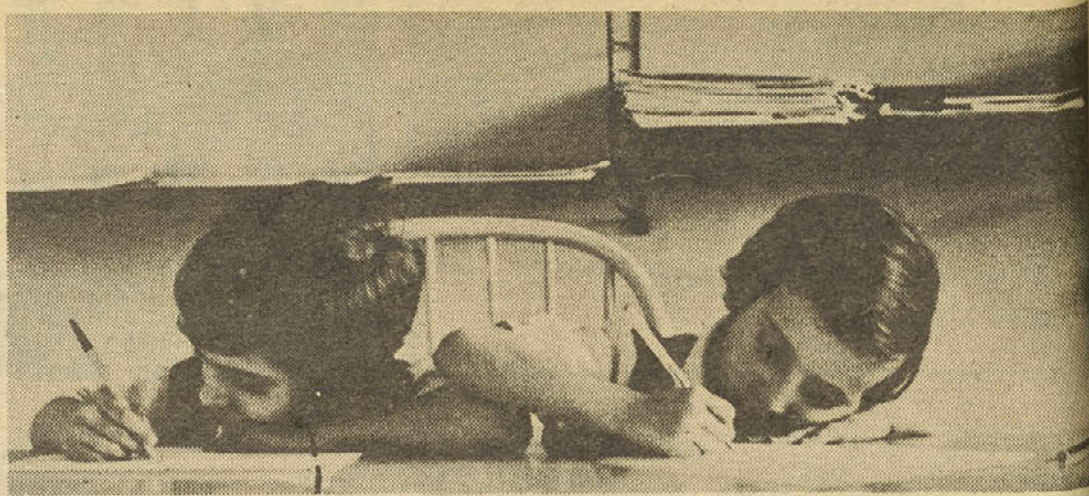
ljubljanskih občin. Izvršni odbor TIS predlaga, naj bi ljubljanska podjetja bolj kot do zdaj mislila tudi na zelo sposobne učence s širšega območja Slovenije.

Zelo podobno stališče je bilo še kako čutiti tudi nekaj dni potem, ko so se v mestni skupščini povabljeni pogovarjali o možnosti za popraviljanje in zidanje dijaških domov v Ljubljani. Ves čas je bila prisotna misel, da je Ljubljana s svojimi gospodarskimi možnostimi moralno in finančno dolžna poskrbeti za normalno življenje mladine, ki obiskuje ljubljanske šole.

Ob obeh pobudah, ki — upajmo — ne bosta ostali osamljeni, lahko nemara pričakujemo, da bo Ljubljana kot največje in najbogatejše slovensko mesto začela aktivneje posegati v nacionalno šolsko problematiko.

Nova matematika na osnovnih šolah

V zvezi s člankom „Nova matematika v osnovnih šolah“ objavljenim v 5. št. PROSVETNEGA DELAVCA smo prejeli vest, da je Strokovni svet Zavoda za šolstvo že pooblastil Zavod za šolstvo SRS, da uvede z novim šolskim letom 1971/72 moderno matematiko na vseh osnovnih šolah v SR Sloveniji.

Odločitve in odločbe

Problemu odločanja v šolstvu posvečajo zlasti v zadnjem desetletju vedno večjo skrb tako doma kot po svetu. To vprašanje se je zaostriло z valom šolskih reform, ki so preplavile zlasti srednje šole v šestdesetih letih. Na pragu so večje reforme osnovnega šolstva in šolstva, ki ga uvrščamo v tretjestopenjsko.

Šolniki se v vsakdanjem delu srečujemo s široko mavrico vprašanj, ki se vrste od izrazito strokovnih do docela splošnih. Spremembe učnih programov in izbira ter uvajanje novih učbenikov prav gotovo sodita bolj k strokovnemu robu tega spektra. Pri tem gre za dvojno izvedenstvo: za poznavanje predmeta in poznavanje metodologije pouka ter metodologije same reforme pouka.

Eno od pomembnih spoznanj pri uvajanju množice novitet v šolstvu je dejstvo, da se le-te slabo obnesejo, če učitelji niso bili dovolj aktivno sodelujoči pri tem delu. Ni na primer naključje, da je letošnja letna konferenca ameriških učiteljev naravoslovja posvečena prav odločanju v šolstvu. Da bi pri odločitvah v šolstvu sodelovalo čim več učiteljev, morajo biti ti najprej dobro seznanjeni s problematiko, glede katere obstajajo dileme in dvomi. Posebne institucije zato zbirajo informacije o novitetah v šolstvu po predmetih in starostnih skupinah, jih ocenjujejo, primerjajo ter o tem seznanjajo učiteljsvo. Oblike obveščanja so najrazličnejše: konference, literatura, informacijski paketi (trakovi, filmi, brošure), učiteljski izobraževalni centri, TV oddaje in podobno. Vedno večjo besedo pri odločanju imajo skupine ljudi, ki vključujejo predmetne strokovnjake, pedagoške strokovnjake za pedagoška merjenja, psihologe in sociologe. Zelo pomembno vlogo imajo učiteljska strokovna združenja in nekateri najboljši novi tečajji za srednje šole so predvsem ali skoro docela plod dela učiteljskih strokovnih združenj (npr. Nuffiel-

dovi kurzi naravoslovja v Angliji).

Drugo spoznanje, porojeno iz modernizacijskega vala, pa je, da modernizacija zahteva čim boljše metodologijo, ki mora temeljiti na solidnem znanstvenem modelu. O tem je bilo dosti napisanega tudi že pri nas. O metodologiji šolske reforme je obširno pisal zlasti profesor Schmidt. Spet ni naključje, da so ravno šestdeseta leta dala prvi strokovni časopis, ki je posvečen ravno teoretičnemu delu na področju reformiranja šolstva: The Journal of Curriculum Studies. Preizkusna doba, organiziran feed-back, primerjave rezultatov novih kurzov s starimi, izobraževanje učiteljev za prehod na nov način dela ali na novo učno snov ali oboje — to so samo nekateri problemi, katerih reševanje je potrebno vnaprej planirati.

Pred durmi je menda temeljita reforma matematike za prve štiri razrede osnovnih šol. To je neverjetno obsežno in odgovorno delo, saj bo vanj vpletenih po približnem računu kar okrog 100.000 učencev in učiteljev, ko bo stvar v polnem teku. Zato je kar malce presejeto, da širše občinstvo pol leta pred startom tako malo ve o tem. Zavod za šolstvo SRS, ki se je tega zares pomembnega dela lotil, bi morda prav storil, če bi šolnike podrobneje informiral o svojih prizadevanjih.

Vprašanj je cela kopica in odgovori nanje bi bili najbrž za mnoge zanimivi. Naj našteto nekaj:

Katere tečaje matematike za osnovno šolo so strokovnjaki se vzeli v pretres, preden so se odločili za sedanjo izbiro?

Katere specifične prednosti ima izbrani kurz pred drugimi možnostmi?

Kje lahko učitelj, ki ga stvari podrobneje zanimajo, dobi literaturo, ki bi ga seznanila predvsem z izbrano različico, če pa je mogoče, pa še z odklonjenimi različicami.

Katere strokovne institucije so sodelovale pri izbiri poleg Zavoda: PA, Univerza, Pedagoški institut, Društvo matematikov, fizikov in astronomov SRS?

Kako bo organizirano preizkušanje novega tečaja, kdo bo sodeloval pri tem delu, koliko časa bo trajalo preizkušanje?

Kakšni so načrti izobraževanja učiteljev za prilagoditev novi tematiki in novim metodam?

Kako je poskrbljeno za izglajitev nezveznosti med sedanjo osnovnošolsko in srednješolsko matematiko?

Najbrž bi se dalo še naštevati, vendar je upati, da že odgovori na ta vprašanja lahko učitelju pojasne še eno dilemo: „Ali bo šlo pri novi matematiki za premišljeno odločitev ali spet le za odločbo?“ JANEZ FERBAR

POGLED SKOZI ŠOLSKO OKNO

Fant ni vsega sam kriv!
(»Zakaj imamo učni načrt?«)

V zadnjem Prosvetnem delavcu sem nekajkrat prebrala oba članka iz rubrike Pogled skozi šolsko okno. Vzbudila sta mi veliko asociacij. Pa ne le meni, še bogve kolikim!

Oglašam se zaradi prvega sestavka. Pred mano vstaja podoba mladega, nemara celo zelo prizadetega, a komaj pečenega slavista. Čestitam mu, da je toliko snovi lahko odnarekoval učencem 7. razreda že v prvem polletju! Koliko znajo, pa vem. Točno toliko kot so znali moji nekoč. Eden za odlično, trinajst za nezadostno, drugi pa za dve in tri. Vsem skupaj pa — žal — ni jasna snov ne iz prvega ne iz drugega in ne iz tretjega zvezka.

Zelo dobro še vse vidim: štirideset otrok (nekateri so pa res butasti, sem rekla takrat), jaz pa skaečim od polomljene mize, ki stoji v kotu, do table. K mizi letam skilit v zvezek priprav in se po isti poti vračam k tabli. Nanjo mažem vse mogoče, vse precej brez reda. Zelo dobro pa se spominjam tudi zvneče besede: pointilizem, dadaizem, enjambement... in neko neponovljivo pravilo o glagolskem vidu.

Nepoznani kolega, povedali so ti, da si ga polomil. Tudi če ti ne bi, sem prepričana, da bi bil prav tako kmalu isto spoznal sam. Obupaj pa nikar. Tisti trije zvezki kažejo, da bi mimo vseh učnih načrtov lahko naučil še veliko, če ne bi izgubljal časa za narekovanje. Uredi si to drugače. Vse jim povej (saj veš komu) in pazi, da te bodo poslušali z odprtimi usti. Zapišite pa tako, da se bo mlada glava imela kam opreti. Ko pride čas, da si bova morala ti in jaz

pomagati z oporo, se bova opirala na palico, ne na lato iz kozolca.

Prepričana sem, da bo tov. T. O. s svojimi izkušnjami znala napraviti majcen čudež — tisti nesrečni učenec s tremi zvezki slavistične znanosti bo na koncu leta lahko imel pozitivno oceno.

Mene zanima nekaj drugega: kaj je svetovalec (inšpektor) za slovenski jezik doslej storil, da bi njegov varovanec hitreje spoznal, na kakšen način naj se visoka znanost presaja na osnovnošolsko gredico, kako slavistu začetniku pomaga njegov mentor in ne zadnje — njegov ravnatelj?

BERTA GOLOB

O vzgoji na osnovnih šolah

„To smo mi“ — ali temelji socialistične morale

- Povej, kakšne predmete imaš jutri!
- Matematiko, slovenščino, angleščino, petje in to smo mi.
- Kaj?
- „To smo mi“ pravimo predmetu temelji socialistične morale.
- In kaj delate pri tej uri?
- Tovarišica nas krega za pretekli teden, pobere denar za malico, revije in še kaj takega.
- Kaj pa je značilnega za temelje socialistične morale?
- Tega pa ne vem.

TEMELJI SOCIALISTIČNE MORALE — DRUGIČ

Precej učencev iz razreda je na nekakšni šolski akciji. Ura zgodovine je zato presneto neurejena. Tisti, kar jih je v razredu, so skrajno neresni. Vsi opominu nič ne pomagajo. Učiteljica se zateče v razlago. Praskupnost. Tudi rodovi so imeli vodje, tako kot imamo sedaj mi npr. maršala Tita.

- Živio, Tito!
- Andrej, takoj pojdi iz razreda! Imaš neopravičeno uro.
- Mat se s tem ni strinjala. Sinov komentar:
- Kadar nismo vsi v razredu, ni prav, da tovarišica razlaga novo

snov. Vsi smo bili neresni, jaz pa nisem prispeval k razpoloženju nič slabega. Kaj se — Živio, Tito — ne bom smel reči? Mislim, da mi nismo več neandertalci...

JOŽA ZAGORC

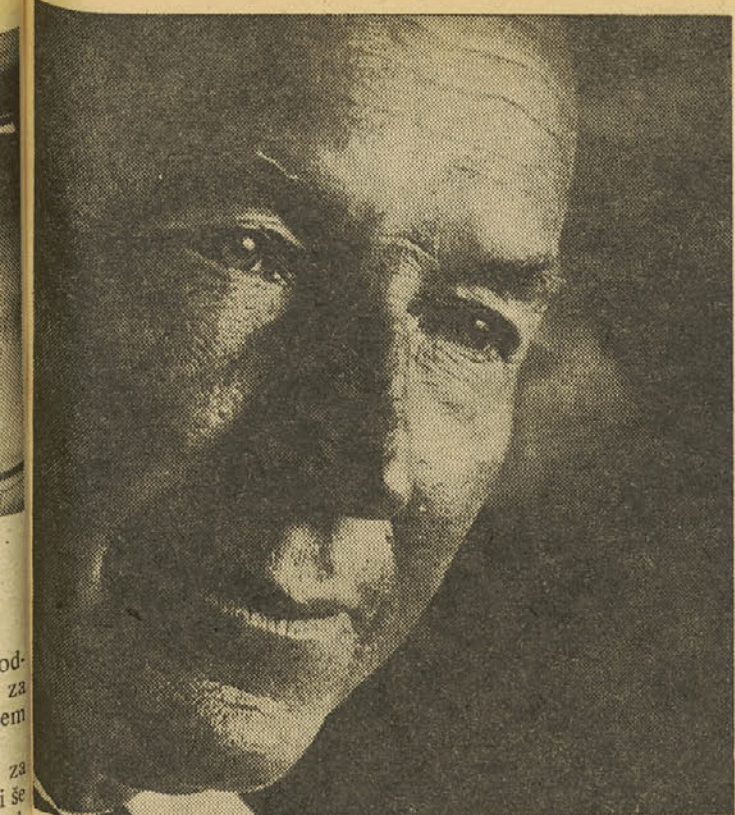
Kdo je vprašan?

Neredko smo sami priča ali pa poslušamo razgovor mladine v javnem prostoru: KRIVIČNA OCENA! Pojem krivične ocene je dokaj spremenljiv. Docela individualno ga sami pri sebi razčlenjujemo. Zatorej je tudi v negotovanju KRIVIČNA OCENA več možnosti najti pravo smer pri samokritičnem dijaku ali študentu, kot pri ostalih.

Prenekatere pomanjkljivosti obstajajo še danes, ko omogočajo neprimerne ocene, bodisi namerno ali ne. V primeru, da odgovarja več dijakov v skupini predavatelju, morajo prejeti vsi enako oceno: kolektivno oceno! Sicer pa je pravilo: VSAK DIJAK ODGOVARJA ZA SVOJO OCENO! Zatorej je nujno prekiniti vsako „izpraševanje“ predavateljev, ki povabijo predse po več dijakov in te izmenoma izprašujejo! Resnici na ljubo: NITI SAM PREDAVATELJ NE MORE SPROTI UGOTAVLJATI, koliko je ta ali oni znal. Obenem pa pri tem nastajajo tudi „usodne“ borbe za oceno.

V takem primeru, ko predavatelj s prstom pokaže proti skupini, ki je „vprašana“ dejansko ne morejo dijaki vedeti, komu je namenjen KAZALEC: Tedaj pa seveda to izkoristijo oni dijaki, ki so za določeno snov bolj pripravljeni, ali je lažja ter odgovarjajo, KER SO MISLILI, da je predavatelj pokazal... nanje! Se več! Nekolegialna egocentričnost v boju za „najboljše“ zastre znanje mnogih počasnejših dijakov, ki potem prejmejo neprimerno oceno. Zmaga sošolec, ki je na vsak „kazalčev mig“ govoril, odgovarjal! Ostali pa so prešli resnično krivične ocene, ker po mnenju predavatelja niso bili „pripravljeni“!

Da se izognemo neprijetnostim in krivičnim ocenam, je NUJNO PRI „SPRAŠEVANJU“ poklicati enega samega dijaka ali študenta, da se tako oceni njegovo znanje. Kajti kolektivnih ocen ni, naj zato tudi ne bo kolektivnega spraševanja.

Zaskrbljeni ob učnih neuspehih

Mariborski svet za vzgojo in izobraževanje je pred nedavnim obravnaval poročilo zavoda za šolstvo o učnih uspehih na območju svoje občine. Povprečen uspeh na 40 osnovnih šolah je 38,2 %, v mestu manjši, na podeželju večji. Neverjetno velike so razlike npr. v Framu, kjer je uspeh že kar 63,2 %, v Svečini 63 %, na Velki 62 %, v Jakobskem dolu 61,3 %. Poleg tega je presenetljivo, da je največji uspeh od I. do V. razreda. Nihče za sedaj ne more preučeno razložiti, zakaj so take razlike med posameznimi šolami. Do neke mere je razumljivo, da so v mestu ugodnejši pogoji, toda neverjetno visoke razlike v učnih uspehih so tudi med šolami, ki niso delujoče v zelo podobnih razmerah.

V razpravi na seji sveta je bilo poudarjeno tudi to, da bi lahko na izboljšanje vzgojno izobraževalnega dela vplivali najbolj učitelji z delovno zavzetostjo, globljim razumevanjem učencev in njihove individualne življenjske perspektive itd. Temeljna izobraževalna skupnost v Mariboru je lani opremila vse šole z nekaterimi modernimi učili, vendar je vprašanje, koliko jih učitelji uporabljajo. Prav gotovo bo potrebno bolj organizirano pomagati učiteljem, da bodo sposobni razvijati sodobnejše metode dela in uporabljati boljše pripomočke.

Svet za vzgojo in izobraževanje je sprejel vrsto smernic in sklepov, da bi po svojih močeh pomagal in spodbudil k večjim naporom za odpravljanje že prav nesprejemljivega vzgojno izobraževalnega rezultata v osnovnem šolstvu. Vzgojno izobraževalnih uspehov ni mogoče obravnavati osamljeno, zlasti še ne brez povezave s predšolsko vzgojo. V Mariboru je zajetih v organizirano vzgojno varstvo, ki pa še zdaleč ni dobro pedagoško urejeno, komaj 21 % otrok. Podatki kažejo, da so se uspehi zaradi tega v 4 %. V šolskem letu 1971/72 bi torej naj zajeli vsaj v vse šole vse otroke, ki niso bili vključeni v organizirano varstvo. Svet želi, da bi se za to akcijo zavzeli vsi prosvetni delavci in razvijali dolgoročno sodelovanje med vzgojno-varstvenimi zavodi in šolami.

Učitelji naj bi individualizirali pouk tako, da bi sproti

Kateri republiški prosvetni listi izhajajo v Jugoslaviji

Dne 10. marca je bilo v Zagrebu srečanje urednikov republiških prosvetnih listov. Navzoči so bili tudi predstavniki centralnega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije ter predstavniki hrvaškega Sindikata delavcev družbenih dejavnosti.

Razpravljali smo o stanju našega šolstva — pa tudi o drugih družbenih dejavnostih. Sindikat si prizadeva skupaj s prosvetnimi delavci za napredek šolstva ter ugotavlja, da niso slaba naša načela, pač pa je nastal zastoj zato, ker nimamo trdne gospodarske politike. Prosvetni delavci so pripravljene delati. Z dejanji so dokazali, da so se zmožni vključiti v današnje družbeno dogajanje — vendar je podpora skupnosti nujno potrebna.

Na Hrvaškem so že uvedli nagrajevanje šol po učinku. Ustanove, ki financirajo šolstvo, so sestavile pravilnik, posebna komisija je pregledovala delo šol. Nekatere so tudi v težavnih pogojih dosegle neverjetne uspehe. Dokazale so, da je z voljo in osebno zainteresiranostjo mogoče doseči skoraj toliko kot z modernimi učnimi pripomočki. Ta velika akcija je uspela v vzgojno izobraževalnem smislu. Potem pa je zmanjkalo denarja in tako nekatere res dobre in prizadevne šole niso dobile obetanih nagrad. Kako sedaj naprej?

Sindikat delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije je doslej podprl vsako akcijo prosvetnih delavcev. Tudi v prihodnje bo to njegova vloga. Vendar ni mogoče vseh stvari reševati iz centra. Prosvetni delavci se morajo sami vsak v svoji občini bojeviti in si prizadevati za napredek šolstva, za boljše učne pogoje kot tudi za strokovnost pouka. Vloga sindikata — tako republiškega kot zveznega — pa je, da jih pri njihovih prizadevanjih podpre.

Prosvetni listi so glasila prosvetnih delavcev. Prinašajo strokovne sestavke, hkrati pa seznanjajo prosvetne delavce s položajem našega šolstva in njegovim napredkom ali stagniranjem. Vsaka republika ima dokaj specifičen položaj šolstva kot tudi specifična prizadevanja za njegov razvoj. Vendarle pa obstoje v vseh republikah teme, področja in naloge prosvetnih delavcev — in torej tudi prosvetnih listov — ki so podobne — če že ne enake. Zaradi tega smo uredniki prosvetnih listov sestavili nekaj predlogov za sodelovanje:

- Srečanja urednikov naj bi bila redna (ni nujno, da so pogosta), in sicer uglasena na določeno temo, npr.: Dom in šola, Šolski listi, Kako uporabljamo časnike pri pouku, Popularizacija pedagoške literature itn.
- Res dobre članke naj bi prosvetni listi posredovali drug drugemu, tako bi naši časniki pridobili na tehtnosti.
- Zahtevnejše teme bi lahko obdelali skupno, tako zaradi kompleksnosti kot tudi zaradi izkušenj (npr. Petdnevni delovni teden, Spolna vzgoja v šoli itn.)
- Za praznične številke bi lahko imeli nekaj strani skupnih, enakih (npr. za 29. november).
- To so bile ideje urednikov — prosvetni delavci — naročniki pa lahko sporočijo svoje želje v zvezi s sodelovanjem republiških prosvetnih listov in morda tudi glede prosvetnih delavcev posameznih republik.

V Jugoslaviji izhajajo naslednji republiški prosvetni listi:

PROSVETNI PREGLED, Beograd, Terazije 26; urednik Milija Knežević

ŠKOLSKÉ NOVINE, Zagreb, Maršala Tita 4; urednik Nenad Brkić
PROSVETNI LIST, Sarajevo, Ul. Djure Džakovića 4; urednik Puniša Kalezić
PROSVETNI RAD, Titograd, Ul. Novaka Miloševa 9a; urednik Svetozar Piletić
PROSVETEN RABOTNIK, Skopje, poš. fah: 469; urednik Djordje Kalanoski
PROSVETNI DELAVEC, Ljubljana, Poljanska 6/I; urednica Neža Maurer

Bežimo, tecimo, Cigani gredo

Ko sem bil še majhen, sem se vedno bal Ciganov. Kadarkoli so prišli v naš trg, smo se otroci skrili in izza kakšnega vogala opazovali črne ljudi in njihove otroke in se čudili, zakaj niso takšni kot mi, navadni zemljani. Nekoč smo se igrali. Nenadoma se je od nekod pojavil Ciganček naših let in nas gledal. Dobro se spominjam njegovega žalostnega in hkrati radovednega pogleda. Bilo je očitno, da se je želel igrati z nami. Šli smo k njemu in se hoteli z njim pogovarjati. Vprašali smo ga, kam hodi v šolo. Pa ni odgovoril, ker ni razumel, meni pa se je zdelo, da je žalosten in da bi rad hodil v šolo. Prav kot mi...

Nedolgo tega sem bil v Novem mestu, za katerega je znano, da ima precej Ciganov, pa sem naletel na male beračke, ki so prosjčali za dinar. „Daj dinar,“ sem večkrat slišal in to se je dogajalo dopoldne in popoldne, ko normalni otroci sede v šolskih klopih in jim vtepajo v glave, koliko je šestkrat pet in podobno. Spomnil sem se dogodka iz mladosti in nehote pomislil: saj bi oni prav gotovo tudi radi hodili v šolo, če bi imeli možnost za to.

Ne da bi dosti premišljeval, sem se podal naravnost k viru informacij, kjer sem upal, da bom kaj izvedel s tem v zvezi, na občinsko skupščino. Napotili so me k tovarišu Francu Bartolju, ki se ukvarja s tem problemom že več let in je menda strokovnjak na področju za cigansko vprašanje, sicer pa sekretar SZDL Novo mesto.

Kar naravnost sem povedal, kaj me muči. Kdor sprašuje, mu bo odgovorjeno. To je stara stvar kot svet. Ali mali Cigani hodijo v šolo? Verjetno ne in če ne, zakaj ne? To je bilo bistveno vprašanje, na katerega sem želel vedeti odgovor. Za razjasnitev te problematike pa je bilo treba seči malo globlje. In že sva bila v sredini problema, za nekaj časa sva zazivela vse tisto, čemur pravimo „nomadsko“ življenje, nesposobnost zakonov, prestopki, obračunavanja itd.

„V bližini Novega mesta je okoli štiristo Ciganov, ki žive v 74 družinah. Nekako se nam je posrečilo, da smo jih lokalizirali in da se ne potikajo povsod naokoli, kot je bilo to doslej navada. Cigani se, kakor je znano, nikakor nečejo prilagoditi splošnim družbenim normam, ki drugače zavezujejo vse ostale državljane. Izsiljujejo najrazličnejše pravice, ki se jih prav dobro zavedajo, morem reči celo, da jih izredno dobro poznajo, dočim so do svojih dolžnosti indiferentni. Cigansko vprašanje visi torej nad našo občino kot Damoklejev meč: kradejo živila, pridelke, krmo, nemalokrat pa ogrožajo tudi osebno varnost ljudi. Treba je priznati, da smo takorekoč nesposobni, da bi kaj ukrenili. Saj smo že poizkusili to in ono. Zaposlovili smo jih, a so po enem mesecu zapustili delovno mesto. Vendar to ni samo naš problem. Tu gre dejansko za nek fenomen, ki ni prisoten samo pri nas, pač pa po vsem svetu.

Cigani nimajo urejenih življenjskih pogojev, to je menda vsakomur jasno. In če tega ni,

je skoraj nemogoče govoriti o kakršnem koli obravnavanju šolanja njihovih otrok. Pri nas ti otroci skorajda ne obiskujejo šole, čeprav smo jim pred dvestimi leti kupili obleke, zvezke itd., a so vse po enem mesecu raztrgali. Poleg tega pa so bili v neprestanem konfliktu z okolico, se pravi z otroki, ki niso marali sedeti z njimi in so se torej ciganci počutili odrinjene in manjvredne. Zatorej so zelo neradi hodili v šolo. Iz tega sledi, da bi bilo treba najti nek način, kjer do tega ne bi prišlo, ali ustanovitev njihovih šol. Predvsem pa bi bila rešitev v tem, da bi jih začeli vključevati v male šole in vrtnice in jih tako že v začetku navajati na civilizirano življenje. Te ustanove bi morale biti nalašč zanje in šele pozneje bi jih morali polagoma vključevati v ostalo okolico. Pri takšnem položaju, kakršen je, pa je to nemogoče, zakaj kje naj delajo ciganci svoje naloge, izpolnjujejo svoje obveznosti? Mar pod šotori?

Po zadnjih podatkih obiskuje šolo vsega skupaj štirinajst ciganskih otrok in še to tistih, katerih starši so se že nekako vključili v normalno življenje. Vendar je tudi ta štirinajsterica zelo neredna.

Poudariti je treba, da tudi sama pedagoška služba ni ukrenila ničesar, da bi bilo drugače, da bi sploh kaj razpravljali. Seje so sicer bile, a vedno brez udeležbe šolnikov.

Menim, da je treba Ciganom omogočiti, da dobijo stalna bivališča s hišno številko, le tako bi bilo mogoče dobiti nad njimi določen pregled, lahko bi bili zaposleni in otroci bi lahko hodili v šolo. Morda bi bila rešitev problema v tem, da bi jim vsaj za sedaj postavili barake in da bi tam, v svojem okolju imeli svojo šolo.

Cigani sicer niso nedostopni in so pripravljeni sodelovati, zato jih ne smemo izključiti pri obravnavanju njihovih problemov. Izobraževanje ciganskih otrok pa je prvi in osnovni pogoj na poti do rešitve ciganskega problema.

Vse to je res. V petih letih pa se le ne bo dalo spremeniti to, kar je v njih živelo stoletja. Predvsem pa se bo moral spremeniti naš odnos do njih samih, da bodo v nas videli ljudi, ki jim žele pomagati in ne le tiste, ki jih stoletja sovražijo.

MILENKO STRAŠEK

Razširjajte svoj list!

„Prosvetni delavec“ prinaša poleg strokovnih člankov tudi objave republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, prilogo Radio in šola in Filmske beležke. Za vse naročnike izhajajo brezplačni pravni nasveti, brezplačno vam objavljamo oglase za obletnice matur in diplom. Dvakrat na leto prinese „Prosvetni delavec“ razpise vseh prostih delovnih mest v prosvetni službi. Vse to dobite v „Prosvetnem delavcu“ za ceno 20 N-dinarjev.

Koliko truda je treba, da rečeš »mama«

Dne 25. novembra 1970 so maturanti gimnazije pedagoške smeri iz Celja obiskali v Ljubljani pod vodstvom svojih profesorjev-pedagogo zavod za slušno ter govorno prizadete ter zavod za slepo in slabovidno mladino. Danes objavljamo poročilo o vtisih z obiska v zavodu za slušno in govorno prizadete, ki ga je napisala maturantka Adela Pertinačeva, v eni izmed naslednjih številok pa bomo objavili podoben sestavek o obisku dijakov — prihodnjih pedagogov v zavodu za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani, ki ga je napisala Marija Felicianova.

UREDNIŠTVO

25. november 1970

Bilo je sivo, megleno jutro, ko smo se maturantje 4. a, b in c razreda gimnazije pedagoške smeri v Celju odpeljali proti Ljubljani. Vse je bilo mirno. Mnogim je še spanec legal na oči, drugi so v polsnu ob zvokih glasbe premišljevali o tem, kar bodo danes še lahko videli in spoznali. Tudi sama sem veliko mislila o tem. Obiskati dva domova, ki se ukvarjata z usposabljanjem prizadetih otrok, ni kar tako. Tam bomo srečali gojenice vseh let in ti nas bodo spominjali na našo rano mladost, pa vendar se bodo v marsičem razlikovali od nas. Prikrasani so za mnoge otroške radosti. Kdo ve, ali ni ta ali oni prikrasani za ljubezen najbližjih. Toda družba jim želi pomagati, saj jim je zgradila ustrezen dom za vzgojo slušno in govorno prizadetih.

Bližali smo se Ljubljani. Napetost med nami je naraščala. Ustavili smo se pred novo stavbo, na kateri je bil napis Zavod za slušno in govorno prizadeto mladino. Tovariš ravnatelj nas je seznanil z delovanjem zavoda, učnim osebjem ter njegovim usposabljanjem. Nato smo odšli po razredih. V teh je zelo malo učencev, tako da se lahko pedagog posveti vsakemu posebej. Nihče izmed štirih učencev ni slišal, zato so pedagogove želje brali z ustnic. Ko sem pogledala zvezek nekega gojenca, sem bila presenečena nad lepo

»Enake možnosti vsem prizadetim«

Te besede so bile pravzaprav uvod v nedavno republiko posvetovanje, ki ga je organiziralo 11. marca Društvo za pomoč duševno nezadostno razvitim osebam v dogovoru z republikanskim sekretariatom za zdravstvo in socialno varstvo, republikanskim sekretariatom za prosveto in kulturo, zavodom za šolstvo SRS in republiko konferenco za rehabilitacijo invalidov. Tema posvetovanja: Obravnavanje, delovno usposabljanje in zaposlovanje huje duševno prizadete mladine v Sloveniji — koncept delavnic pod posebnimi pogoji.

Kako je z obravnavanjem huje duševno prizadete mladine in njenim usposabljanjem pri nas, na Slovenskem? Podatki, ki nam jih je v uvodnem poročilu posredovala predsednica Društva za pomoč duševno nezadostno razvitim osebam Ada Krivičeva, povedo naslednje: Domnevamo, da je pri nas huje prizadetih 2240 otrok in mladine (od teh jih je kategoriziranih le 856). V šestnajstih letih, odkar smo začeli z delovnim usposabljanjem teh mladih ljudi v Dornavi, se nam je posrečilo vključiti v proces usposabljanja 360 otrok (84 od teh jih je na predšolski stopnji, 31 pa je mladostnikov — adolescentov). Na Slovenskem se jih usposablja v sedmih zavodih in oddelkih od 2240 huje duševno prizadetih otrok le 16 %.

In kako je z ostalimi otroki, potrebnimi takega usposabljanja?

Zakone imamo, vemo pa tudi, da jih ne izvajamo dosledno. Zato je tudi za področje usposabljanja podoba precej drugačna, kot bi morala biti. V Črni in Dornavi — kjer sta zavoda za usposabljanje huje duševno prizadetih otrok, čaka 216 nujnih prošelj, zunanjih oddelkov oziroma ustreznih zavodov za usposabljanje pa v večjih središčih nimamo. Brez takih zavodov so kar cela območja.

Dobro vemo, kaj rabimo: razširjeno mrežo ustreznih ustanov, večje možnosti za načrtno odkrivanje in ugotavljanje števila in stanja huje duševno prizadetih, zgodnje obravnavanje ter razvijanje tistih oblik družbene pomoči, ki omogočajo, da

ostane in živi tak otrok pri svoji družini. Čim več otrokom bi morali omogočiti socializacijo in delovno usposabljanje, predvsem v eksternih oblikah — zavodih oziroma oddelkih za delovno usposabljanje, ter zaposliti to mladino v delavnicah pod posebnimi pogoji.

Kje se usposablja huje duševno prizadeti danes? Zavoda v Črni in Dornavi sprejemata otroke iz vse Slovenije — od predšolske stopnje do 17. leta starosti, v štirih eksternih oddelkih za delovno usposabljanje, ki so se razvili pri posebnih osnovnih šolah — Ljubljana-Jarše, Maribor-Pobrežje, Nova Gorica in Škofja Loka — sprejemajo tudi otroke tega starostnega obdobja. Prestarele mladostnike — adolescente, ki jih ni mogoče vključiti v redni sistem usposabljanja, usposablja v demonstracijsko eksperimentalnem centru v Vevčah.

Kar štirje zavodi — Črna, Dornava, Jarše in Vevče — so pred tem, da se njihovi gojenci vključijo v zadnjo — šesto stopnjo delovnega usposabljanja. To sicer še neproučeno področje usposabljanja naj bi potekalo v posebnih delavnicah za priučevanje — v delavnicah pod posebnimi pogoji. Tako usposabljanje — z novimi prijemi in metodami

— pa bi pomenilo nov korak na poti v življenje vseh tistih, ki so bili doslej obsojeni na životarjenje v azilnih socialnih ustanovah.

Praksa je namreč pokazala, da so habilitacije sposobni tudi tisti otroci, za katere so včasih menili, da niso sposobni ne socializacije ne usposabljanja za kakršnokoli delo. Slehernemu huje prizadetemu otroku, „ki shodi“, je treba omogočiti razvoj, tj. delovno usposabljanje. To je načelo, ki ga priznava Društvo za pomoč duševno nezadostno razvitim osebam. Ob tem opozarjajo, da je že sedaj — ob načrtih in snovanjih delavnic — treba razrešiti problem profila kadrov za te institucije (za to naj poskrbi PA in druge kadrovske ustanove), prosvetno pedagoška služba naj prevzame odgovornost za posebno posvetovalno službo za to področje, čimprej pa bo treba izdelati tudi program mreže ustanov za delovno usposabljanje v posameznih območjih Slovenije.

Delavnice za delo pod posebnimi pogoji so torej nujnost. Zanimiv je na primer podatek, da nam bo dal že današnji — se-

daj slabo razvit sistem usposabljanja, ki zajema trenutno le 360 otrok — v naslednjih letih okrog 200 mladincev, ki bi lahko delali v takih delavnicah. Prestareli mladostniki iz Dornave, skupina v Ljubljani in drugod čakajo na te aktivne socialne ustanove, ki bodo zaključile sposobnosti posameznika tako, da se bo spet počutil uporabnega, sposobnega živeti in delati.

Pravijo, da imamo pravnih predpisov že več kot dovolj. Vse ali skoraj vse je že urejeno z zakoni; tudi za huje duševno prizadete. Česar še nimamo, bodo prej ali slej dopolnili. Kako pa splošna družbena zavest? se sprašujemo. In vemo, da 22 tisoč družin z razvojno prizadetimi otroki še vedno ne najde potrebne pomoči in razumevanja. To pa pomeni, da pri nas še zdaleč ni uveljavljeno sicer priznано načelo, da je zdrava družba sposobna povezovati zdrave in prizadete občane v tako sožitje, v katerem najde vsak svoje mesto v vsakodnevnem življenju?

MARJANA KUNEJ

Graščine so njihov dom...

Vse jih zanima in prav nič jim ne uide. V njihovih mislih pa tiči vprašanje: Si bom lahko kdaj kupil kaj takega? Bo moje delo kdaj lažje? Sneg jih prav nič ne moti — to so velike stvari, oči žare, prihodnost je daleč in obenem blizu

Koliko truda je treba, da rečeš »mama«

(Nadaljevanje s 3. strani)

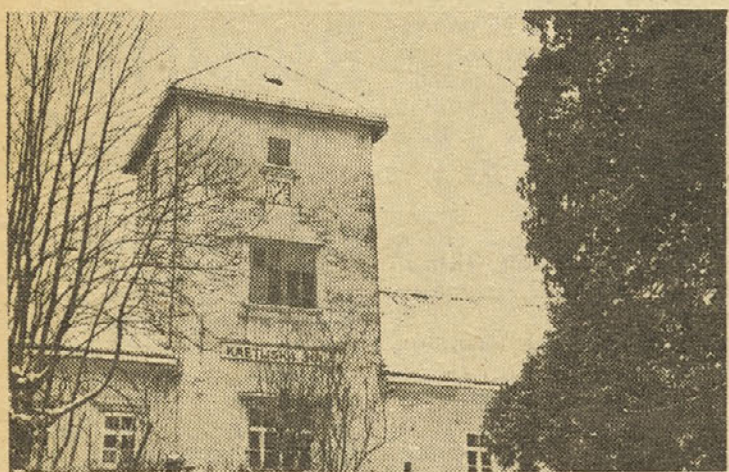
trpljenja je treba, da tri leta staro deklico naučijo izgovoriti besedo mama, ki se zdi nam čisto preprosta. Vendar to dekletce, kot smo zvedeli, ob prihodu v zavod ni poznala nobenega pojma, prav tako ni znala izgovoriti nobenega zloga. Opazila sem strah na obrazu pedagoginje, ko je malčku pokazala sliko, na kateri naj bi prepoznal fantka in to tudi povedal. Ko se je vse srečno izteklo, je val navdušenja in zadovoljstva preplaval njen obraz. Njene oči so izražale neizmerno srečo. Trud je bil poplačan. Naslednji so nas pričakali s pesmico. Čeprav je bila kratka in preprosta, smo bili navdušeni, saj so jo recitali z zanosom.

Navdušeni smo zapustili za-

vod. Razpravljanja o uspehih pedagogov ni hotelo biti konca. Vsak je premišljeval o vsakdanjih stvareh, toda vsem so se misli vračale k malčkom.

Megla se je dvigala nad Ljubljano. V ozadju sem zagledala ljubljanski grad. Bil je čudovit v ozadju dreves v lepih jesenskih barvah. Vprašala sem se, kaj neki si predstavlja slepi deček, če mu rečeš: „Kako lep je danes ljubljanski grad.“ Toda bližali smo se zavodu za slepo in slabovidno mladino in tam bomo to lahko spoznali. Vedela pa sem zagotovo, da se bomo vračali proti domu obogateni z mnogimi izkušnjami in marsikdo izmed nas je našel ob tem obisku smisel svojega prihodnjega dela.

ADELA PERTINAČ, 4. c

Poslopje kmetijske šole na Grmu. Na videz zelo romantično, v resnici pa ni tako. Za današnje čase je popolnoma nefunkcionalno. Sicer pa so povečini vse kmetijske šole v graščinah. Spravili smo jih torej med fevdalno šaro

Snežilo je kot za stavo, ko sem se odpravil v domovino Krjavljevo in Cvičkovno, v Novo mesto. Mogoče je, da me boste vprašali, zakaj in odgovoril vam bom. Moj namen je pisati o kmetijstvu. Kaj pa ima prosveta opraviti s kmetijstvom? O, pa ima! Tam, pri Novem mestu je namreč kraj, ki mu pravijo Grm in ki ima kmetijsko šolo. Tudi to je ena panoga našega šolstva, pa še zelo pomembna je, čeprav morda nekoliko zapostavljena.

Naše kmetijske šole so več ali manj povsod nastanjene v graščinah in so torej naši prihodnji kmetijski nekaki graščaki, vsekakor imenitni ljudje, kar pa seveda ne bi mogel reči tudi za naše kmetijstvo, namreč, da je tako imenitno...

Zadnji lastnik graščine GRM je bil neki plemeniti Smola, pred njim pa je graščino nekoč zakrval. To seveda ni imeniten prehod iz lastnikovih rok. Po tem slavnem dejanju je graščina še naprej menjala lastnike, namensko zgradbo pa je nato vseskozi ostala ista. Do danes je v njej kmetijska šola, ker boljše prostora pač ni.

Kmetijska šola v Grmu pri Novem mestu je začela delovati leta 1886 kot vinarska, sadjarska in poljedelska šola. Dejanjsko je grmska šola naslednica prve slovenske kmetijske šole, ki je bila ustanovljena leta 1873 na Slapu pri Vipavi in je bila ozke sadjarsko vinogradniške smeri. V želji, da bi dobili šolo širšega tipa, je bil sprejet sklep kranjskega deželnega zbora, da se na Dolenjskem ustanovi zavod za izobraževanje kmečke mladine. Odločitev je padla na Novo mesto, ki je imelo močno kmečko zaledje in ugodne prometne zveze. V ta namen je bila

odkupljena graščina Grm, ki je poleg glavnega posloplja imela tudi urejeno, okrog 54 ha veliko posestvo. Za tiste čase je bila tako preurejena šola dobra.

Šola je v svojem precej dolgem obdobju večkrat menjala program dela, z njim pa se je menjaval tudi naziv šole. Menjaval pa so se tudi ustanovitelji. Tako so bili ustanovitelji šole občinski odbor Novo mesto, pa gospodarska zbornica, potem je šola prešla na medobčinsko financiranje, poslednja tri leta pa je njen „zaščitnik“ izobraževalna skupnost SRS, čisto zadnji pa novomeška občinska skupščina.

Zanimalo me je vprašanje dvestoletne kmetijske šole, iz katere prihajajo potem takomenovani „kmetovalci“. Takšen profil je nekoč že bil prav na začetku šole. Danes ta profil nima uradne potrditve saj njegov status do sedaj še ni legaliziran, čeprav obravnavajo to vprašanje v skupščini že štiri leta. Kako je s tem?

„Takšen profil izobrazbe je morda bil potreben nekoč, ne rečem, da ni še danes. Vendar se mi zdi, da za naprednega kmetovalca to ni dovolj, kar se že kaže. Kmet bo moral biti čedalje bolj izobražen, če bo hotel kljubovati zahtevam časa. Poglejte, danes mora kmet poznati kar precejšnjo mehanizacijo, moramo ga torej podučiti v strojništvu. Poznati mora kemijo, biologijo in tako naprej. Vsega tega pa mu v tistih dveh letih ne moremo dati, vsaj ne v takšni meri, da bo lahko s pridom uporabil,“ je povedal ravnatelj Niko Rihar.

Danes ima Kmetijska šola zmogljivost 150 sedežev. To ni

mного. Kljub temu da pokriva precej veliko območje, to je dolenjsko, primorsko, kočevsko, ljubljansko, pa še Posavje in Gorenjsko, je opaziti znaten upad zanimanja za to vrsto izobraževanja. Zakaj? Vsekakor je glavni vzrok temu pojavu neurejenost razmer v kmetijstvu pri nas, pa tudi intenzivna industrializacija nekaterih področij. Poklic je torej nepriljubljen in mladi raje odhajajo drugam. Zadnjih pet let število učencev rapidno pada, celo do 50 %.

Tov. Rihar meni, da bo morda bolje sedaj, ko se kaže nekakšna odjuga na področju kmetijstva.

„Ne samo da ni zanimanja med mladimi za ta poklic, tudi predavatelje je težko dobiti. Saj jih dobimo, pa kaj ko kmalu odidejo. Kakor mladi tako stari. Vsi gredo raje v Krko“, v „IMV“, kamorkoli, kjer so večji osebni dohodki. Imeli smo zelo dobrega učenca. Odsel je, čeprav eden redkih, domov na kmetijo in svoje znanje koristno uporabil. Nekoč sva se srečala in povabil sem ga, naj bi predaval pri nas. Odklonil je z besedami: „Doma toliko zaslužim, kolikor vi nikoli ne boste.“ Danes imamo 18 svojih profesorjev in 11 honorarnih, včasih pa smo imeli 95 % svojih kadrov. Tako je to.“

Med pogovorom se je izoblikovala ugotovitev: šolstvo je odsev gospodarstva. Po tej definiciji se da marsikaj razumeti, kar je sicer nerazumljivo.

Glede na dejstvo, da imajo mnogi kmetje v drugih državah agronomsko fakulteto, zlasti Danska, me je zanimalo, kako je s tem pri nas.

„Celotna situacija je taka: približno 25 do 30 % naših gojencev ostane na kmetijah. Ti so v sami špici našega sodobnega kmetovanja. Ne gre jim slabo. Skoraj nihče pa noče iti v kmetijske zadruge. To je razumljivo. Zato gredo raje v tovarne, za katere vedo, da bodo obstajale vsaj še deset let. Za zadruge tega nihče ne more zagotoviti, ko pa je na dlani, da propadajo ena za drugo. No, nekaj malega jih gre naprej na fakulteto.“

Je pa še ena stvar. Za naše tehnike je zelo težko dobiti stipendijo, starši nam pa ne zmorejo financiranja. V zadnjih letnikih jih ima samo šest stipendijo, vendar smo dosegli davčne olajšave za tiste, ki študirajo pri nas.“

Vsi, kar nas je, upamo na boljše čase. Eni jih dosežejo, drugi ne. Vsak pa si po svojih močeh želi izboljšati svoj položaj. Grmska graščina in njeni „graščaki“ tudi.

„Obetajo se nam boljši časi, čeprav smo skeptični. Eno pa je skoraj gotovo: dobili bomo

novi zgradbo, vsaj tako narokoma obljublja tovarna IMV. Le-tamreč hoče širiti svoje področje in to prav na našem zemljolišču. Obljubili so nam, da nam zgrade novo poslopje z vsemi pritlikinami. Zemljišče je že kupljeno, pod Trško goro je in tem smo zadovoljni, saj bomo središču kmetijskega okolišja, kar je zelo pomembno. Rečem, da bodo temelji postavljeni letos jeseni.

Povedal bi še, da imamo zelo dobre stike z ljubljanskim kmetijskim zavodom, kmetijskim inštitutom in biotehniško fakulteto, ki pri nas dela tudi politične kuse, prav tako tudi inštitut.

Ker se je tov. Riharju mu dilo, sva se poslovila, za spremembo levalca po „graščinskih“ prostorih pa mi je dodelil tov. Mnejskiho Zmavca, predavatelja. Ogle dal sem si prostore, ki sicer niso ne vem kaj, a precej zanimivi, v učilnici za kemiko, v učilnici, v učilnici za strojništvo itd., pa mi je med ogledovanjem še on povedal nekaj stvari.

„Pri nas je zelo velik osrženost zato ker sem prihajajo otroci napačnimi predstavami. Poleg tega pa vsi mislijo, da je za kmetijsko šolo dober vsak, samo da izdela razred. Največ dijakov iz Gorenjske, ker so tam pa Posavja, kjer imamo celo polno družnic. V Litiji je namreč dveletna šola za „kmetovalce“. Organizirano imamo tudi vključevanje v pospeševalno službo pri urejanju kmetij.“

Da pa ne boste mislili, da „graščinski“ samo kmetujejo, svojih 159 ha zemlje, vam moram povedati, da imajo po skrbilno tudi za razvedrilo. Tako se poleg svojega delovanja ukvarjajo tudi z raznimi krožki in sekcijami. Hkrati pa se večinoma znanjajo za najnovejšimi pridobitvami na področju kmetijske obdelave in takrat vsi navdušeni zapuste predavalnice in si ogledajo demonstracije. Tudi sam sem naletel na eno. Neka avstrijska firma je prikazala pršilnik za umetna gnojila. Sneg je kot ponorel, mladih pa oviralo, da ne bi šli na polje in si zadeve ogledali, saj so se pravo dobro zavedali, da jim bo to nekoč še kako koristilo.

Vendar, zdi se mi, da je težko delati nekaj, za kar ne veseli. Če bo jutri še imelo svoj pomen, morali bi se bolj zavzeti za naše šolstvo, da ne bodo mladi odhajali v tujino, kamorkoli, da bodo ostali doma, na kmetih. Želeli bi še veliko takih izjav, kot sem jo slišal pri demonstraciji; mlad fant je rekel, ves rdeč v obraz: „Jaz pa bom ostal doma, pa naj bo karkoli. Ne dam se, nekoč bodo že spoznali, da niso delali prav.“

Pred grmsko graščino stoj sejalce, velik, lep kip. Ali seje v veter?

Milenko Strasko

Domače skušnjave in tuje skušnje

Kljub vse večji demokratizaciji na vseh področjih družbenega udejstvovanja lahko v našem šolstvu ugotovimo, da vse prelahko podležemo skušnjavi, da spremembe vnašamo „na komando“ potem, ko so jih zasnovali „kabinetsko“, kot se temu reče. Razgovor za to je dosti. Šolniki smo daleč od tega, da bi bili kakšni aktivni uporniki in se navidez hitro vdamo, čeprav potem naslednjih petdeset let potihoma nergamo. Reforma „na komando“ je videti tudi hudo ekspektivna in „rezultate“ je moč hitro pokazati tudi širši srenji. In če se naposled kaka reč skrotoviči in spleteniči, je vnaprej poskrbljeno za grešno kozlovstvo, ki si enakomerno porazdeli na mnoga hrbtišča napakice načrtovalcev.

Kako počasi hite s šolskimi reformami drugod, je mogoče pokazati s švedskim projektom Individualizirani pouk matematike (IMU), ki je bil spočet leta 1963 in ki bo do letos spomladi preživel preizkusno življenjsko dobo. Z dobro voljo se morda od IMU česa naučimo.

IMU je tečaj matematike za splošno izobraževalne šole in je namenjen vsem otrokom od 14. do 16. leta. Čeprav torej zapolni tri leta, je posebej poskrbljeno za tiste, ki ga končajo hitreje.

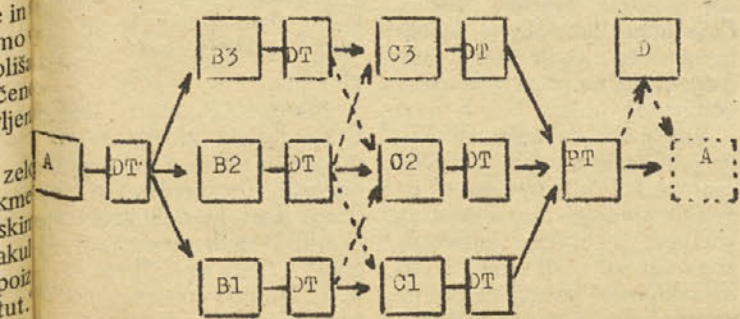
V preliminarini raziskavi leta 1964 so si sestavljenci zastavili naslednje:

- napisati in preizkusiti avtodidaktično učno gradivo za matematiko za 7., 8. in 9. razred splošno izobraževalnih šol,
- preizkusiti najuspešnejše učne metode za to učno snov,
- poiskati najprikladnejši način grupiranja učencev in razporeditve učiteljev in
- s sestavljenim gradivom izmeriti učinke docela individualiziranega pouka matematike.

Raziskava, ki je zajela 700 učencev v 32 oddelkih, katerih ena polovica je delala po tradicionalnem, druga pa po individualiziranem dopisnem sistemu, je dala naslednje sklepe:

- Učno gradivo za individualiziran pouk mora biti pred uvedbo v šolo preizkušeno po zelo ostrih merilih. Razvrstiti ga je treba v več težavnostnih stopenj, ker vsi učenci ne morejo uporabljati istih tekстов.

— Učitelja je treba razbremeniti. Rutinski opravljeni, kot so razdeljevanje učnega gradiva, statistika in popravljanje izdelkov, ne pripadajo k njegovemu delu.

Individualno delo učencev je treba dopolniti z najprikladnejšim skupinskim poukom, ki ugodno učinkuje na motivacijo.

Na osnovi teh rezultatov so spremenili organizacijo dela in sestavili nekatere nove učne enote.

Pred sestavljanjem učnih načrtov so napravili makroanalizo učnega vzgojnih smotrov. V mikroanalizi le-teh pa so jih poskušali razčleniti v merljivi behavioristični obliki.

Analiza učencev je obsegala očit najpomembnejših značilnosti grupe, ki ji je novi učni načrt namenjen: inteligenco, sposobnosti, znanje, stališča do predmeta in do šole ter nekatere osebnostne poteze.

Analiza vzgojnega osebja je zajela predvsem učitelje (izobrazbena struktura, delovne izkušnje) in starše (vzgojni standardi).

Analiza vzgojne situacije je pretresla način grupiranja učencev, izbor učnih sredstev, razporeditev učne snovi in dejavnosti pri pouku.

Z vprašalniki so dobili tudi potrebne podatke za analizo učnega vzgojnega procesa.

Produkte vzgojno izobraževalnega procesa so razdelili na spoznavno intelektualne in čustveno socialne. Prve so merili s testi znanja in razumevanja, druge pa z različnimi vprašalniki.

Na osnovi teh podatkov so napravili izredno zanimivo organizacijsko shemo za individualizacijo pouka, ki je ilustrirana s skico:

DT = diagnostični test, PT = prognostični test

Snov je razdeljena v devet modulov. Vsakemu je namenjena približno tretjina šolskega leta. V model je vključenih 6 do 8 komponent v obliki knjižic s 50 do 150 stranmi.

Uvod v modul je komponenta A, ki jo predelajo vsi učenci, sledi vsak z drugačnim delovnim tempom. Končajo jo v 3 do 4 tednih. V komponento je vtakno več diagnostičnih testov, ki jih učenci popravijo sami. Sestavljenci upajo, da se bodo učenci na ta način polagoma navadili usmerjati in kritično presojati svoje delo, ob pravem času povprašati za svet in ob primernih intervalih ponoviti naučeno snov.

Komponenti A sledi diagnostični test, ki učitelju pomaga, da na osnovi prejšnjih izkušenj z učencem in z njegovim glasjem izbere za učenca najprimernejšo komponento B. Ta je podana v treh težavnostnih stopenjah — od najlažje 1 do najtežje 3, katerih osnovna vsebina pa je ista. Tudi B komponenta vzame učenca približno mesec dni časa. Diagnostično — prognostični test ob koncu nakaže učenca, katera od C komponent je zanj najprimernejša. Na tej stopnji so seveda možni prehodi na sosednje težavnostne stopnje, kot je nakazano s črtkastimi puščicami. Spet sledi diagnostični in prognostični test. Boljši učenci si izberejo lahko še individualno ali skupinsko delo, ki je zaobseženo v komponenti D. Rezultate tega dela povzamejo na skupnih seminarjih.

Po približno trimesečnem obdobju se lotijo vsi učenci spet novega modula s komponento A, ki je za vse skupna. Vsi torej v rednih intervalih vedno znova začenjajo na skupnem „ničelnem“ nivoju. To dejstvo in pa vsakomesečna možnost prehajanja z ene težavnostne stopnje na drugo napravi IMU sistem zelo prilagodljiv posameznikovim sposobnostim in interesom. Število vseh možnih različnih IMU sistema je izredno veliko, saj jih je več kot 10 milijonov. Učitelj je z njim dobil v roke zares mojstrsko izdelan načrt za individualizacijo pouka. Zanj je napisan še poseben priročnik za celoten IMU projekt in nato še za vsak modul posebej.

Testiranje gradiva je bilo planirano v treh stopnjah. V prvi stopnji je bilo v preizkus vključenih le 75 dijakov, ki pa so jih spremljali zelo natanko. Vsak teden so za vsakega ugotavljali, kateri nalog ni znal rešiti, kakšne napake je delal, koliko časa se je zadržal pri posameznih poglavjih, kateri odseki tekstov so mu delali

težave, katere besede je slabo razumel, kakšne rezultate je dosegel na diagnostičnih testih, o čem je spraševal učitelja za svet in podobno. Na ta način so zbrali za vsak modul okrog 100.000 informacij in na njihovi osnovi pripravili drugo verzijo, ki so jo začeli preizkušati leta 1967 s 300 dijaki. Šele tretja verzija je zajela 2000 učencev v eksperimentalno delo. Precej več pa je tistih, ki gradivo uporabljajo.

Opis preizkušanja sem podal podrobneje zato, ker nazorno kaže opreznost pri uvajanju vseh novosti in v kateri se zrcali resnična odgovornost ljudi, ki uvajajo novitete v šolo. Ob tem primeru je tudi očitno, kako prazen je izgovor nekaterih, ki opravičujejo eksperimentiranje s celotnim slovenskim šolstvom, češ da je slovenskih šol premalo, da bi kazalo izgubljati čas z dragim eksperimentiranjem, ki obrodi navadno le prav malo impozantne rezultate.

Da bi tako individualizirano delo zares obrodilo sadove, ki bi bili vredni truda, je seveda potrebno opraviti goro administrativnih poslov: napredek učencev je treba kontinuirano spremljati in beležiti. Zato so dodelili učiteljem administrativno pomoč.

Splošno oceno učne snovi, ki je zajeta v novem tečaju, je morda mogoče podati takole:

Tradicionalna matematika je podana na sodobnejši način. K temu prispevajo na eni strani nove metode, na drugi strani pa širši okvir, ki ji ga dajejo izbrana poglavja iz modernejšje matematike, omogoča večje posplošitve in boljše notranjo povezavo. Pri izboru gradiva so imeli načrtovalci v mislih tudi uporabo matematike na drugih področjih. Uspelo pa jim je tudi prignati nekatera poglavja do znatno višje stopnje, kot to uspe nam v zadnjih razredih osemletke.

Nekaj naslovov naj ilustrira zapisano oceno:

Množice. Številka premica. Urejenost. Urejeni številski pari. Koordinatni sistem. Funkcija. Osnovni zakoni aritmetike ...

Razmerja. Procenti. Približni računi. Logaritemsko računalno ...

Statistika. Podobnosti. Matematični modeli ...

Geometrija v prostoru. Trigonometrija ...

Več o funkcijah. Polinomi druge stopnje. Odvodi ...

Izvajanje programa v petletnem preizkusnem obdobju (!) spremlja obširne psihološke, pedagoške in sociološke raziskave po vnaprej izdelanem načrtu. Poleg primerjalnih raziskav, ki naj odgovore na vprašanje, v čem je novi tečaj boljši od starih in v kakšnih okoliščinah je to res, seže zanimanje načrtovalcev tudi na tako „obrobna“ področja, kot so: uspešnost učencev pri nadaljnjem šolanju in navezava na srednjo šolo, odziv staršev na „novo matematiko“, uporabnost novega tečaja za vidno in slušno prizadete otroke, za nevrotične otroke in otroke s težavami pri branju in pisanju. Staršem je namenjena posebna informativna knjižica, ki jih tudi vpelje v duh moderniziranega tečaja.

Očitno je modernizacija pouka interdisciplinarna naloga, ki zahteva dolgotrajnejše organizirano delo. Spoznanje, da je res tako, že tudi pri nas rojeva prve sadove. Od na novo zasnovanega pedagoškega instituta si lahko obetamo, da bo vnesel v razreševanje šolskih problemov več studioznosti in tako rešil naše vodilne šolske organe neprijetne in nevhvaležne dolžnosti, da pragmatistično in na oko razsekavajo prosvetno — gordijske vozle.

JANEZ FERBAR

Optimum možnega

Prosvetnokulturni zbor slovenske skupščine o kadrovski politiki

„V mejah možnosti moramo skušati doseči tisti optimum rezultatov, ki bi uspešno pogojevali tako našo ekonomsko kot siceršnjo družbeno rast,“ je na seji prosvetnokulturnega zbora slovenske skupščine rekel predsednik Miloš Poljanšek, ko je sklepal razpravo o kadrovski problematiki na področju vzgoje in izobraževanja, kulture in znanstvenoraziskovalnega dela.

Seja zbora je bila v sredo. V razpravi ob tej točki dnevnega reda seje so se oglasili Emil Rojc, Ludvik Činič, Slavko Bohanec, Vladimir Mušič, dr. Aleksandra Kornhauser, dr. Boris Kuhar, Boris Feldin, Roman Oberlinter, Jože Suhodolnik, Jože Malenšek in Miloš Poljanšek. Razprava je imela predvsem namen povedati mnenje o težah za pripravo skupščinskega dokumenta o nacionalni kadrovski politiki; opozorila je na izredno aktualnost te problematike in na potrebo, da tudi na tem področju naposled začnemo bolj sistematično delati. Saj je znano, da za objekte in opremo se poskrbi, medtem ko so kadrovske načrti prenekaterekrat prepuščeni zgolj naključju. Razprava je opozorila, da zelo malo skrbimo za to, da bi iz mladih generacij razvili maksimalno intelektualno kapaciteto, s katero sicer nedvomno razpolagamo. Kadrovska problematika je prisotna

tako z vidika gospodarstva, ki mu zelo primanjkuje delavcev s srednjo, višjo in visoko izobrazbo, kot tudi z vidika znanosti in samega šolstva. Nasploh bo potrebno po mnenju razpravljalcev dosti več storiti za razvijanje trajnejše vezi med kadrovskimi potrebami v Sloveniji in med izobraževalnim sistemom. Razprava je tudi opozorila, da je treba človeku in njegovemu znanju tudi v sedanjem načrtovanju splošnega nacionalnega razvoja dati ustrežnejše mesto, kot ga je imelo v tovrstnih načrtih doslej.

NOVI ZAKONI

Zbor je nadalje sprejel zakon o glasbenih šolah in zakon o strokovnih naslovih. S sprejetjem ZAKONA O GLASBENIH ŠOLAH se končuje v skupščini nekajletna razprava o vprašanjih, ki zadevajo problematiko osnovnega glasbenega šolstva. V razpravi je poslanec Miran Hasl izrazil zadovoljstvo ob sprejetju tega zakona in poudaril zelo velik vzgojni pomen glasbene vzgoje. ZAKON O STROKOVNIH NASLOVIH pa je pomemben kot dopolnilo tovrstnega zveznega zakona, sprejete ga že pred osmimi leti. Zbor je sprejel tudi OSNUTEK ZAKONA O VZGOJNOVARSTVENI DEJAVNOSTI ZA PREDŠOLSKO OTROKE in kaže, da bo slovenska skupščina sklepala o tem zakonu še pred poletnimi počitnicami, saj je zbor naročil izvršnemu svetu, naj pripravi predlog zakona do konca maja. Pripombe k osnutku zakona so v razpravi povedali Janez Kerčmar, Janez Meglič, Jože Gazvoda in dr. Aleksandra Kornhauser.

Na dnevnem redu so bila tudi poslanska vprašanja in odgovorjanje. Zastavili so jih Janez Svajncar, Boris Feldin, Majda Slajmer-Japelj, Pavle Uršič, Jože Malenšek, Miran Hasl in Anka Pernuš.

O sodelovanju učiteljev pri popisu prebivalstva

Popis prebivalstva v letošnjem aprilu nedvomno predstavlja obsežno statistično raziskavo, ki sodi zaradi hkratnega popisa stanovanj in nekaterih dodatnih vprašanj za stalni register prebivalstva med najbolj zahtevne akcije po vojni. Računajo, da bo v vsej Jugoslaviji pri tem sodelovalo okoli 100.000 ljudi, stroški pa bodo izjemno veliki. Ze zaradi tega mora popis uspeti, ne glede na mednarodno obveznost Jugoslavije do Organizacije združenih narodov in domačih potreb, ki so velike.

Leta 1953, ko je bil podoben popis, so državni organi domalega terja sodelovanje prosvetnih delavcev oziroma učiteljev. Tokrat uradnega apela ni, pričakujejo pa njihovo pomoč.

Vemo, da je vloga učitelja v splošnem ljudskem prosvetljenju izredna in nepogrešljiva. Učitelji, zlasti na deželi, so po drugi strani tudi najboljši poznavalci razmer in elementarni analitiki dogajanja, ki prav zato lahko marsikaj predvidijo. Poznane so analize razvojnih pogojev posameznih vasi in tudi večjih krajev ter problematike otrok samih, ki jih učiteljstvo prispeva v razne revije in časopise. Razen tega so naši prosvetarji izven šole angažirani pri najrazličnejših sekcijah kulturnih in drugih društev in s tem temeljito spoznavajo socialne in družbene razmere.

Kljub temu menimo, da občinske popisne komisije pri svojem delu ne bodo mogle mimo učitelstva in jih bodo skušale angažirati v tej ali oni funkciji.

V Jugoslaviji, še manj pa posebej v Sloveniji, zelo malo govorimo o tako imenovani državljanski dolžnosti opravljanja določenih skupnih del, kot je to primer v nekaterih razvitih državah. Tamkaj so kljub visokemu standardu lani opravili popis gratis, kot lastno prevzeto dolžnost. V Avstriji ukinjajo v letošnjem maju dopust 15 tisočem uradnikom, ki bodo sodelovali pri popisu. Menimo, da vsega tega pri nas ni potrebno prakticirati, ker se popisu prebivalstva povabljeni k sodelovanju kljub razmeroma skromni denarni odškodnini ne odtegujejo. V tem pogledu je neprimerljiva vrednost prav pozitivno izražen vpliv učitelstva, oziroma vseh delavcev iz prosvete.

Kako prosvetni delavci še drugače pomagajo? Razumljivo je, da opravljajo funkcije popisovalca, kontrolorja, inštruktorja ali člana občinske popisne komisije ni edina oblika sodelovanja, tu so še druge možnosti, ki pridejo ob prej omenjeni obremenjenosti učitelstva do izraza predvsem v njihovem delovnem okolju. Tako so otroci že za časa popisov v letih 1948, 1953 in 1961 pisali na to temo šolske naloge, se razgovarjali o pomenu popisa prebivalstva in stanovanj in tu izoblikovana mnenja prenašali na svoje domove. Prav s tem je bil odpravljen del konservativnosti in nerazumljivega odpora starejših do „številčenja“ ljudi. Da popis ne služi za davčno obveznost, arondacijo terena, točkovanje stanovanj, odvzem živine in kdo ve kaj si še takrat izmislilo posamezniki, je ugotovljeno najprej v šoli. In to je nadvse koristno.

Sole bodo letos prejele od Zavoda SR Slovenije za statistiko potrebno število izvodov drobne brošure o popisu, v kateri je na popularen način in tudi grafično pojasnjeno vse najvažnejše o štetju prebivalstva, čenapisati pa tako vsak dan prinašajo sestavke o tej raziskavi, delno splošne, delno strokovne, vsekakor pa poučne vsebine. Učitelju utegetno prav priti, v kolikor se že sam ne ukvarja s temi vprašanji.

Pionirski list prinaša v eni od marčevskih števil nagrajni natečaj za tiste otroke, ki se zanimajo za rezultate tega popisa. Koliko je prebivalcev v Sloveniji? Vsekakor več kot pri prejšnjem popisu (l. 1961 — 1.592 tisoč), vendar za koliko več, to je vprašanje, ki ga naj reši otrok. Po izračunih statistikov, ki temelje na upoštevanju naravnega prirastka

(rojstva — smrti), toda ne glede na zunanjo migracijo (izseljevanje iz države in vrnitve oz. priseljevanje) je letni letnega (po registru konce marca) števila prebivalstva v naši republiki naslednja:

leta 1970	1.723.323
mestno prebivalstvo	664.193
ali 38,5 %	
kmečko prebivalstvo	391.853
ali 25, — %	

Tretja kategorija prebivalstva, ki pri tej delitvi ni upoštevana, je podeželsko prebivalstvo, ki ne živi več od kmetijstva ali pa samo delno, in sestavlja tako imenovana mešana gošpodinjstva.

Po letu 1971 so možne le še prognoze na podlagi trendov o gibanju prebivalstva v preteklih desetletjih. Prognoza celotnega jugoslovanskega

Tara

prebivalstva je objavljena, za Slovenijo pa ne, ker je tveganost pri majhnem številu večja. Tako potem vemo, da bo v Jugoslaviji — če to potrdi in ne ovzre letošnji popis prebivalstva — naraščalo prebivalstvo tako-le:

	(v 000)
leta 1970	20.573
leta 1971	20.799
leta 1975	21.708
leta 1980	22.834

Za Slovenijo je treba prav tako računati, da se letno poveča prebivalstvo za 20 do 25 tisoč. Potemtakem naj bi imela Slovenija po zelo grobih ocenah v prihodnje:

	(000) prebivalcev
leta 1971	1 726
leta 1972	1 740
leta 1973	1 754
leta 1974	1 768
leta 1975	1 782
leta 1976	1 796
leta 1977	1 811
leta 1978	1 825
leta 1979	1 839
leta 1980	1 854

Kot rečeno, prognoza za prihodnjih 10 let je napravljena računsko in če bodo otroci ugibali — koliko bomo našli prebivalstva letošnjega 31. marca, naj izhajajo iz prve zgoraj navedene številke (1 726 000), s pripombo, da letna predstavlja poprečni podatek za leto 1971. Več števil o tem lahko najdete v Letopisu SR Slovenije kakor tudi v žepnem Statističnem koledarju 1970 (novejši izide šele aprila), ki ga je mogoče dobiti v knjižarnah.

Naj k doslej povedanemu dodamo še to, da so oblike pomoči in sodelovanja učitelja pri popisu še druge in mnogotere. Prepričamo to njim, v pripravi, da bodo dobre volje podprli izvedbo te zahtevne družbene naloge.

ZAVOD SRS
ZA STATISTIKO

DRAGI POVERJENIKI PROSVETNEGA DELAVCA!

Je morda vaša šola med tistimi redkimi, kjer so vsi prosvetni delavci naročniki svojega glasila? Sporočite nam to!

Ugotovljeno je, da ni mogoče mimogrede v zbornici ali pisarni zbrano prebrati strokovnega članka — kaj šele vseh člankov, ki jih prinaša PROSVETNI DELAVEC. In vendar je to glasilo, ki obvešča svoje bralce o vseh najnovejših dogajanjih na področju šolstva — kakor tudi o političnih in sindikalnih dogodkih, ki zadevajo šolo in prosvetne delavce. Zato naj bo vsak prosvetni delavec tudi naročnik svojega lista.

V Celju so začeli graditi posebno šolo

(RAZGOVOR S PROJEKTANTOM INŽ. ARH. MILIVOJEM LAPUHO)

Razvoj posebnega šolstva za duševno prizadete na Slovenskem po osvoboditvi 1945 lahko razdelimo na tri stopnje: v prvo bi šteli dobo številnejšega ustanavljanja posebnih razredov pri rednih osnovnih šolah in ustanovitve več samostojnih posebnih osnovnih šol, kakor npr. v Celju, Kranju, Novem mestu, Gornji Radgoni itd.; druga etapa pomeni dobo zadnjih deset let, ko smo se lotili na osnovi pravilnika o kategorizaciji in evidenci otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju načrtnega strokovnega dela pri izboru učencev posebnih osnovnih šol, s čimer se je po kakovosti popolnoma spremenila sestava učencev. V to stopnjo lahko uvrstimo tudi izid zakona o usposabljanju telesno in duševno prizadetih otrok in mladostnikov. Tretjo stopnjo pa pričenjamo z zidanjem zgradb za delo posebnih osnovnih šol.

Dobro se zavedamo, da prostori, v katerih poteka sedaj pouk učencev posebnih osnovnih šol, marsikje ne ustrezajo pedagoškimi, šolsko-higienskim in humanističnim načelom, ne glede na to, da imamo na Slovenskem še cele pokrajine, kjer niti takšnih razredov nimajo. Dasi imajo v nekaterih večjih krajih posebne šole svoja poslopja, moramo vsekakor poudariti, da niso bila zidana za potrebe usposabljanja duševno prizadetih učencev in pomenijo več ali manj le zasilni izhod za težje šolske situacije. Družba se je vendarle začela osveščati, da je treba zaorati novo brazdo in dati na voljo prepotrebna sredstva, s katerimi bi začeli zidati šolska poslopja za sodobno delo posebnih osnovnih šol. Led so prebili v Črnomlju, kjer so slavnostno odprli prvo novozgrajeno posebno osnovno šolo v Sloveniji na dan republike, dne 29. novembra 1970. Prvo zgradbo večjega formata pa so začeli graditi v Celju, kjer so vzdali dne 17. novembra 1970 v temelje slavnostno listino (o čemer smo v PD že poročali). Idejni projekt za šolo v Črnomlju in v Celju kakor tudi glavni projekt za celjsko zgradbo je izdelal inž. arh. Milvoj Lapuh.

Naš projektant s svojo soprogo inž. arh. Marjanko, s svojo stalno sodelavko, je slovenski javnosti bolj znan s področja organizirane gradnje rednih osnovnih šol v SRS. Pripravil je shemo in realizacijo kompleksnega reševanja funkcionalno ustreznejše hitreje in racionalne graditve šolske mreže na Slovenskem. Na podlagi izkušenj je s svojimi sodelavci izdelal predlog normativov za graditev in opremo osnovnih šol, ki je leta

1958 postal obvezen predpis in usmerja kot tak vse gradnje osnovnih šol v Sloveniji. Vzporedno s tem pa je bila izdelana študija „Kabinetni pouk v sodobni šoli — šola kulturni in športni center“, ki bo izšla še ta mesec kot samostojna publikacija. Pravzaprav ima študija potrditev že v praksi, saj je inž. Lapuh izdelal vrsto projektov po teh novih načelih. Nekatere od šol danes že stojijo in rabijo uspešno svojemu namenu. Bo pa skupaj z normativi študija ustrezen pripomoček investitorjem in projektantom v prizadevanjih za zagotovitev ustreznih prostorskih kapacitet skladno s sodobnimi učno-vzgojnimi principi.

Manj znan je naš projektant po delu na področju graditev za duševno prizadete, čeprav rešuje intenzivno to problematiko že vrsto let in pričinja tudi na tem področju pomembno pionirsko delo. Njegovo delo je adaptacija za usposabljanje hujše duševno prizadetih v Črni na Koroškem, kakor tudi v Dornavi pri izdelavi predlogov za adaptacijo trakta za bivalnice za starejše gojence in za otroški vrtec za mlajše otroke ter učilnice za usposabljanje. Omenili smo že posebno osnovno šolo v Črnomlju. V zvezi s celjsko gradnjo smo se obrnili na inž. arh. Lapuha z nekaterimi vprašanji, na katera nam je ljubeznivo odgovoril.

Kako ste si zamislili, tovariš inženir, na splošno koncept celjske osnovne šole?

Podlaga za izdelavo funkcionalno ustreznega in ekonomsko utemeljenega projekta za izgradnjo institucije te vrste je navedeno preciziran program. Priprava programa pa je odgovorna naloga širokega kroga strokovnjakov, ki dobro obvladajo svoje področje, kakor tudi družbenopolitičnih dejavnikov. Lahko rečem, da je končni, prečiščeni koncept nove posebne osnovne šole v Celju rezultat skupnih prizadevanj in plodnega sodelovanja predstavnikov skupščine občine Celje, uprave posebne osnovne šole — zavoda Ivanke Uranjekove v Celju in projektanti. Pred pričetkom izdelave idejnega projekta je bilo treba poprej vsestransko preučiti in se poglobiti v smoter zavoda, ugotoviti potrebe glede na kapaciteto in prikazati vključitev šole v dolgoročni načrt izgradnje mreže zavodov za duševno prizadete v SRS. Poleg tega je bilo treba preučiti učni načrt in predmetnik za posebno osnovno šolo in izdelati s pomočjo strokovnjakov — defektologov okvirni program dela z učenci. Pri našem delu smo izhajali iz spoznanja, da je za populacijo posebnih osnovnih šol posebnega pomena varstvo in varnost pri delu celotnega učnovzgojnega procesa. To spoznanje na-

rekuje zasnovo šole kot celote in zasnovo ter opremljenost vsake šolskega prostora posebej v taki obliki, da je omogočeno medsebojno dopolnjevanje izobraževanja, vzgoje, varstva in varnosti ter delovnega usposabljanja.

Vemo, da bo zgradba posebnih osnovnih šol v Celju prva te vrste zgradba večjega formata na Slovenskem. Kje ste dobili pobude in vzore za svojo pionirsko zamisel, ko se zavedamo, da je ponavadi najtežji začetek?

Aprila 1966 sem prisostvoval mednarodni delovni konferenci arhitektov v Kjoebenhavnu, kjer smo obravnavali problematiko načrtovanja in projektiranja objektov za duševno prizadete; meseca septembra 1967 pa sem se kot član sekcije arhitektov udeležil mednarodnega kongresa o tej problematiki v Montpelierju. Tam je, med drugim, prek 50 arhitektov iz 18 držav zelo impresivno demonstriralo svoja dela, ki jih ni bilo malo; pomenila so mi dalj časa pravi vzor, o njih sem mnogo razmišljal. Drži pa, da nismo samo arhitekti podvrženi „slabosti“, da iščemo vzore! Vendar sem se tega — kakor bi rekel — psihološkega pritiska, ki je razumljiv za človeka v naših čisto skromnih okoliščinah, v katerih se lahko počuti tudi nemogočnega, sčasoma otrešal. Vzorov nisem več iskal v končnem rezultatu, to je arhitektonski rešitvi objekta, marveč v silnicah, ki vodijo določenega arhitekta do konkretne zasnove. In nisem edini, ki so mu vzorniki Skandinavci! Le-ti namreč ne pojmujejo arhitekture kot enkratnega umetniškega dosežka, pač pa jo ocenjujejo po skupni vrednosti kompleksa funkcionalnosti, konstrukcije, racionalnosti in oblikovanja. Pri tem pa se smiselno podreajo specifičnim lokalnim potrebam ter dani zmogljivosti. Vsa njihova socialna arhitektura ima tudi izredno poudarjeno humano noto. Temu sem tudi sam skušal podrediti projektno zasnovo za posebno osnovno šolo v Celju. Če bi se želel prav izraziti, to niti ni kaka nova, pionirska miselnost, saj so se teh načel držali in se jim podrejali že naši pradedje! Ob izdelavi projekta pa je sorodnost gledanja pogojevala harmonično sodelovanje med projektanti ter vsemi prizadežimi in torej tudi začetek ni bil preveč težak.

Osnovna načela za delo s psihično prizadetimi so načela individualizacije, majhnosti števil učencev v razredu, nazornosti pouka, čuvanja zdravja učencev in praktičnega delovnega usposabljanja. Kako prihajajo navedena načela do izraza v vašem gradbenem načrtu?

Specifične zahteve za tovrstno šolo, nenehen razvoj učno-

vzgojnega procesa ter ekonomika terjajo projektno zasnovo, ki zagotavlja fleksibilno vsestransko uporabnost razpoložljivih šolskih prostorov. Objekt posebne osnovne šole v Celju sestoji iz posameznih skupin prostorov, katerih vsaka zase je lahko samostojna enota, le-te pa so v neposredni medsebojni povezavi in tvorijo skupaj kompleksno organsko celoto. Center zgradbe tvori večnamenski prostor s pionirsko sobo, ki se po potrebi vključuje vanj kot improviziran prireditveni oder. Okrog tega centra so nanizani naslednji prostori: gospodarski oziroma gospodinjinski trakt s kuhinjo, trakt z delavnicami za predpoklicno usposabljanje, upravni trakt ter posamezni trakti z matičnimi učilnicami, orientiranimi na južno zeleno površino. Te trakte tvorijo ločene razredne skupine, vsaka ima po štiri učilnice, vsaka učilnica pa ima lastni zunanji dostop. Tako dosežemo intimnost in „obvladanje ožjega okolja“, kar je za učence te šole še posebej pomembno. Trakti tudi v oblikovnem smislu poudarjajo individualno noto in učinkujejo domače, ker se podreajo merilu otroka. — Matične učilnice so, skladno s pravilnikom o normativih števila otrok v oddelku, dimenzionirane za maksimalno 12 otrok v nižjih in 15 otrok v višjih razredih oziroma oddelkih. Učilnice so zamišljene in opremljene tako, da je njihova uporaba lahko čim večja. Z manjšimi premiki pohištva jih je možno urediti za frontalni, grupni ali individualni pouk katerega koli učnega predmeta, uporabiti jih je možno kot igralnico, prostor za ročne spretnosti in likovno vzgojo, prostor za projekcijo, varstveni oddelek itd. Univerzalna je tudi uporabnost ostalih skupnih prostorov šole, pri katerih smo s kompleksno rešitvijo objekta želeli doseči tudi to, da bi mogli rabiti še za potrebe prihodnjega internata ter celote prevzeti vlogo kulturnega, predvsem pa športno-rekreacijskega centra širše skupnosti. Tako se šola ne zapira vase, marveč se odpira navzven in funkcionalno vrašča v organsko celoto urbanega območja, kar je gotovo utemeljeno tako s pedagoško-psihološkega kakor tudi ekonomskega vidika.

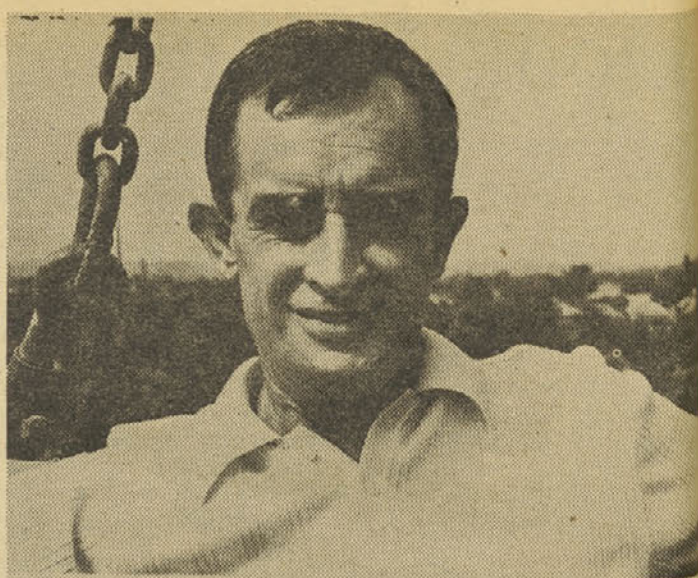
Včasih je pionirju težko predrsti s svojo zamisljo, posebno če gre za nekaj popolnoma novega. Zanimalo bi nas, na katere težave ste naleteli pri svojem projektiranju, kakšne so bile ovire, kje pa ste našli za svoje delo še posebno podporo?

Težave nastopijo predvsem takrat, kadar se človek sam, morda celo nasilno, postavi v vlogo nekakega „pionirja“. V našem primeru je potekala stvar precej drugače. Imel sem veliko dobrih, požrtvovalnih in prizadevnih sodelavcev, katerih vsak je obvladal svoje ožje strokovno področje in se je jasno zavedal, kaj hoče. Smoter nam je bil v končni fazi vsem skupen, interes pa tudi, da bi naše težnje povsem uresničili. In ko se je izkristaliziral končni predlog projekta, ni nikomur pomenil nekaj novega, morda celo tujega, marveč smo se vsi zavedali, da je nekaj našega. Glavna delovna pobuda je bila v nas ljubezen do nečesa povsem novega v naših razmerah. Bil je naš projekt in veseli smo ga bili! Pobude in podporo pri svojem delu pa sem našel povsod, koder sem to iskal. Očitno sem se obračal na prave naslove!

Za konec še to: ali bo gradnja posebnih osnovnih šol v Celju imela kak vpliv na nadaljnje podobne akcije za usposabljanje psihično prizadetih v naši domovini?

Vsekakor! Pojasniti moram, da rabi projekt celjske posebne osnovne šole kot podlaga za izdelavo predloga normativov za graditev in opremo posebnih osnovnih šol v Sloveniji, ki bo predvidoma v letošnjem letu izdelan in predložen vsem merodajnim dejavnikom dokončno v razpravo in potrditev.

Takole sva pokramljala s tovarišem inženirjem Lapuhom. Ime našega projektanta smo za-

Inženir arhitekt Milvoj Lapuh na gradbišču

devnih sodelavcev, katerih vsak je obvladal svoje ožje strokovno področje in se je jasno zavedal, kaj hoče. Smoter nam je bil v končni fazi vsem skupen, interes pa tudi, da bi naše težnje povsem uresničili. In ko se je izkristaliziral končni predlog projekta, ni nikomur pomenil nekaj novega, morda celo tujega, marveč smo se vsi zavedali, da je nekaj našega. Glavna delovna pobuda je bila v nas ljubezen do nečesa povsem novega v naših razmerah. Bil je naš projekt in veseli smo ga bili! Pobude in podporo pri svojem delu pa sem našel povsod, koder sem to iskal. Očitno sem se obračal na prave naslove!

Za konec še to: ali bo gradnja posebnih osnovnih šol v Celju imela kak vpliv na nadaljnje podobne akcije za usposabljanje psihično prizadetih v naši domovini?

Vsekakor! Pojasniti moram, da rabi projekt celjske posebne osnovne šole kot podlaga za izdelavo predloga normativov za graditev in opremo posebnih osnovnih šol v Sloveniji, ki bo predvidoma v letošnjem letu izdelan in predložen vsem merodajnim dejavnikom dokončno v razpravo in potrditev.

Takole sva pokramljala s tovarišem inženirjem Lapuhom. Ime našega projektanta smo za-

sledili tudi v naših revijah, npr. v Zborniku za pomoč mentalno nezadostno razvitim (1970), katerem je objavil razpravo „Vloga arhitekta pri načrtovanju mreže in programiranju zavodov za duševno prizadete“, reviji Vzgoja in izobraževanje (1970) razpravo „Kabinetni pouk v sodobni šoli“, v angleški reviji The Journal of Mental Subnormality (1970) pa kritično oceno pojmovanja nekega arhitekta „Arhitekturni standardi, ki vplivajo na graditev in opremo zavodov za mentalno nezadostno razvite otroke in mladino“. Veseli smo lahke dejstva, da se slovenski arhitekti uspešno uveljavljajo na področju dejavnosti za duševno prizadete in priznava s tem usposabljanje le-teh tisto vlogo, ki jo ta otroci zaslužijo tudi v naši družbi.

Posebno osnovno šolo v Celju, katere zidavo so člani skupščine občine Celje soglasno odobrili, torej gradimo in bomo drugo jesen preselili vanjo naši učence. Gradbeno podjetje „Ingrad“ v Celju se je obvezalo, da bo izročilo njenim namenom že junija 1972. To bo gotovo praznik za vso Slovenijo! Tem pa bomo postavili najlepši spomenik našemu resničnemu socialističnemu humanizmu!

ALBIN PODJAVORŠEN

»Izpred — škkih planin«

Spoštovani gospod urednik! Ker vas poznam kot moža, ki se ravna po geslu: „Vsakemu svoje“, prostim vas, dovolite mi toliko prostora v cenjenem listu svojem, da javno potožim svoje pregrehe in povem pokoro, ki me je doletela.

Neuganjiva usoda me je zanesla v drugem letu mojega učiteljevanja v idilično — gorsko vas, obdano od dveh krasnih gor: Cist, z duhom gorskih cvetic napolnjen zrak preveva naše gorsko gnezdo, in kristalno čista voda, izvirajoča iz strmih pečin, gasi nam poletno žejno in krepča ude. Za 25 % se že čutim krepkejši od kar bivam tu in moja zdrava barva mi pravi, da postanem tako močna kakor ajdovska deklita v pravljici, ako ostanem še dalje tu. A nekaj pogrešam, kar mi greni življenje v tem čarokrasnem kraju. Saj znate, gospod urednik, da je človek družno bitje; in to podedovano pregreho, da rada zahajam v prijetno človeško družbo, sem prinesla tudi v ta naš raj. No, gospod urednik, sedaj si pa mislite: Temu je lahko v okoliščini. Ako je tako lep kraj, potem prilete vsako poletje gotovo tja tujci, liki lastovkam, in kje je domača družba? Gospod župnik, gospod nadučitelj, gospodi tovariši oziroma tovarišice, ali ni to dovolj družbe? Gospod urednik! Tujci nas ne obiskujejo in živga krsta ni videti celo leto tu. Gospod nadučitelj je sicer jako prijazen in ljudomil človek, ali živi le za svoj vrt, ker ima najraznovrstnejšo floro, a njegova boljša polovica se pa ukvarja dan in noč z gospodinjstvom... Moj tovariš je samec, ki se pa noče

doma dolgočasiti in meni družine delati, ker ima baje strah pred ljudsko bujno domišljijo. Župnišča pa nimamo, hodimo v bližnji trg v cerkev. Tu v trgu je pa že več življenja. Kmalu po mojem dohodu sem me uvedle moje tovarišice v prazne tržne hiše. Sicer je moji bivališče oddaljeno od trga daleč, a vendar rada korakam ob nedeljah in četrtek tja. Pri stopalih sem tudi tamošnjemu pevskemu društvu, katero vsako zimo priredi v zvezi z gledališkimi diletanti nekaj veselja. Tako so mi postale nedelje in četrtek dnevi duševnega uživanja in veselja in vsikdar sem radostnega srca pričakovala prostesne dne. Pa, ni sreče brez nesreče. Našo šolo je obiskal c. kr. okrajni šolski nadzornik. Z menoj je bil nekako čudno čmeren in navdajal me je nekov strah, slišala sem, da bo nevihta. V šoli se mi je obneslo vse dobro. Obdahljena sem se, ter lahke vesti pričakovala konferencije in sodbe. Pa varala sem se. Po jakobski strogi in pedantični kritiki moje končno gospod nadzornik. Od sedaj naprej boste poučevali ženska ročna dela po četrtek dopoldne; popoldne imate italijanske dovolje časa, da greste v trg zabavati.

In zdaj zopet sedim vedno v svojem gnezdu ter v duhu obiskujem pevske vaje in gledališke predstave v prijaznem trgu... imam pa vsaj mirno lahko vest, ker me navdaja ta vest, da izpolnjujem voljo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika. Popolnoma brez lastne volje vam klanja vaša Polonca.

Popotnik 1895, str. 205—206

Otroku smo storili pasjo uslugo

Poznam otroke in rada jih imam vse, brez razlike. Tako različni so in prav zato tako ljubki kot cvetje na polju. Vem, vsi jih imamo radi. Prav zato se sprašujem, zakaj nekaterim našim otrokom naredimo večkrat prav pasjo uslugo.

Gre namreč za to: zakaj otroku, ki v razredu ne more slediti pouku in ne obvlada snovi, kot bi bilo treba, milostno poklonimo dvojko ob koncu leta in ga odpravimo v višji razred?

Zakaj njegovi nezrelosti, nesposobnosti dojemanja dodamo še velji občutek samote, ponižanja in bolečine? Zakaj snamemo odgovornost s svojih ramen in jo naprtimo drugemu učitelju, ki jo bo še težje nosil? To je res pasja usluga otroku, njegovim staršem in bodočemu učitelju.

Človek (ali otrok), da bi bil to kar je, mora imeti potrjeno v

lastnem okolju. Ali smo pomislili, kako se bo počutil otrok v višjem razredu, kjer ga bo nenehno zasipala nova, še bolj zahtevna snov in kjer bo postal predmet pomilovanja ali zasmeha součencev? To bi se reklo, posaditi otroka za mizo in zahtevati od njega, naj napiše učeno razpravo, ko še stavkov ne obvlada. Ali ni to okrutno?

Verjetno ima levji delež krivde pri tem učni načrt, ki je vse preveč zahteven za poprečje in daje časovno premalo možnosti za ponavljanje in utrjevanje učne snovi. Morali bi se zavedati, da je osemletka splošna šola, v kateri ne moremo in ne smemo vzgajati strokovnjakov. Upam si trditi, da je poprečje znanja učencev, ki zapustijo osemletko, precej majavo, ker je gradivo preobsežno in prezahtevno. Saj otroške glave niso sodi, v katere z lijakom natikamo znanje. Dati moramo

otrokom čas, da utegnejo požirati snov.

Govorimo o višjih šolah, o strokovnih šolah, pa tudi o posebnih šolah. Kaj pa je vmes? Ali je vmes vakuum? Kam z normalnimi otroki, kateri so v večini? Ne moremo klasificirati ljudi le na genije in norce, marveč pomagati tudi poprečju, sredini. Tem poprečnim otrokom moramo najti mesto v življenju in jim pomagati do potrebnega znanja, do zaupanja vase, do trdnosti. Gotovo ni poklanjanje ocen prava pot. Če otrok ne zmore snovi v nižjih razredih, je najbolje, da razred ponavljaj, ne pa, da ga pehamo skozi razrede in se potem sprašujemo, kako je le tako visoko prišel. Mogoče je marsikje kriva tudi napačna zasedba učnih mest. Mislim, da morajo biti najboljši učitelji in pedagogi prav v nižjih razredih, ker so prav oni prvo srečanje otroka s šolskim življenjem in delom.

Kar je zgrešeno v začetku, bo zgrešeno do konca. So primeri, da mora učitelj vsako dvojko zagovarjati zaradi osipa. Prav gotovo je, da je taka kontrola za učitelje žaljiva, škodljiva za delo, odnose in šolo sploh.

Ne smemo spregledati otrokov odnos do dela in njegovo prizadevnost, saj vendar ni važen le inteligenčni kvocient! Otroku moramo to upoštevati, toda ne tako, da mu bomo poklanjali ocene, ker bi s tem škodili njemu in skupnosti. Otroci niso drva, ki jih nalagamo na voz, ampak živa bitja. Vsako je delček življenja zase. Potrudimo se, da se bo vsak tak mali delček lepo vključil v mozaik našega skupnega življenja. Zato nikar ne delajmo otrokom pasjih uslug. Človeka — torej tudi otroka — moramo postaviti na pravo mesto, v okolje, ki mu ustreza in v katero se bo lahko vključil.

TEA DOMINKO

Film — iluzija resničnosti in mladosti

Če sledimo interesnim težnjam s področja umetnosti pri mladini od predšolske dobe pa do srednjih šol, potem ne bo težko ugotoviti, da je njihova afiniteta do filma spontana in v veliki večini večja kot do ostalih umetnosti. Seveda posamezniki zgodaj kažejo nagnjenja do leposlovja, do glasbe, tudi do upodabljače umetnosti in umetniškega plesa ipd. Toda večina mladih ljudi, zlasti od šolske dobe dalje, z živim zanimanjem sledi filmu, če je le mogoče, bodisi v kinematografski dvorani ali za televizorjem.

Filmski medij združuje več elementov, v nekem smislu več področij umetnosti v eno. Bistvene važnosti je gibljiva slika, ob njej besedilo, potlej zvok (v glasbenem smislu) ter vse ostalo. Spričo take lastnosti filmski medij zlito ponuja živo sliko z besedilom, kar povsem ustreza optični in akustični percepciji kot hkratnemu dejanju. Tu je tudi vzrok, zakaj je prav filmska umetnost (ali tudi neumetnost) neprimerno bolj razširjena med občinstvom kot pa druge vrste umetnosti. Pri branju leposlovnega dela je bralec povezan z besedilom, to mu sproži imaginacijo lastne predstave o ljudeh, dogajanjih ipd. Podobno je z glasbeno umetnostjo, slikarstvom; obseg percepcije poteka

pri prvi samo v obsegu akustičnih učinkov, pri drugi samo v obsegu optičnih učinkov; kar je prek ene izmed osnov, je že ustvarjalni delež tistega, ki sprejema umetnino. Tudi sinestezija pri umetniških delih ne more biti nič drugega kot domišljeni delež k osnovi neke umetnine. Če ponazorimo z nekaj primeri: ob branju Petra Klepa se pri bralcu poraja neka osebna, imaginarna predstava o osebi, o dogajanjih, pri čemer je bralec aktiven sočasno pri spremljanju besedila in njegovem razumevanju in sproti tvorbi predstav. Pri poslušanju Beethovnovе sonate se sprošča emotivni svet pri poslušalcu, pri gledanju Groharjevega „Sejalca“ gledalec poleg motivnega sprejemanja doživlja bogato lestvico barvnih senzacij kot primarnih sestavin doživljanja. Pri sliki P. Mondriana ali Moholy-Nagyja bi lahko govorili o sinesteziji barv in „orkestraciji“ barv. Pri filmu pa gre za sočasno dojetje slike z besedilom in glasbo, kjer ima temeljno vlogo slika.

Film je po svoji heterogeni osnovi lahko najbližji resničnosti; ne gre za resničnost v smislu realizma (npr. Rossellini „Rim – odprto mesto“), marveč tudi v smislu resničnosti fantazije (npr. Disney „Peter Pan“). Tu kaže poudariti res-

1971

2

PROSVETNI
DELAVEC

ničnost filmske iluzije, kot jo s pomočjo filma najlažje in najbolje sprejema gledalec, zlasti še za svet odprti mladi človek. Nujno je potrebno ugotoviti, da je za mladostnika filmska resničnost odyisna od starostne stopnje in dojemljivosti, ponekod tudi od možnosti in predizobrazbe. Če bi si mladostniki različnih let ogledali nek vojni film – tu vzamemo film kot konstanto in različno starostno dobo kot spremenljajoči del – potem bi lahko prišli do kaj različnih ugotovitev. Predšolski ali začetnošolski otrok bi ob krvavih prizorih, ob nasilju, nezavedno ali zavedno doživel odklon do take pojavnosti ali celo pretres. Srednješolec bo sicer lahko doživel odpor zoper nasilje in vojno, toda po svojih perceptivnih možnostih bo morda kos dojetju take vsebine, ne da bi bil psihološko prizadet.

Film ustvarja v gledalcu iluzijo resničnosti. Zlasti mladostniki pa so po svoji naravi, po starostni dobi nagnjeni, da enačijo iluzijo filmske resnice z resnico samo. Ta postavitev ne bi bila sama po sebi negativna, če bi proizvajali samo umetniške filme. Ker pa iz izkušnje vemo, da komercialni filmi preplavljajo filmske dvorane, utegne imeti poprej navedeno enačenje negativne posledice pri formiranju mladega človeka – na-

mesto da bi ga filmska umetnina uvedla v svet, mu olajšala vstop v življenje, mu filmski kič to onemogoča, mu popači realne razmere, idejne predstave in tudi etično uravnanost. Iluzija filmske resničnosti (ali neresničnosti) tedaj lahko odseva kot vplivni dejavnik pri mladem človeku, zlasti če je izpostavljen stalnemu, pogostemu vplivu filmov. Predznak tega vplivanja pa je odvisen izključno od tega, ali je film umetniški ali ne-umetniški.

Ob tej postavitvi je treba dodati, da mladostnik do sklepa pubertete ali celo kasneje (celo pri odraslih!) kaže željo po identiteti z „junakom“ filma. Podobne težnje bi lahko odkrili pri mladostniku tudi, ko spremlja po lastni želji izbrana leposlovna dela, le da je pri filmu potreba po identiteti neprimerno večja spričo neprimerno večje iluzije resničnosti. Oboje, film kot iluzija resničnosti in potreba po identifikaciji, pa morata najti realno mesto pri filmskovzgojnem delu. Razmišljanje – in praktično delo sega tedaj v dvoje temeljnih osnov: ob upoštevanju filma kot iluzije resničnosti in s tem vse posledice, ki izvirajo iz tega, je treba upoštevati mladostnika (pač pa starostni stopnji in dojemljivosti) ter z njegovega perceptivnega obsega uravnavati filmsko-vzgojno prakso.

I. G.

Polde Bibič v vlogi Bedanca iz zadnjega filma o Kekcu, ki ga je režiral Jože Gale

Ustvarimo tržišče za mladinski film

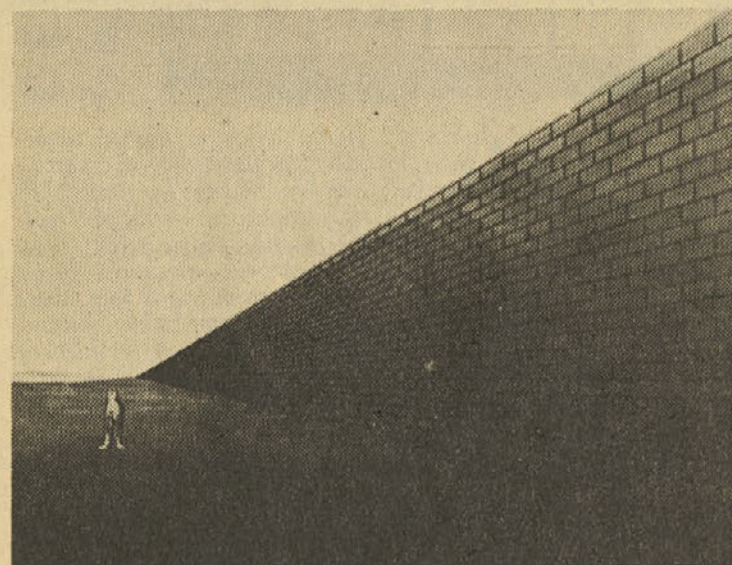
Če pregledamo fond filmov naših distribucij, ki so primerni za predvajanje otrokom in mladini do 16. leta, ne bomo imeli preveč dela. Povsod vlada stršanska suša. Normalno je, da

bomo začeli iskati vzroke pri distribucijskih hišah samih, mogoče še pri zvezni komisiji za pregled filmov. Kot ponavadi, vzroke bomo iskali zunaj nas sa-

(Nadaljevanje na 4. strani)

PROBLEM DISTRIBUCIJE MLADINSKEGA FILMA V KINEMATOGRAFIH

Reproduktivna kinematografija že vrsto let preživlja globoko, vsem očitno krizo. Gre za vse manjši in manjši dohodek kinematografov, ki je zaradi načina, kako živi današnji povprečni človek, povsem razumljiv. Seveda ni mogoče za to kriviti le televizije. Zdi se, da je zanimanje za film upadlo – da ljudje zaradi višjega osebnega standarda iščejo nove možnosti razvedrila. (To se kaže v množičnem odhajanju na smučanje, na nedeljske izlete z avtomobilom in številne druge atraktivne in dražje prireditve, ki pa postajajo zaradi razvoja avtomobilizma vse bolj dostopne.) Film postaja nekaj obrobnega, rezervnega, kot zatočišče v skrajni sili. Distributerji in kinematografi žal še niso doumeli novega, izredno nevarnega položaja. Očitno so zadovoljni s stanjem, kakršno je, čeprav glasno

in jasno tarnajo nad vse slabšim in slabšim finančnim položajem. Vse pa kaže na to, da imajo distribucije še ogromno skritih možnosti, ki pa jih še ne znajo izkoriščati. Film namreč dobiva neko povsem novo vlogo v kulturnih potrebah posameznika – kot zabava pa jo vse bolj in bolj izgublja.

Iluzorno je seveda pričakovati, da bodo zdaj kakovostni filmi povsem nadomestili slabo povprečje in napolnili kinematografe. To ne bo mogoče iz več razlogov, ki jih vseh ni mogoče navesti. Oglejmo si le nekatere. Poimovanje kinematografov in distributerjev o komercialnosti filmov je zelo zgrešeno in sploh ni v skladu s tokovi časa. Kdor vsaj malo pozna filmsko „štacuno“ – se mora vedno znova zgroziti ob načinu prodaje in kupovanju filmov. Povprečen upravnik kateregakoli slovenskega kinematografa z redkimi izjemami je – brez najmanjšega posluha in ljubezni do filma. Posledice so seveda jasne: film, ki prihaja, ni reklamiran, kot bi bil lahko, repertoar pa je veliko sračje gnezdo, v katerem se vse bolj izbiren gledalec ne znajde prav in zato raje kar ne gre v kino. V večjih mestih bi bilo lahko stanje boljše zaradi številnejših kinematografov; izbiren gledalec je namreč že programsko usmerjen in gre v kino z določenimi pričakovanji. Zato bi morali biti kinematografi že v osnovi kategorizirani. Eden bi bil strogo programski (tudi recimo najdražji), drugi bi bil malomeščanski, kjer bi predvajali izrazite melodrame, boljše kriminalke itd., tretji bi bil revolverski (westerni, akcijski, pustolovski itd.). S tem bi gledalcu že vnaprej olajšali izbor. Žal ob neposluhu vodstev kinematografov kaj takega še ni pričakovati, čeprav marsikje to že z uspehom uveljavljajo (Maribor).

Zadnje čase je zelo važen moment filmske trgovine tudi čas – kdaj plasirati film. Žal kljub skrajni potrebi še ni nikogar v Jugoslaviji, ki bi se začel temeljiteje ukvarjati z okusom filmskega občinstva; tako nekateri filmi dosegajo nepričakovan uspeh v Sloveniji – v Makedoniji pa propadejo in nasprotno – ali pa določeni filmi uspejo ali propadejo nepričakovano povsod. Zadnje čase se je v sestavi obiska filmov pojavila velika in pomembna novost, ki bo prej ali slej prisilila vodstva distribucij in kinematografov k večjemu posluhu za želje gledalcev. Med najbolj gledanimi filmi leta je namreč zelo velik razpon v številu gledalcev, kar dokazuje, da je vse več ljudi, ki gredo le enkrat ali dvakrat na leto v kino, toda takrat „na

gotovo“. Pri tem pa ne smemo zanemariti dejstva, da zaradi nepriprave programiranja številni filmi še zdaleč niso dosegli učinka, kot bi ga lahko.

Po tem precej dolgem uvodu, ki naj bi vsaj približno osvetlil splošno usodo filmov v kinematografih, naj zdaj preidemo še na problem programiranja mladinskega filma, ki je še precej bolj zapleten in delikaten. Njegova usoda je na splošno žalostna, bolj kot usoda ostalih dobrih filmov. Distributerji in kinematografski upravniki v zmotnem prepričanju, da mladinski film ni in ne more biti komercialen, filma preprosto ne programirajo, če pa ga, ga kaj hitro umaknejo z repertoarja, ker „ne nese“ in ga zamenjajo z drugim. Mladinski film res „ne nese“, če je programiran kot drugi filmi. Vendarle ima prav mladinski film izredno velike možnosti skritih rezerv, ki jih je treba pametno izkoristiti. Praksa namreč dokazuje, da bolj kot drugi filmi prav mladinski potrebujejo posebno programsko pripravo, ki lahko rodi velike sadove.

Pametno pripravljen program v popoldanskem času, v sodelovanju s šolami, skupinska prodaja kart po šolah in ustanovah ob dedku Mrazu ali po končanih polletnih počitnicah dosega daleč nadpovprečne uspehe. Teh skritih rezerv pa naši upravniki in distributerji nočejo izkoriščati, ker zahteva to delo ogromno časa, poznavanja filma in tesnega sodelovanja z družbeno-političnimi in šolskimi ustanovami.

Ob njihovi družbeno-politični neosveščenosti jim tega niti ni zameriti, ker se po logiki najmanjšega odpora zatekajo k najpreprostejši rešitvi. V množici filmov docela neorganizirano izbirajo filme, ki jih potem v kinematografu predvajajo – brez naknadnega prizadevanja za boljši obisk. To prizadevanje pa je pri mladinskem filmu nujno in kaj kmalu rodi dokajšen uspeh. Tega se v svetu marsikje že zavedajo – proizvodnja raste in svetovni distributerji te filme radi kupujejo. Celo pri nas dokazujejo predstave ob dedku Mrazu veliko zanimanje mladih gledalcev in ob malo večji prizadevnosti mirno lahko trdimo, da bi bili prav mladinski filmi med najbolj komercialnimi. Žal pri nas ob takem stanju celotne reproduktivne kinematografije še ni upati na bistvene izboljšave, ker pristojni za to še nimajo pravega posluha.

MARJAN KOŠIR

Knjiga o džungli je risanka, ki je nastala pred smrtjo Walt Disneya. Zrežiral jo je Wolfgang Reitherman

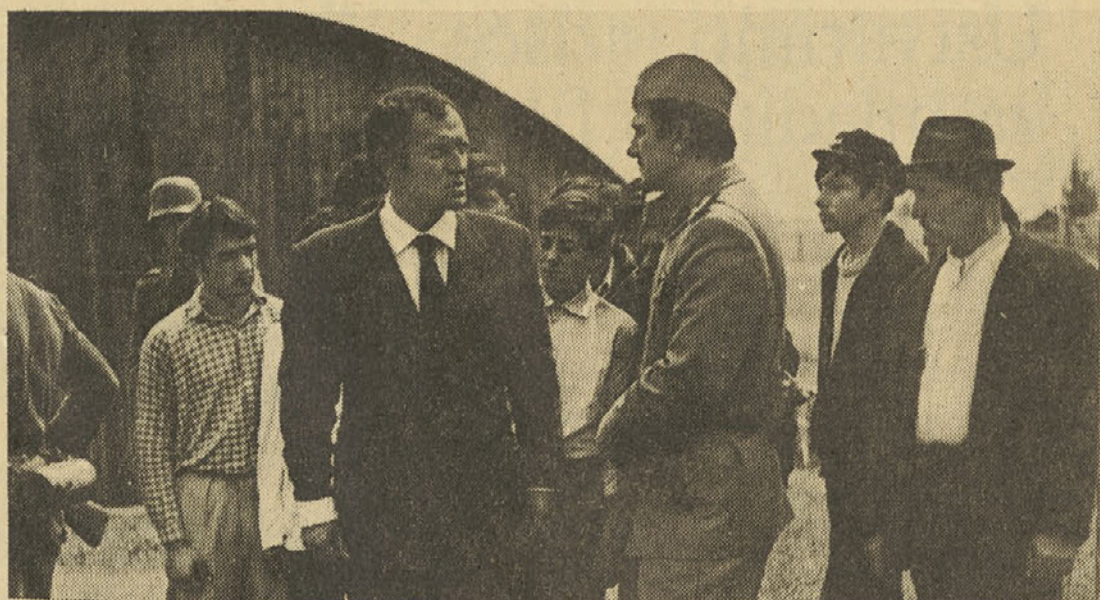
Zapletli smo se

Uvod v razpravo

V slovenski javnosti je imel zelo velik odmev ukrep slovenske republiške komisije za pregled filmov, ki ni dovolila javnega predvajanja filma Boštjana Hladnika Maškarada. O potrebnosti ali nepotrebnosti, o koristnosti ali nekoristnosti tega ukrepa ne nameravam razpravljati. Vsekakor pa je ukrep posledica dvojne morale, ki jo naša družba sprejema. Paradoksalno je, da prepovemo domači film, ki govori o nekaterih seksualnih nevsakdanjostih na nekoliko bolj odprt način, kot smo ga vajeni — imenujemo ga lahko tudi pornografski — ko pa ob istem času naši najmlajši z vso zaščito družbe lahko gledajo uvožene podobne filme, ki nimajo niti malo umetniške vrednosti in so tuji naši miselnosti. Pri tem ne mislim zgolj na filme o seksu, temveč tudi na filme o nasilju, ki ne ustrezajo najosnovnejšim merilom dobrega filma, reproduktivna kinematografija pa jih reklamira brez sramu — na ves glas in s cenenimi gesli.

Vzroki za takšno stanje niso nastali danes.

1. Predvsem je tu zakon o filmu, ki predvideva zvezno komisijo za pregled filmov. Le-ta odobri ali pa tudi ne — uvoz posameznega filma. Odločili smo se, da ukinemo starostno omejitve in dovolimo mladini ogled vseh uvoženih filmov. Zvezna komisija za pregled filmov (cenzura) pa je prejela nalogo, da uvozi le filme, ki ne bodo v škodo mlademu rodu. S tem pa so prikrajšali odraslega, zrelega gledalca, ki se je začel upirati temu sistemu. Pri taki obravnavi so za javno prikazovanje prepovedali predvsem umetniška dela, ki so nastala iz ustvarjalne nuje najpomembnejših avtorjev našega časa in ki nas soočajo z vso njegovo trdo resničnostjo. To so dela, ki spodbujajo k razmišljanju o pomenu človekovega obstoja in delovanja o odnosih med ljudmi in o morali sodobne družbe. Vsa ta dela so tudi po oblikovni plati zelo impresivna. Ker so bila kot takšna neprimerna za mladega gledalca, jih ni bilo

Letošnjo nagrado „Kekec“ je prejel film Krvava bajka v režiji Branimira Tori Jankovića. Vojni filmi so prava zakladnica za člane žirije, k njim se zatekajo, ker pač ni drugih filmov

mogoče uvoziti. Razumljivo, da se s takšno situacijo odrasli gledalec ni mogel sprijazniti in da je začel odločen pritisk javnosti na komisijo. Dosegli so, da v Jugoslaviji sedaj vidimo skoraj vse najboljše svetovne filmske stvaritve. Te stvaritve pa gledajo skupaj z odraslimi tudi otroci. Zakon jim to dopušča. Ne poznamo pa tudi nobenih sodobnejših ravnal, ki bi mladega človeka usmerjala k filmom, ki so njegovi starosti primerni. V tem smo edini v Evropi in mogoče tudi na svetu. Celo Danska, ki ima edina v Evropi izdelan predlog zakona o odpravi državne cenzure (mogoče tudi že izglasovan), predvideva to svobodo le gledalcem, starim nad 16 let.

2. Vzporedno z gospodarsko reformo je prišlo do sproščanja filmskega tržišča. Namesto 180 uvoženih filmov letno imamo sedaj 300 do 400 filmov in namesto 6 distribucij okoli 30. Sproščeno filmsko tržišče v Jugoslaviji pa pomeni tudi boj za zaslužek za vsako ceno in brez moralnih predsodkov. Pri uvozu filmov mislimo le na zaslužek, bolj malo pa na estetsko vrednost filma. V tej dirki za zaslužkom je ostal otroški film ob strani. Postal je nekurantno blago, ne kupujemo ga več. Kinematografi opuščajo posebne predstave, nedeljske matineeje za otroke so vsaj pri nas, v Sloveniji, velika redkost. Resda je precejšen del TV programa namenjen otrokom, vendar so kljub temu kinematografske dvorane polne otrok med 10. in 16. letom. Zahteve po organiziranih šolskih filmskih predstavah ni. Ni pobude za nakup mladinskega filma, zato ga tudi ni na sporedu distributerjev.

3. Teoretično menijo, da lahko odpravi vse probleme, ki

nastajajo v takšni situaciji, filmska vzgoja v šoli. Vendar pa je te vzgoje deležen le majhen odstotek naših otrok. Pa še ta filmska vzgoja se v večini primerov vključuje v že obstoječe oblike vzgoje in poučevanja. Naše šolstvo pa je še vedno na ravni avtoritativnega podajanja znanja ter moralnih vrednosti. V takšnem sistemu je težko ustvariti odnose, ki bi omogočili popolno medsebojno zapužanje ikomuniciranje med učencem in vzgojiteljem. To pa je prvi pogoj tako zamišljene filmske vzgoje, ki naj bi pomagala mladim ljudem, da se znajdejo v prostoru in času, ki ga žive in doživljajo prek filma.

4. Pogosto kažejo na vzporedje s cenanim tiskom, iz naših kioskov in filmsko plažo. Delovanje filma pa je močnejše. Dojemanje filma se razlikuje od dojetja fotografije ali pisane besede. Filmski prizor, ki je upodobljena gibljiva resničnost, deluje veliko bolj impresivno. Mladi gledalec prisostvuje dogajanju, se z njim pogosto istoveti. In če si ne more pomena dogajanja razložiti, če so njegove življenjske izkušnje še prešibke, ostane v njem nerešena uganka, ki mu lahko povzroča mnoge travme še v zrelih letih. Vprašanje je tudi, če imamo pravico 10 do 16 let starega otroka, ki rešuje komaj konflikte v svojem najozjem okolju, posiljevati s problemi odraslega človeka. To ne pomeni, da hočemo tega otroka osamiti tudi pred pozitivnimi vplivi, ki jih ima lahko film. Čeprav ne bi videl vseh filmov kot odrasli, film ostane zanj še vedno sredstvo za spoznavanje sveta okoli njega in urejanje njegovih odnosov do tega sveta. Samo njegovim življenjskim izkušnjam primerno. Zato je tudi nujno pri filmu upoštevati načelo po-

stopnosti, kot ga poznamo v vzgojnem procesu nasploh.

5. Pedagoška javnost je bila ves čas razvoja te liberalizacije uvoza in tržišča pasivna. Ne mislim, da bi morala biti moralistična ali didaktična v odnosu do drugih. Mislim na to, da je zavestno prepustila mladega gledalca stihiji tržišča. Če bi bila ta liberalizacija plod neke družbene in pedagoške pretehtane odločitve, bi bil proces podvržen proučevanju naših psiholoških, socioloških in pedagoških institutov. Če vse to ni igra ali premišljena poteza, je naša dolžnost do mladine in do pedagoške javnosti, da ta poizkus opazujemo in analiziramo, z rezultati pa seznanimo domačo in tujo javnost. Ni nujna prepoved filmov. Naša družba je verjetno kljub vsem spodrslijajem še vedno dovolj zdrava, da bi znala poiskati neke družbene regulatorje, ki bi omogočili normalen psihofizični razvoj naše mladine. Pri tem pa je potrebno več aktivnosti in prizadetosti. Pedagog se mora spoprijeti s tem problemom. Krivde za nastalo stanje ne more prenašati na reproduktivno kinematografijo. Izmučiti se mora klesčam dvojne morale. In takrat tudi Maškarada ne bo več problem.

Če se želimo rešiti iz tega začaranega kroga, moramo dokončno poiskati odgovore na vprašanja:

1. Kako primerno psihofizičnemu razvoju mladega človeka in v skladu s samoupravno ureditvijo naše družbe urediti stanje v reproduktivni kinematografiji.

2. Dognati, kdo je poklican in obvezan, da na znanstveni osnovi spremlja delovanje filma za mladega gledalca.

3. Kako dati filmski vzgoji pomen, ki ji gre.

MIRJANA BORČIĆ

Ustvarimo tržišče za mladinski film

(Nadaljevanje s 1. strani)

mih. Za nastalo situacijo bomo krivili vse ekonomske in družbene dejavnike. Potolazili se bomo mogoče z dejstvom, da predvaja televizija dokaj soliden program za mlade gledalce in godrnjali nad sporedom naših kinematografov, ki kažejo našim otrokom prav vse. Ob tem bomo pač obstali in si mirili našo vest. Argumenti so točni, čeprav le polovični. Namreč: po liberalizaciji tržišča kupujejo distribucije le tisto, kar jim omogoči dohodek in s tem tudi poslovanje. V takšni spremenjeni situaciji pa se je zgodilo, da ni v jugoslovanskem filmskem fondu več posebnih filmov, ki so namenjeni mladini do 16. leta.

Da bi se to izboljšalo, so filme, ki so primerni za predvajanje mladini, oprostili nekaterih družbenih dajatev. Vendar to še vedno ni bila dovolj velika stimulacija kinematografom, da bi zahtevali več filmov za otroke. Kinematograf pa je tisti, ki s svojimi zahtevami oblikuje spored distribucij. Sklep je jasen: ker ni gledalcev, filmov za otroke in mladino ne bomo kupovali.

Kinematografske dvorane pa so polne mladih gledalcev. Televizija namreč ne nudi mladini od 12. ali 13. leta dalje več popolnega zadovoljstva. Gledanja televizije, osredotočenega na ozki domači ali prijateljski krog, podvrženega nadzoru starejših, ni mogoče v teh letih znamenjati z odhodom v kinematograf, ki ne pomeni več le gledanja filma in spoznavanja nečesa novega, temveč predvsem ustvarjanje — neodvisno od družine in šole — nekaj novih družbenih odnosov. Odhod v kino s prijatelji, brez staršev, je pravzaprav ena od odskočnih desk za samostojno družbeno uveljavljanje mladega človeka. Ta potreba je v teh letih nenehno prisotna. Občasno pa se pojavlja tudi pri mlajših. Odhod v kino — s starši ali sestrami — pomeni zanje spremembo v televizijski vsakdanosti. Eni in drugi, ker skoraj nikjer ni filmskih predstav za mladino, gledajo pogosto nekontrolirano tisto, kar je pač na programu domačega kinematografa.

Vzgojitelji stojijo ob strani. Nobene pobude ni za organizacijo posebnih predstav za mlade. Nikogar ni, ki bi naročal filme zanje v kinematografih. Le redki upravniki kinematografov obravnavajo mladega gledalca posebej. Filmov ne naro-

čajo, ker ni naročnikov, ni torej niti nakupa in zato tudi ne ponudb distribucij.

Film je tretiran kot trgovska roba. Sicer pa tudi na drugih področjih kulturnega življenja niso razmere nič bolj rožnate. Knjižni in glasbeni trg, gledališča in koncertne dvorane se prav tako prilagajajo potrebam in interesu poslušalcev, bralcev, publike. Programe vseh kulturnih hiš, zavodov, založb in podobnih ustanov oblikuje odnos potrošnja — ponudba.

Kako se izkopa iz tega začaranega kroga? Rešitve od nekih forumov „tam zgoraj na oblasti“ ne moremo pričakovati. To ne bi bilo v skladu z našim družbenim življenjem. Signal za preplah in akcijo bi pa morali dati vzgojitelji, starši in učitelji. Tarnanje nad usodo kulture pa pomeni kapitulacijo kulturnikov in kulturnih vzgojiteljev. Zato je potrebno pri tem poiskati vzroke in se bojevati proti tej bolezni prav tako, kakor se bojujemo proti vsem ostalim škodljivim in nalezljivim boleznim. Kakor pozna zdravstvo svojo preventivo, tako jo morata poznati tudi vzgoja in kultura. Ko pa spoznamo vzroke, moramo postaviti svoje zahteve. Brez ostrih zahtev, ki bodo zahtevale in če bomo zadovoljni že z brezuspešnim kritiziranjem ali nepotrebnim besedičenjem, ne moremo pričakovati lepših dni v repertoarni politiki naših distibuterjev.

Samo pritisk na upravo krajevnega kinematografa in na njegovega ustanovitelja ne bi prav nič spremenil stanja. Mogoče le v posameznih primerih. Mladega gledalca je treba pripeljati v kinematografsko dvorano. Ti prihodi morajo biti organizirani. Brez tega ne bo niti kinematograf naročal niti distributer kupoval mladinskih filmov. V nekaterih slovenskih mestih (Ljubljana, Celje, Novo mesto) že potekajo filmski abonmaji, ki so namenjeni različnim starostnim stopenjam. Zakaj ne bi bilo tako tudi drugod? Zakaj ne bi organizirano in složno ustvarili ponovno tržišča za mladinski film? Zakaj ne bi dali mlademu rodu tistega, kar mu pripada? In navsezadnje ni to niti tako težko. Izpolniti moramo le svojo dolžnost, ki smo jo prevzeli nase, ko smo se odločili za vzgojiteljski poklic ali pa za to, da damo življenje svojemu otroku.

MIRJANA BORČIČ

Film Otrok in starec režiserja Claude Berrija je bil v Franciji eden od petih najbolj gledanih filmov v letu 1967. Žal pri nas ni bilo tako

Beograjski festival

„Če ne bo festivala videlo vsaj 60.000 ljudi, ga ne bo.“ je izjavil Milutin Čolić, predsednik organizacijskega odbora za ves jugoslovanski tisk še v času priprav na januarski mesec filma v Beogradu, nekakšen uvodni akord v novo filmsko leto 1971. Danes, ko je prireditev že mimo, lahko rečemo, da je bila številka presežena. Organizatorjev namen — da je beograjski filmski festival za ljudi — je bil torej uresničen. Vendar pa tako revolucionarna izjava Politikinega kritika ni nič drugega kot pika na i, kajti ideja o tem množičnem prikazu uspehov filmske industrije je stara že več let in jo je porodila predvsem želja vključiti se tudi v kulturni internacionalizem. Prav v letošnjem letu je dozorela in dosegla tisto ostrino in pomen, ko ni le mednarodna manifestacija, temveč obeta v času krize — zlasti pri repertoarni politiki in občutnem padu gledalcev v dvoranih izboljšanje. Izkazalo se je, da je za dober film vedno veliko zanimanja, posebno danes, ko se mladi zelo intenzivno in z upi obračajo k filmu.

Filmski festival je trajal teden dni, od 8. do 16. januarja. Kdor je zdržal približno dvajset ur na dan v dvoranah, je lahko videl vse najboljše ali nagrajene filme svetovne filmske proizvodnje zadnjih dveh let. Videli so posebni program nekaterih zanimivih režiserjev, in še zlasti Konfrontacije, najbolj hraber in najbolj „izven“ filmski program, ki so ga prepovedale mnoge cenzure po vsem svetu, s pogovorom na temo Film in družbeni razvoj, kjer je imel ogromno dela in glavno vlogo Dušan Makavejev.

Seveda ne gre pozabiti tudi

vsakodnevnih tiskovnih konferenc, ob eni uri v Domu sindikatov, kjer so prav vsi hvalili festival — predvsem njegovo netekmovalno vzdušje, ki je dopuščalo odprt, sproščen in odkrit pogovor o filmu, politiki, seksu, odnosu do filmskega ustvarjanja. Mnogi slavni režiserji in igralci so se spuščali v polemiko, saj so bili eni „klasiki“, drugi pa „novovalovci“ in dokaj tolerantno sprejemali ali vsaj poslušali misli drugega.

Čeprav razen Konfrontacij ves ostali program ni bil tematsko enoten, temveč je temeljil izbor predvsem na kakovosti, z nekaj manjšimi spodbujaji, lahko vseeno zasledimo v današnjem filmskem ustvarjanju nekaj skupnih točk in te so predvsem: nasilje, socialno, politično, fizično, ekonomsko, seks in predvsem politika kot polje spopadov. Večina avtorjev v glavnem družbene pojave le registrira in ne zavzema do njih jasno opredeljenega odnosa. Vendar pa se da pri večini zaslediti pritajen odpor do vseh anomalij. Na nek način se pridružujejo tisti hippijevski misli o ljubezni, miru in glasbi in vsem svetu in čeprav njihova pasivnost ne more spremeniti sveta, lahko na napake opozarja in v končni konsekvenci, je prav to funkcija umetnosti, mar ne?

Filmi nam nudijo na svoj umetniški način razno tematiko in problematiko današnjega sveta in, ker vidijo danes mnogi gledalci pa tudi drugi v filmu zavestno angažirano umetnost, ki naj bi soustvarjala prihodnji svet in novo družbo, upajmo, da bomo lahko kmalu videli, kako to dela in če ji uspeva.

NEVA MUŽIČ

NENAVADNI POGOVORI

22. marca ob 14.05 II. program
24. marca ob 9.05 I. program

NIŽJA STOPNJA:

26. marca ob 9.05 I. program
26. marca ob 14.05 II. program

NOČEM BITI ODLIČNJAK

Tema „Nenavadnih pogovorov“ s tem naslovom je neko posebno obnašanje mladostnikov, ki so dovolj inteligentni in dovolj prizadevni, da bi lahko dosegli odlični šolski uspeh, a tega zavestno nočejo. Pojav je prav v našem času bolj pogost kot običajno mislimo in zanj obstoji cela vrsta vzrokov tako v psihi mladostnika, kot v družbenih procesih sodobne družbe.

Problem, kot ga obravnava oddaja, bi lahko na kratko označili takole: biti odličen, pomeni za mladostnika sprejeti kriterije „sveta odraslih“, biti s tem svetom konformen. Taka „konformnost“ pa lahko povzroči, da odličnega učenca vrstniki odklonijo in tako njegovo

prizadevnost „nagradijo“ z osamljenostjo ali celo prezir. Pod takim pritiskom mladostnik navadno klone in žrtvuje šolski uspeh za družbo vrstnikov.

Pedagoge, ki jim je radijska šola učni pripomoček

VABIMO K SODELOVANJU

to je k stalnemu ali občasnemu pošiljanju kritičnih opazanj o oddajah. Za podrobnejše informacije nam pišite na RTV Ljubljana, Tavčarjeva 17, redakcija za šole. Prispevke bomo honorirali.

SREDNJA STOPNJA:

23. marca ob 9.05 I. program
24. marca ob 14.05 II. program

OBISK V GLASBENI ŠOLI

Učenci neke šole, ki jih zanima delo v glasbeni šoli, so se povabili na obisk. Učitelji in učenci v glasbeni šoli so jih lepo sprejeli in jim pokazali, kako se njihovi učenci učijo posamezne instrumente. Najprej jih je Jelka peljala k svoji uri. Tovarišica, ki jo uči klavir, jim je dovolila, da so si najprej ogledali in poskušali igrati, potem pa jim je Jelka zaigrala skladbico, ki se jo je pravkar naučila. Tovarišica jo je opozorila, naj pri igranju posebno pazi, da bo enakomerno igrala. Pri tem si je pomagala s štetjem, otroci, ki so jo poslušali, pa so v mislih izgovarjali zlog „TA“. Potem so vsi skupaj ugotovili, da že poznajo notno vrednost četrтинke.

Potem so zmotili Ireno pri uri. Irena se uči igranja na blokflavto. Najprej so si jo spet ogledali, ko pa jim je zaigrala skladbico, ji je pomagal šteti dobe metronom. Učenci

so ugotovili, da je skladbica napisana v osminkah, na vsak metronomov udarec je zaigrala po dva tona.

Danko, ki igra violončelo, pa jim je pokazal svoj instrument. Skladbica, ki jim jo je zaigral, pa je bila zapisana v šestnajstinkah. Ogledali so si tudi, kako se šestnajstinke piše in se enkrat poslušali, kako se jih zaigra.

Ob koncu so se pridružili še učenecem pri nauku o glasbi. Tu so se naučili kratko pesmico: Sonček sije, dežek gre, mlinar melje brez vode...

Pesmico so potem spremljali še z bobnom, zapeli so jo s klavirsko spremljavo. Danko jo je zaigral na violončelu in Irena na blokflavto. Ritem pesmice pa so zaigrali na paličice, z bobnom pa so merili dobe. Ob koncu pa so si ritem pesmice zapisali še v notno črtovje.

VIŠJA STOPNJA:

23. marca ob 14.05 II. program
25. marca ob 9.05 I. program

KAKO SE VRSTE SPREMINJAJO IN KAKO SE PRILAGAJAJO OKOLJU

Avtor ciklusa o razvojnem nauku v tej oddaji razvija, pogloblja in širi snov iz prejšnje oddaje, ki je govorila o tem, kako in zakaj se vrste spreminjajo.

Izhajajoč iz vednosti o spremembah, ki nastajajo kot posledica mutacij in naravnega izbora (to snov na kratko ponovi), razloži avtor, da se lahko vrsta tako popolno prilagodi svojemu okolju, da kot vrsta ne more več preživeti, če se okolje bistveno spremeni. Primer, ki ga obravnava, so predpotopni zavrijci; bržkone so izumrli, ker so se v njihovem življenjskem okolju pojavili toplokrvni, gibčni in bolj prilagodljivi sesalci. Ob tem pojasni, da je „okolje osebkov vse, razen osebkov samega“. To seveda velja tudi za živalsko ali rastlinsko vrsto.

Pomembnost okolja, ki tako ali drugače „ovrednoti“ vsako mutacijsko spremembo, razloži avtor na

primeru metulja – brezovega pedica – ki je kot vrsta v kratkem času spremenil barvo v krajih, kjer je zrak onesnažen z industrijskimi plini. Od tod izhaja, da se osebki iste vrste, ki žive v različnih okoljih, tudi spreminjajo drugače. Ko gredo spremembe tako daleč, da se osebki teh različnih skupin ne morejo več križati med seboj, govorijo biologi o novi vrsti.

To je – na kratko – vsebina oddaje. Seveda pa je tekst obogaten z mnogimi zanimivimi primeri, ki napravljajo snov dostopnejšo. Sklene pa avtor oddajo z razmišljanjem o vprašanju smotnosti razvoja vrst in narave v celoti, z vprašanjem torej, ali je narava zgrajena po vnaprej „napravljenem“ načrtu. Ob tem vprašanju se mu tudi porodi novo vprašanje, vprašanje o življenju sploh. O tem pa bo govorila naslednja oddaja.

KAPLJICA, POTOK IN REKA

Oddaja, ki smo jo pripravili, je takšna dopolnitev. Strnili smo tri črtice: „Kapljica“, „Potok“ in „Reka“, ki jih je napisal Smiljan Rozman.

„Nekega dne je bila rojena kapljica. Majhna kapljica v zgodnjem jutru. Rojena je bila tiho, brez vrisa in smeja ob prvem čebljanju gozdnih ptic. Izmuznila se je iz naročja matere zemlje in se nenadoma zavedla, da je. Kajti prav takrat je vrhove gora pobožalo sonce, da so rdeče zardeli kot zrela pomaranča. In nebo nad gorami je bilo rdeče in gozdovi in jase med gozdovi in skale. Tudi skale so bile rdeče, ker se je sonce dotaknilo tudi njih.

„O, kako lepo,“ je zašepetala kapljica.

„O, kako lepo,“ je zaslišala kapljica in pogledala v smer, od koder je prihajal glas.

Zagledala je drugo kapljico, lesketajočo se v jutranjem soncu...

In potem potok, v katerem so bili združeni trije potočki. Neumni, razposajeni potoček, ki ga je kasneje kmet Matjaž spjel na mlin...

Dalje doli v dolini teče reka, na katero so ljudje ponosni in od katere so tudi odvisni. Prijazna reka, ki namaka polja – in strašna reka ob nevihti in povodnji.

SREDNJA STOPNJA:

30. marca ob 9.05 I. program
31. marca ob 14.05 II. program

»PIRANO«, PRVI HLAPON

V oddaji je živahno, domiselno in svojevrstno prikazana gradnja južne državne železnice Dunaj–Trst.

Na Slovenskem ozemlju so začeli graditi „prvo lokomotivno železniško progo“ trinajst let potem, ko je na Angleškem stekla prva železnica. Ko so „pripeljali“ železnico do Maribora, je bilo to mesto, ki ga je pešec lahko obšel v pol ure. Gradnja proge do Celja je bila precej težavna, ker je bilo treba premagati štiri razvodnice, vendar pa so jo 2. junija 1864 odprli za javni promet.

Vprašanje je bilo, kako priti do Ljubljane. Na voljo so bile tri poti, obveljala pa je tista skozi savsko sotesko. Med gradnjo proge do Ljubljane je bilo spet nemalo nevšečnosti, ki pa so jih zmagali, tako da je 18. avgusta 1849, torej na cesarjev rojstni dan, pripeljala na ljubljansko postajo (zgrajeno že leto dni prej) prva lokomotiva. Dokončno in z velikimi svečanostmi pa so železnico odprli 16. septembra istega leta.

Spet ni bilo lahko odločiti, kako naj bi bila speljana železnica iz Ljubljane do Trsta, in sicer zato, ker je dostop k morju ovirala visoka in valovita kraška planota. Najprej so zgradili progo do Postojne (novembra 1856), nato pa do Trsta. „V so-

NIŽJA STOPNJA:

26. marca:
KAPLJICA, POTOK IN REKA

2. aprila:
DOBRI VSAKDANJI POMOČNIKI

9. aprila:
KAJ VSE VODA ZMORE

16. aprila:
POPRAVA DOMAČE NALOGE

24. aprila:
V ODMORU POD KOSTANJEM

30. aprila:
MLADI SMO IN VESELI

SREDNJA STOPNJA:

23. in 24. marca:
OBISK V GLASBENI ŠOLI

30. in 31. marca:
„PIRANO“, PRVI HLAPON

6. in 7. aprila:
GLASBENA

13. in 14. aprila:
PESNIK IN PISATELJ VIDOE PODGOREC

20. in 21. aprila:
XIV. DIVIZIJA

28. aprila:
PO POTEH KOČEVSKEGA ROGA

VIŠJA STOPNJA:

23. in 25. marca:
KAKO SE VRSTE SPREMINJAJO IN KAKO SE PRILAGAJAJO OKOLJU

30. marca in 1. aprila:
POGLEDI NA SLOVENSKE KNJIŽNI JEZIK OD SREDE XIX. STOL. NAPREJ

6. in 8. aprila:
MARIJ KOGOJ

13. in 15. aprila:
PRVA INTERNACIONALA

20. in 22. aprila:
DOŽOREVANJE IN LJUBEZEN

29. aprila:
VOZILA ZA POTI PRIHODNOSTI

5. in 7. aprila: NENAVADNI POGOVORI

19. in 21. aprila: NENAVADNI POGOVORI

boto, 20. junija 1857 je privihral v Trst prvi hlapec Pirano, sicer pa so tržaško železnico odprli za javni promet 27. junija.

Gradnja železnice je prinesla v deželo veliko razgibanost, ustvarila nove možnosti za zaslužek, nove poklice ter nove vrste zaposlitve. Železnica je omogočila množičen prevoz lesa, premoga in gradbenih potrebščin idr., vendar pa vse le ni bilo

tako rožnato. Z začetkom direktne prometa Dunaj-Trst ni bilo prizadeto le cestno prevoznništvo, temveč tudi ljubljansko trgovstvo in meščanstvo. Zamrlo je brodarjenje na Savi, utihnil je promet velikih parizarjev po Tržaški in Dunajski cesti, poleglo se je vrvenje po ljubljanskih ulicah.

O vsem tem pripovedujejo oživljeni hlapci, letnice, časniki in ljudje.

VIŠJA STOPNJA:

30. marca ob 14.05 II. program
1. aprila ob 9.05 I. program

POGLEDI NA SLOVENSKE KNJIŽNI JEZIK OD SREDE XIX. STOL. NAPREJ

Oddaja ima namen prikazati, kako so se ob vse bolj široki vlogi slovenskega knjižnega jezika sredi XIX. stoletja oblikovali pogledi na slovenski knjižni jezik v slovnicih, slovarjih in razpravah. Posebej je pokazano, zakaj so se dolgo obdržala nekatera gledanja na izvir slovenskega jezika, kako so bolj razgledani pisci zavračali poskuse, da bi se slovenščina zlila s srbohrvaščino in drugimi slovanskimi jeziki. Poudarjena je vloga nekaterih strokovnjakov, zlasti Antona Janežiča.

Hkrati skuša oddaja opozoriti na nekatere predsodke v pogledih na jezik, ki jih pogosto slišimo ali beremo še danes, med njimi zlasti na slogovno napotilo o pisanju kratkih

stavkov in na tako razglaševano moč slovenskega jezika v glagolu, pač glede na to, da so se ti predsodki uko-reninili v naši zavesti prav v času, ki ga oddaja obravnava.

Aktualnost teh obravnav je ne le v preprosti obravnavi upravičenosti teh pogledov, ampak tudi v primerjavi odnosa do jezikovnih vprašanj, ki jih zasledimo v tedanji publiciteti. Seveda je to živo zanimanje prav gotovo spodbujeno tako z razvojem jezikoslovja kakor z vlogo knjižnega jezika pri oblikovanju narodne zavesti, a vendar ni prav, če v današnjih drugačnih časih pozabljamo na živo in široko prizadevanje za oblikovanje vedenja v jeziku v drugi polovici XIX. stoletja.

NIŽJA STOPNJA:

3. aprila ob 9.05 I. program
3. aprila ob 14.05 II. program

DOBRI VSAKDANJI POMOČNIKI

Človek je od najstarejših obdobja pa do naših dni vselej in povsod težil za tem, da si olajša življenje, da bi lažje prihajal do hrane in drugih dobrin, da bi si olajšal delo. Ustvaril si je delovno orodje, ga izpopolnjeval in ga še izpopolnjuje in delovno orodje je spreminjalo in še spreminja njegov način življenja, posredno ali neposredno pa tudi njega samega.

Tale naša oddaja je imela namen opozoriti malega poslušalca na vsaj nekatere naprave, priprave, stroje – majhne in velike, preproste in komplicirane – na dobre pomočnike, ki nam že v vsakdanjem življenju lajšajo delo in ga celo namesto nas opravljajo. Pisec oddaje se je v zgodbi, ki jo razvije, omejil na prikaz življenja na sodobni kmetiji.

Tako spoznata mestna otroka, ki sta na obisku, kolikšen pomočnik je

kmetu traktor s svojimi najrazličnejšimi priključki in s prikolico, koliko si lahko pomaga z motorno žago, hkrati pa vidita, da tudi na vasi niso več neznani električni gospodinjski stroji, da se tudi stric Tomaž brije z električnim brivskim aparatom, da ima pri hiši pisalni stroj, ki ga s pridom in spretno uporablja, in da tudi tu ne manjka zabave, ki jo nudita radio in televizija.

Človek dela, mora delati, toda danes pomagajo človeku pri delu mnogi pomočniki – bodisi na ročni ali bencinski ali električni pogon in mu tako lajšajo življenje.

Kakor rečeno – oddaja bo s tem, kar daje, rabila predvsem za osnovno podrobnejšim in dodatnim razgovorom na temo o dobrih vsakdanjih pomočnikih – strojih.

NENAVADNI POGOVORI:

5. aprila ob 14.05 II. program
7. aprila ob 9.05 I. program

TOČNO PRIHAJANJE DOMOV

Mnogi starši zahtevajo od svojih otrok, da prihajajo domov ob določenem času na minuto točno. Motivi za tako zahtevo so različni. Marsikdaj ji botruje miselnost, da je najbolj zanesljiv znak otrokove ubogljivosti in pokorščine to, če otrok absolutno izpolnjuje zahteve staršev – torej prihaja domov na minuto točno ob času, katerega so mu določili. Moto takega vzgojnega pristopa je: „Moraš ubogati na besedo. Moraš priti na minuto točno.“ Nekateri starši pa menijo, da se bo tako otrok naučil na red in discipli-

no. Njihov moto je: „Te bomo že naučili reda in točnosti!“ Drugi starši so čezmerno in že kar nerazumno zaskrbljeni za otroka. Če se zamudi izven doma, jih je strah, da se mu ni kaj zgodilo, da je zašel v slabo družbo in podobno. Na minuto točno vračanje zahtevajo predvsem zato, da bi sami ob čakanju ne doživljali bojazni in tesnobe. Njihov moto je: „Če ne prideš točno na minuto domov, nas bo skrbelo in bomo žalostni.“ V vsakem primeru zahteva po prihajanju na minuto točno otroka hudo obremenjuje: ker

otrok še nima izdelane orientacije v času kot odrasli; ker njegova sposobnost časovnega načrtovanja tem šibkejša, čim mlajši je; ker je sposobnost razumske kontrole znatno šibkejša kot pri odraslih in zato mnogo težje kontrolira svoje želje in impulze (na primer željo da bi se igral.). Vse te kvalitete se razvijajo v procesu zorenja in dosežejo svojo maksimalno stopnjo pri odrasli osebi.

V času predpubertete in pubertete se pojavljajo posebno močni impulzi, ki zadržujejo doraščajočega izven doma. Takrat postane težnja po vključevanju v skupino vrstnikov in potreba po druženju z vrstniki izredno močna. Pubertetni se mora v nekem smislu podrežati zahtevam grupe, če hoče biti vanjo sprejet. Zahteve grupe se marsikdaj križajo z zahtevami staršev. (Npr.: skupina sošolcev gre v kino, eden od sošolcev mora biti pol ure predno je konec predstave doma, zato ne more z drugimi v kino in tako postane ne- lojalen grupi). Pojavijo se tudi erotični interesi, ki terjajo čas in v tolikšni meri emocionalno angažirajo mladostnika, da mu je zares težko prihajati na minuto točno domov. Poleg tega je za puberteto značilen proces osamosvajanja in v tem procesu otrok težko prenaša toge in malenkostne zahteve staršev; upor zoper take zahteve narašča in se generalizira tudi na tiste vzgojne zahteve, ki so smiselne in otroku zares koristne.

Skratka, priti na minuto točno, je zaradi psiholoških posebnosti mnogo lažje odraslemu kot otroku.

Drugi vzrok zaradi katerega je marsikdaj težko priti na minuto točno domov je povsem objektivne narave. Tudi v življenju otroka niso vsi

VIŠJA STOPNJA:

6. aprila ob 14.05 II. program
8. aprila ob 9.05 I. program

MARIJ KOGOJ

„Bolj ko prodiramo v zgodovino velikih umetnikov, bolj nas osupne, koliko bolečine se je nabralo v njihovem življenju.“

Tako je dejal francoski pisatelj Romain Rolland in njegove besede veljajo tudi za Marijo Kogoj, saj mu je usoda ukazala umolkneti 24 let pred smrtjo – pa je bil eden največjih slovenskih glasbenikov.

Rodil se je v Trstu leta 1895 kočarju Štefanu in Angeli, pevki v ope-

dogodki vnaprej predvidljivi. Otrok se včasih ne more vrniti pravočasno z izleta, ker je zamudil vlak ali avto-bus; iz šole, ker je nastal zastoj v prometu, itd.

Zahteva po vračanju na minuto točno navdaja otroka z obpustljivo in tesnobo. Ker čuti da so njegovi kontrolni mehanizmi slabi, se v igri ali zabavi ne more sprostiti, boji se, da ne bi zamudil, strah ga je kazni. Iz take bojazni se razvija tudi agresiven odnos do staršev. Ob starših, ki zahtevajo na minuto točno vračanje zaradi pretirane zaskrbljenosti za otroka, bo otroka zamuda navdajala z občutki krivde, hkrati pa z jezo in agresivnostjo do staršev, ki s svojim vedenjem ta občutja krivde povzročajo.

SREDNJA STOPNJA:

6. aprila ob 9.05 I. program
7. aprila ob 14.05 II. program

GLASBENA

Orffovi instrumenti se v modernem glasbenem pouku vedno bolj uveljavljajo. Njihovo število je precejšnje, toda prednost Orffovega instrumentarija je v tem, da tudi samo najosnovnejši in najpotrebnejši lahko izoblikujejo zanimiv in pester način obravnave glasbene snovi. Osnovne šole vedno bolj stremijo za nabavo teh instrumentov in za čimbolj popolno zbirko. Toda instrumenti so dragi in ponavadi obstanejo pri najbolj preprosti. Ustavimo se ob njih tudi mi. V šolski radijski uri vam jih bomo predstavili, povedali, s katerimi oblikujemo melodijo, in kateri nam služijo za ritmično spremljavo, slušno pa si jih bomo utrdili ob glasbenih ugankah.

NIŽJA STOPNJA:

9. aprila ob 9.05 I. program
9. aprila ob 14.05 II. program

KAJ VSE VODA ZMORE

Naslov nam dovolj zgovorno priča, o čem bo pripovedovala oddaja. V program smo jo uvrstili namenoma, saj je iz podrobnih šolskih načrtov razvidno, da je nekako v tem času tema šolskih razgovorov na elementarni stopnji prav voda, njene lastnosti, njena uporabnost in koristnost – pa tudi škoda in groza, ki ju more povzročiti.

Že uvodoma naznači „pripovedovalec“ kot vodilna oseba v oddaji osnovne točke, ki se bo nanje opiral celotni kasnejši potek pripovedovanja. V primernih presledkih prekinjajo pripovedovanje seveda pripo-

vedovalčeve retrospektive dialogi in potrebni posegi.

Najprej se bomo pomudili pri planskem izviru, kjer se napaja čreda ovac. Priložnost bomo imeli za kratek pogovor s pastirjem. Nakazana bo dragocenost vode.

V oddajo je uvrščen poseben pri-zor, ki nam posreduje vzdušje ob velikem nočnem požaru. Pomen vode pri gašenju izstopa iz zveze dovolj neprisiljeno.

Pomudimo se nadalje na pregradi elektrarne, nad gladino umetnega akumulacijskega jezera, samo toliko,

da se seznanimo z najpreprostejšimi in najbolj splošnimi dejstvi!

Pripovedovalec nam v posebnem prizoru pokaže vso njeno razdiralsko in uničevalno besnenje... Naposled se kratko pomudimo še ob pogovoru o snegu, o njegovih koristnih in njegovih neprijetnih lastnostih, o ledu, ki je tudi dokaz o tem, kaj vse zmora voda.

SREDNJA STOPNJA:

13. aprila ob 9.05 I. program
14. aprila ob 14.05 II. program

PESNIK IN PISATELJ VIDOE PODGOREC

Pesnik in pisatelj Vidoe Podgorec je naši mladini verjetno bolj malo poznan, vendar kdor prebira Cici-bana in Pionirja, mu to ime le ni neznano. Nam pa se je zdelo potrebno, da tega makedonskega ustvarjalca naši šolarji tudi поблиže spoznajo, zato smo ga uvrstili v spored naše radijske šole.

Naj navedemo nekaj biografskih podatkov: rodil se je v vasi Kolesino blizu Strumice. To je približno 150 km jugozahodno od Skopja, tam, kjer se začinjajo pobočja Belasice. Mladost je preživel tu in si je tudi psevdonom izbral tako — Podgorec. Njegovo pravo ime pa je Vidoe Petrov, vendar ga pod tem imenom le malokdo pozna. Učiteljske je končal v Štipu, Višjo pedagoško šolo in Filozofsko fakulteto pa v Skopju, nekaj časa je bil učitelj v vaseh okrog Strumice, potem pa urednik založniške hiše „Otroško veselje“ v Skopju.

Večino svojih del je namenil mladini. Naj omenimo samo nekatera: Gorski studenec, Srebrna školjka, Beli ciganček (tudi v slovenskem prevodu), Nemirno otroštvo, Gozdni razbojnik in druge.

V oddaji smo ga predstavili kot pesnika in pisatelja. Odlomki iz njegovih del bodo gotovo pritegnili pozornost in mogoče vzbudili tudi željo spoznati njegova dela bolj podrobno. Vendar pa je, žal, v slovensčino prevedenega še zelo malo.

VIŠJA STOPNJA:

13. aprila ob 14.05 II. program
15. aprila ob 9.05 I. program

PRVA INTERNACIONALA

Po Marxovih teoretičnih pravih — o njih je bil govor v prejšnji oddaji — in po organizacijskih izkušnjah, ki sta si jih Marx in Engels pridobila z nemškim delavskim združenjem in zlasti z „Zvezo komunistov“, so bili ustvarjeni nujni pogoji za organizacijo, ki bi v mednarodnih razsežnostih povezovala delavski razred. Seveda se je bilo medtem v različnih deželah Evrope delavsko gibanje toliko okrepilo, da je bilo takšno združenje, ki naj bi zajelo najnaprednejše dežele Evrope in Amerike, sploh mogoče. Pri tem se je treba spomniti, da je bil „Manifest komunistične partije“, ki sta ga napisala Marx in Engels, objavljen že leta 1848 in da je bil potem preveden skoraj v vse evropske jezike.

28. septembra 1864 je bilo v Saint Martin's Hallu v Londonu ljudsko zborovanje v podporo Poljske vstaje, ki jo je bila Rusija zadušila. Ob tej priložnosti je bil z navdušenjem sprejet predlog za ustanovitev Mednarodnega delavskega združenja. Na zborovanju je bilo združenje usta-

Tako oddaja v glavnih potezih naznači nekatere najbolj bistvene momente v zvezi z vodo. Njen namen je, da vsaj nekoliko z živimi, tudi zvočno odprtimi in mestoma potenciranimi prizori razburi fantazijo, sproži razmišljanje in zanimanje ter tako podpre kolektivne razredne pogovore.

Oddajo o Vidou Podgorecu smo namenili v čas pred prvim majem, saj zgodbica „Rdeče rože“ uvede v občutje tega praznika.

„V tistih dneh, ko nismo imeli svobode in kruha, nekega prvega maja, sem na mestnem trgu zagledal siromašno oblečeno deklico. Bila je bosa, v rokah pa je držala košarico rdečih rož. Deklica jih je ponujala ljudem in upala, da bo bolni materi prinesla košček kruha.“

„Danes je prvi maj, kupite rože,“ je ponavljala.

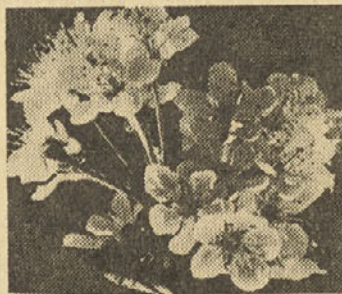
Približal se ji je mož v čeladi in ji s hladnim, jeklenim pogledom prepovedal, da bi cvetlice prodajala na trgu.

„Danes je prvi maj, kupite rdeče rože.“

Tedaj sem zopet zagledal isto čelado s trga; iztrgal ji je košarico s cvetjem in jih pričel gaziti s svojim škornjem. Toda hrabra deklica se ni preplašila. Zaslislal sem njen drhteči glas, poln trpke mrznje in odločne grožnje:

„Zaman gazite in uničujete. Naši vrtni so polni rdečih rož. Vsak dan se na novo razcvetijo in nekoč bodo prekrile barvo vaših čelad. Zaželel sem si, da bi objel to neznano deklico. Toda nenadoma se mi je izgubila med množico.“

Od tedaj se vsakega prvega maja spomnim nanjo in na njene rdeče rože, pohojene na trgu.“

novljeno in hkrati je bil izvoljen tudi začasni generalni svet s sedežem v Londonu. „Duša tega kakor vseh naslednjih generalnih svetov — tako je napisal Engels — prav do haaškega kongresa je bil Marx. Prav on je sestavil tudi vse spise, ki jih je izdal generalni svet internacionale, vključno z inaguralno poslanico iz leta 1864. On je izdelal tudi pravila zveze.“

O teh dokumentih v zvezi z njimi pa tudi o celotnem delavskem gibanju v času I. internacionale, govori oddaja.

NENAVADNI POGOVORI:

NENAVADNI POGOVORI

Učenci med šolskim letom zaidajo v težave, ki jih skušajo razrešiti na različne načine. Zelo pogost je neopravičen izostanek, motivi za izostanek pa so zelo različni.

Učenec, na primer, ne gre v šolo, ker ni pripravljen za določen predmet, boji se slabih ocen, zvabi ga družina, protestira proti nečemu in svoj protest izraža z neopravičenimi izostanki iz šole. Izostankom iz šole se pridružijo tudi drugi prestopki:

SREDNJA STOPNJA:

19. aprila ob 14.05 II. program
21. aprila ob 9.05 I. program

ponarejanje opravičil, podpisov, spričeval, tatvine in podobno, kopiči se nerazumevanje obravnave snovi in prepisovanja, pri učitelju pa slab vtis.

Oddaja naj bi opozorila učence, učitelje in starše predvsem na vzroke, ki jih je treba najti in odpraviti, saj izostanek rešuje le trenutno neke težave, dober stik med učitelji in starši pa lahko izostanke prepreči in prihrani učencu velike težave.

20. aprila ob 9.05 I. program
21. aprila ob 14.05 II. program

XIV. DIVIZIJA

Oddaja se ne spušča v prejšnjo zgodovino XIV. divizije; pripoved se začne v trenutku, ko se je najboljši in najboljše opremljena divizija slovenske partizanske vojske z osvobojenega ozemlja napotila preko Hrvaške na Štajersko.

Da bi si mladi poslušalci ustvarili pravo podobo o pomembnosti tega pohoda, jim je seveda treba vsaj na kratko opisati razmere v okupirani in med tri okupatorje razdeljeni deželi, posebej pa še razmere na Štajerskem, kjer je bil nemški raznoročevalni pritisk najhujši in pogoji za razmah osvobodilnega gibanja najmanj ugodni. Sele iz tega izhodišča bodo poslušalci lahko razumeli, da je tudi poraz v bitki lahko moralna zmaga in da izgubljena bitka še ne pomeni, da je boj v celoti izgubljen.

Pohod štirinajste divizije na Štajersko nikakor ni bil parada zmagovite vojske. Divizija se je v nečloveško težkih okoliščinah prebijala od hrvaške meje na Kolpi proti Pohorju. Prebijati je morala obroč z obročem in na cilj je prišla prepolovljena in z velikimi izgubami.

VIŠJA STOPNJA:

20. aprila ob 14.05 II. program
22. aprila ob 9.05 I. program

DOZOREVANJE IN LJUBEZEN

Oddaja iz cikla tako imenovane spolne vzgoje je posvečena obdobju spolnega dozorevanja. Ker predpostavljamo, da taka oddaja ne more nadomestiti poučitev o fizioloških spremembah v času spolnega dozorevanja in ker to tudi ni njen namen, je tem vprašanjem v oddaji posvečeno kar najmanj pozornosti. Spolno dozorevanje in vse, kar je v zvezi z njim, je v naši oddaji samo nekakšen substrat za tipično obnašanje dozorevajočega mladega človeka v socialnem okolju. Prva sprememba v obnašanju, ki o njej govori oddaja, je spremenjen odnos mladostnika do družine, zlasti do staršev, in do ožjega okolja. Včasih moteča pretirana samozavest, ki je mladostniku potrebna, da bi se izvil iz pretesnih vezi otroštva, izguba značilno otroškega popolnega zaupanja v starše, prebujajoča se kritičnost in podobno so lastnosti, ki jih skuša oddaja razložiti tako, da imenuje njihov socialni pomen, vendar brez običajnega prizvoka, češ bo že minilo.

Skupaj z vsemi temi spremembami pa je obravnavan tudi spre-

njeni odnos mladostnika do nasprotnega spola in pojav, ki ga starši včasih s premalo takta obravnavajo kot „petošolsko ljubezen“. Oddaja skuša mladostnika opozoriti tudi na socialni smisel tega pojava, na ljubezen kot človekovo potrebo po tem, da se potrdi v drugem. Hkrati pa opozarja na nevarnosti, zaradi katerih je mogoče to priložnost za resnično socialno dozorevanje tudi zapraviti.

NIŽJA STOPNJA:

23. aprila ob 9.05 I. program
23. aprila ob 14.05 II. program

V ODMORU POD KOSTANJEM

Zgodba, ki smo vam jo namenili za te dni, ko se spet spominjamo težkih časov vojne in junaške borbe ljudstva za svobodo, je resnična zgodba. Takšnih, resničnih zgodb so slišali šolarji že veliko in vsaka jim je budila ljubezen do domovine.

Današnja zgodba je nekaj posebnega. Obuja spomine na majhna junštva otrok v okupirani Ljubljani v letih 1941-1945. Vendar so ta juna-

štva le na videz majhna. Vsako teh dejanj, ki so jih storili otroci, ko so hoteli v boju za osvoboditev sodelovati, bi lahko terjalo življenje. Njihova dejanja so zapisana v zgodovini. Njihova dejanja so presenečala po svoji domiselnosti, kakršna je lastna samo otrokom, njihova junštva so spodbujala odrasle borce in so vnesla v težke dni tudi vedrino in spet malo več sproščenosti.

Zgodba „V odmoru pod kostanjem“ govori o praznovanju 1. maja v času okupacije v našem glavnem mestu. Ne samo 1. maj, vsak praznik, ki so ga praznovali naši ljudje v času vojne, nas je združeval in nam vlivljal poguma.

SREDNJA STOPNJA:

28. aprila ob 14.05 II. program

PO POTEH KOČEVSKEGA ROGA

Ponovili bomo oddajo, ki sodi v naš znani okvir: Naši kraji in ljudje. Pospremili bomo gozdarskega inženirja Martina Kodra in njegovega 14-letnega sina Martinka na izlet v eno izmed največjih lesnih zakladnic slovenske dežele.

Ker odhajamo na te naše izlete navadno kar iz Ljubljane, bomo odšli na to pot s kamionom skozi vas Željne in potem v vedno bolj zaraščene samotne gmajne do Treh lip in od tod še dve uri hoda do Roških žag. Z Martinekom vred nestrpno čakamo, da bi zrasel pred nami gozd, ki bi bil lep kakor Pokljuka ali Mežaklja, a za zdaj nas Pelje pot še

skozi Laško gorico (Lahi so bili tod pred 70. leti). Takrat se je tu gozd bohotil po svoji volji, človek mu ni mogel do živga. Sem so prihajali italijanski oglarji. Ogledali so krog in krog po vnanjem robu gozda.

Roški gozdovi pokrivajo vse velikansko področje med Suho in Belo krajino, med Krko na severu in Kočevsko ravnino na jugu. Teh gozdov je najmanj 15.000 ha. Na tem ozemlju ni nobenih stalnih človeških bivališč, razen na njegovih skrajnih robovih. To je venec vasi: Željne, Koprivnik, Črmošnjice, Podturn, Soteska, Dvor, Stari log. Gozdovi so mešani sestoji bukev in jelk.

VIŠJA STOPNJA:

29. aprila ob 9.05 I. program

VOZILA ZA POTA PRIHODNOSTI

Prastare človekove sanje, da bi dosegel zvezde, v našem času iz dneva v dan postajajo stvarnost. S tem pa se seveda spreminja tudi njihova vsebina: prej je bila to stvar pesnikov in sanjačev, danes pa je — žal — najprej stvar vojaških krogov. Vendar pa se z njimi ali pa vzporedno z njimi ukvarjajo s temi rečmi tudi ljudje, ki gledajo v prihodnost človeštva z drugačnimi očmi: računajo z energetskimi viri in rudnimi bogastvi sosednjih planetov in morda

— v daljni prihodnosti — tudi z možnostjo, da bodo ljudje stalno živeli na drugih planetih. V vsakem primeru pa oboji posvečajo vse sile razvoju in izpolnjevanju rakete, edinega vozila za vesolje.

Naša oddaja bo govorila o atomih in njihovi uporabi ter o razvoju rakete. Človek bi pričakoval, da so rakete izum najnovejšega časa, a ni tako. Začetki segajo v srednji vek, ko so Kitajci rakete uporabljali v vojne namene. Potem je raketa pri-

šla na Zahod in bila po nekaj desetletjih pozabljena.

Med obema vojnama so delovali teoretiki ruskega rodu Konstantin Douardovič Ciolkovski, ki je položil temelj astronautiki in pa manjše skupine v Nemčiji in Ameriki.

Pravi vzpon je raketna tehnika doživela ob koncu druge svetovne vojne, ko je Hitler zasul Anglijo z raketnimi bombami. Zloglasni V-2 je vzorec, po katerem so narejene skoraj vse rakete, ki so zletele do danes.

S kemijskim pogonom, kjer zgoreva snov v posebnem porostoru — zgorevalni komori (raketni peči, kot ji tudi pravijo) lahko dosežemo le Luno ali kvečjemu bližnje planete. Če pa bomo hoteli leteti dlje, bo potrebno izdelati druge pogonske sisteme.

Kar sama po sebi se nam danes ponuja atomska energija. Vse države, ki v raketni tehniki kaj pomenijo, poskušajo spraviti atomski

NIŽJA STOPNJA:

30. aprila ob 9.05 I. program

30. aprila ob 14.05 II. program

MLADI SMO IN VESELI

Prihaja najlepši mesec leta — maj. Zaželimo si z otroci vred pesmi in rajanja. Oddaji smo dali naslov „Mladi smo in veseli“. Sredi šolske ure se želimo preseliti na pomladanski travnik. S pesmimi, namenjenimi veseli mladini, bi radi ustvarili ozračje igre in rajanja. Opazovali bomo naravo, ki se je že vsa prebudila, poslušali bomo ptičje petje, gledali bomo čebelico in poslušali njeno brenčanje, veselili se bomo ob potoku, lovili se bomo in skrivali, ustavili se bomo pri pastirjih in letali za metulji.

Da bi priklicali vso to lepoto in mladost v razred, smo izbrali pesmi Kajetana Koviča, Otona Zupančiča, Frana Levstika, Grigorja Viteza, Nika Grafenauerja, Neže Maurerjeve, Gitice Jakopinove, narodne pesmi, pesmi Marte Gromove, Mire Voglarjeve in drugih. In da bi vam priklicali že v napovedi malo tistega utripa, ki ga želimo z oddajo vzbuditi, objavljamo pesem Grigorja Viteza — v prevodu Toneta Pavčka.

PTIČJE PETJE

S strehe je to jutro pala knjiga in brez črk ostala. Ptice, velike in male, vse črke so pozobale. Zdaj črkujejo neugnane razne črke pozobane. Pa kričijo, žvrgolijo, žuborijo in čenčajo in žvegljajo in žujnjajo, ščinkajo, vrešče, ščrlijo, ped pedikajo, cvrčijo, kličejo, kriče, grlijo in cvrljo in črčijo, frfotajo in fafljajo, gogotajo in furlajo, cvikutajo, čeketajo, ščebetajo, žlobudrajo in žvrljajo in žvrgljajo in šušljajo, gostolijo in glušijo in medlijo ... Vsak dan sonce jih sprašuje, iz zlate knjige jim črkuje, pa od zore se učijo dve, tri črke, da žgolijo.

Juriju Hočevanju

Blagajniku samopomoči prosvetnih delavcev v slovo

Dne 23. decembra 1970 smo na Viču pri Ljubljani pokopali blagajnika naše Samopomoči tovariša Jurija Hočevanja. Ob grobu so mu spregovorili v slovo zastopniki Slovenskega narodnega gledališča in Samopomoči prosvetnih in znanstvenih delavcev Slovenije. V svojem govoru je predstavnik Samopomoči povedal naslednje misli: Ko se je Samopomoč pred tremi leti znašla v težavah, ker nas je zapustil takratni blagajnik in računovodja, nam je tov. Hočevanj, kot upokojeni računovodja Slov. nar. gledališča, s svojim znanjem in s svojimi idejami priskočil na pomoč in

je na našo prošnjo prevzel blagajniške, računovodske in druge posle naše dobrodelne organizacije. To delo je nad dve leti opravljal vestno in uspešno. Dan za dnem je hodil v našo pisarno v Gosposki ulici in skrbel, da delo ni zaostajalo. Prizadeval si je, da bi se naša organizacija razširila in pritegnila še tiste prosvetne delavce, ki so doslej stali ob strani. Vedno je bil pripravljen pomagati članom, ki so bili v stiski. Bil je široko razgledan in v mlajših letih se je vsestransko uveljavljal in se razdaljal. Preživel je dve vojni, prvo kot častnik na fronti, kjer je bil težko ranjen, drugo kot aktivist

Osvobodilne fronte. Uveljavljal se je kot športnik, delal kot igralec in režiser na amaterskih gledaliških odrih itd. Njegova nenadna smrt je odbor Samopomoči težko prizadela. Toda

življenje teče naprej in ne moremo drugega, kot da našega dragega pokojnega Žorža ohranimo v spominu, kakršnega si je s svojo dejavnostjo, plemenitostjo in poštenostjo zaslužil.

Knjižnica — vir samostojnega izobraževanja

Knjižnica pedagoške akademije v Mariboru šteje ob svoji desetletnici 13.359 enot. Vedno bolj se razvija v nepogrešljivega spremljevalca v delu študentov in učiteljev, hkrati je tudi kašipot večjega samostojnega študija. Lansko leto so mnogi učitelji prešli na organizacijo širšega seminarskega dela s študenti, promet v knjižnici se je takoj zelo povečal. Tako je bilo l. 1968 izposojenih 6207

knjig, l. 1969 že 9077, lani pa 14.097, ne da bi se število vpisanih študentov bistveno povečalo. Republiška izobraževalna skupnost financira samo eno delovno mesto, čeprav bi taka knjižnica potrebovala že tri strokovne moči. Akademski način študija zahteva samostojno delo, knjižnica je pri tem temeljni vir: pri izobraževanju sodobnih učiteljev jo bo treba še bolj razvijati. rl.

PO NAŠIH ŠOLAH

Lutkovni seminar v Senovem

Pod okriljem „Jugoslovan-
skih pionirskih iger“ in kot študijska priprava na drugo srečanje mladih slovenskih lutkarjev je bil v Senovem pod vodstvom lutkovnega oddelka ljubljanskega Pionirskega doma dvodnevni seminar za učitelje in vzgojitelje varstvenih domov in varstvenih oddelkov pri osnovnih šolah. Udeležilo se ga je nad 40 ljudi iz osnovnih šol Sevnica, Dobova, Krško, Brežice, Senovo in Brestanica. Vsi ti si ne želijo aplicirati lutkarstva samo v zunajšolski dejavnosti, marveč ga hočejo vnašati tudi v vsakdanje življenje šol in varstvenih ustanov, tj. v vzgojo in učenje. Tak seminar, kot je bil v Senovem, bo prihodnji teden (19. in 20. marca) za dolensko območje v 26. ter 27. marca za gorenjsko območje (oziroma Kranj) v Ljubljani v prostorih Pionirskega doma.

Seminar v Senovem je uspel zaradi izvrstne organizacije občinske Zveze prijateljev mladine v Senovem, v prvi vrsti zaradi njene predsednice tov. Reške Pirc. Tudi osnovna šola Senovo, katere izredno kvalitetna lutkovna skupina je na lanskem prvem srečanju mladih slovenskih lutkarjev v ostri konkurenci zasedla tretje mesto, je s tem, da je nudila streho seminaristom, svoj lutkovni oder in ostalo opremo za lutkovno dejavnost, mnogo pripomogla, da je seminar potekal nemoteno in kontinuirano. Šola je nudila seminaristom okrepčila. Ta bi rekli zgolj normalna poteza gostitelja — upraviteljice šole tov. Marije Kolar — je imela svoj praktični vpliv na potek zgostnega seminarja. Ta je imel v prvi vrsti delovni značaj, skorajda funkcijo tečaja. Izhajal je iz naslednjega koncepta:

Ker lutkarstvo adaptira različne umetniške in neumetniške discipline — literaturo, režijo, likovno umetnost, govor, glasbo, tehnična dela — v nedeljivo celoto, ki je lutkovna predstava, predstavlja lutkarstvo kompleksno estetsko vzgojo. Kot tako seveda predstavlja spet različna področja in delovne faze, ki so potrebne za postavitev lutkovne predstave.

Seminaristi so se seznanili:

- z dramaturgijo lutkovnega gledališča (razlika med lutkovnim in živim gledališčem, izbor teksta za lutkovno gledališče glede na obliko uprizoritve in tehniko lutk — ročne lutke, javajke, marionete, senčno gledališče — in dramaturško razčlenbo izbranega teksta);

- z režijo lutkovnega gledališča (princip izbiranja posameznih igralcev — šolarjev za določene vloge, primer režijske knjige, ki upošteva vse komponente predstave — vrst lutk, karakterjev, glasbo, igralsko interpretacijo, naris dogajanja, mizansceno);

- z odri (načrti improviziranih in profesionalnih odrov);

- s principi sodobne lutkovne plastike in scene (fizionomija lutk, prototipi, izbor in materiali za izdelavo lutk in scene) tu so bile omenjene tudi improvizirane lutke;

- s kostumografijo in osnovnimi kroji za lutke;

- z glasbeno opremo lutkovne predstave (vokalna in instrumentalna glasbena oprema, predstave s klasičnimi instrumenti in otroškimi glasbenimi igračkami, karakterji posameznih glasbil);

- z izdelavo lutk (vsak seminarist je na seminarju izdelal lutko od osnutka, oblikovanja in barvanja glave, oblikovanja rok, trupa, las itd.);

- z animacijo (vodenje ročne lutke, abeceda njenega gibanja — to so bile vaje);

- z aplikacijo lutkarstva pri vzgoji in pouku (lutka pri vzgoji in pouku v vrtcu in šoli, pri predmetnem in razrednem pouku, primer delovne igre. O lutkah pri vzgoji in učenju bo tudi „Prosvetni delavec začel prinašati v prihodnji številki napotila s praktičnimi primeri.)

Čeprav je bil seminar časovno zelo omejen, so seminaristi dobili vsaj v glavnem osno-

ve o vseh naštetih področjih. Mnoga od le-teh pa jim bodo imenitno služila tudi pri pouku slovenščine ali pripravi proslav in prireditvev (n. pr. dramaturška razčlenba ali režijska knjiga), pri likovnem in tehničnem pouku (lutka in scena ter njena izdelava), pri glasbenem pouku (razvrstitev in sozvočje instrumentov) ter nasploh pri vzgoji in metodi pouka. Nekatere osnovne stvari, o katerih je bilo govora na seminarju, bo prinesla te dni revija LUTKA, v št. 13. in 14. Veseli smo bili, ker smo na seminarju izvedeli, da so nekateri teksti o lutkarstvu — predvsem igrsko besedilo „Za novoletno praznovanje“, ki ga je lani objavil Prosvetni delavec — imeli odmev. (Omenjeno igrsko poleg osnovne šole Beltinci igrata tudi šole v Senovem in Dobovi, in sicer po večkrat in z velikim uspehom.) Največje veselje pa je zavladalo na seminarju v Senovem, ko so seminaristi ob koncu razpostavili čez 40 skoraj izgotovljenih, velikih, lepih lutkovnih plastik pred fotografski objektivi. To je bil konkreten rezultat seminarja, resnična stvaritev vseh in vsakega posebej. Na take lutke bi bilo ponosno tudi poklicno lutkovno gledališče. LK

Seminar v Senovem je uspel zaradi dobre organizacije pa tudi zaradi prizadevnosti udeležencev (Foto: Milan Mehane)

Ob občnem zboru prosvetnih delavcev ormoške občine

Osnovne misli in želje prosvetnih delavcev, ki jih ob svojih srečanjih izražajo, so vedno odsev življenja in razmer, v katerih delajo in iz katerih izhajajo. Njihove želje so v bistvu skromne, tako skromne, kot je kraj v katerem živijo, kot so ljudje s katerimi se vsak dan srečujejo.

Zato so v takih razmerah in pogojih sposobni ustvarjati le ljudje, ki jih v njihovem delu preveča ljubezen do poklica, ki ob delu pozabljajo na svoje osebne težave in so svoje delo posvetili otroku — učencu naših goric.

Če pri tem niso vedno uspešni, če ne najdejo vedno in povsod razumevanja, če včasih kritizirajo in dvomijo, to še ne pomeni, da so izgubili svoj pedagoški etos.

Želja je ustvarjati in delati v mirnem vzdušju, brez vsakoletnih razprav okrog finančnih

sredstev, določiti kriterij do dotiranih občin, naj ne obremenjuje in dela zmede v vrstah prosvetnih delavcev.

V procesu, v vrenju aktivnih družbenih sprememb, ki so nujna posledica našega družbenega, političnega in ekonomskega življenja in burnega razvoja mora prosvetni delavec najti svoje mesto. To je toliko težje, ker za našo pot nimamo začrtanih vzorcev, kopiranja ni in ker moramo ob vsem tem sprejeti nujno tudi mnogo nepredvidenih težav in njih posledic. Za nas je v tej dani situaciji važno, kdaj in kako bomo sprejeli te spremembe, ta razvoj da ga začnemo s prepričanjem, brez dvomov. Zato je potrebno tudi v naslednjem obdobju nenehno strokovno izobraževanje in usposabljanje delavca šole v močno idejno politično osebnost.

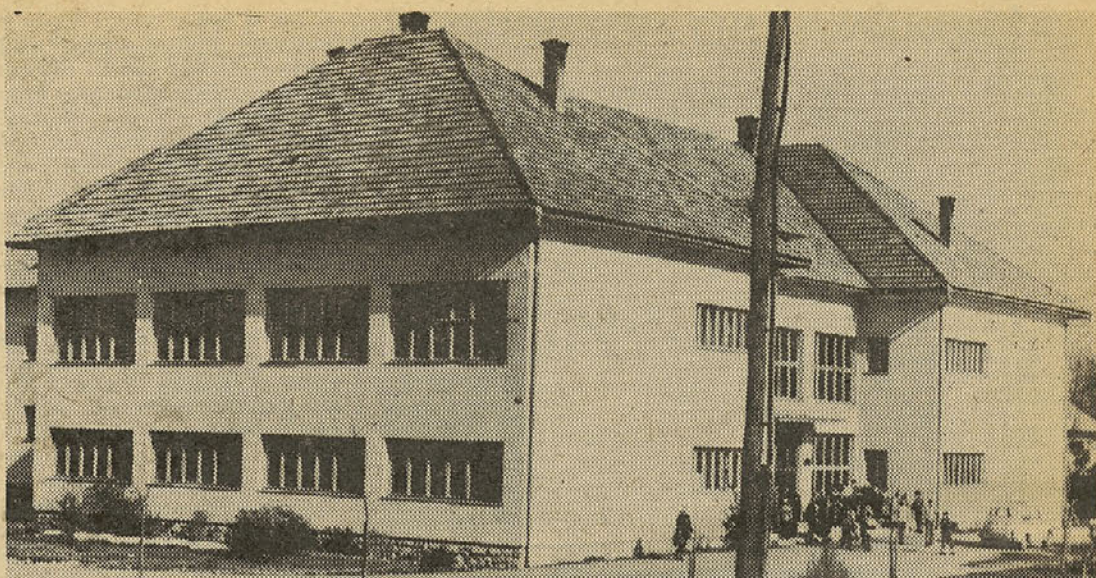
Družbena aktivnost prosvetnih delavcev je povezana z družbeno političnim dogajanjem na vasi. Razvoj krajevnih skupnosti, kooperacijski odnosi, kmečko zdravstveno zavarovanje, vse to so vprašanja, ki ne morejo biti tuja podeželskemu šolniku.

Če vse to združimo, potem nam je jasno, da je naš prosvetni delavec še vedno nosilec napredne misli na našem podeželju in da nadaljuje tradicijo slovenskega učitelja in da pripravlja generacijo za generacijo mladih ljudi za življenje.

B. M.

Stoletnica rojstva F. S. Finžgarja

Dravelski pionirji so ob koncu prejšnjega meseca proslavili 100-letnico rojstva pisatelja Frana Saleškega-Finžgarja. V dravelskem domu družbenih organizacij so uprizorili edino Finžgarjevo mladinsko igrsko Vedež. Na proslavi sta sodelovali tudi voditeljica radijskega Tobogana Jana Osojnikova ter glasbeni krožek osnovne šole

Pogled na novo šolsko poslopje v MOSTAH pri Komendi. Pred vhodom čaka druga izmena otrok, da bo prva končala pouk (Foto: Branko Blenkuš)

Ob dnevu prosvetnih delavcev občine Žalec

Prosvetni delavci občine Žalec smo dobili VABILO: Temeljna izobraževalna skupnost Žalec in Izvršni odbor sindikata prosvetnih delavcev Žalec vas vabita, da se udeležite dneva prosvetnih delavcev, ki bo 13. 3. 1971 ob 10. uri v dvorani Kmetijskega kombinata Žalec. Dnevni red: Otvoritev in pozdrav gostov. Priznanja prosvetnim delavcem. Nastop učiteljskega pevskega zbora Emil Adamič.

Po programu bo kosilo in družabna prireditev. Ker smo redkokdaj skupaj, vam želimo, da bi ta dan prijeto preživeli.

Večina je bila z VABILOM prijetno presenečena, dobrih 10 odstotkov se vabilu ni odzvala. Mnogi izmed prisotnih so povedali, da je temu kriva druga točka dnevnega reda: Priznanja prosvetnim delavcem. Bol in obtožba, protest in razmišljanje in morda še kaj, je bilo prav v tem, da so bila PRIZNANJA tudi denarne vrednosti: OD TISOČ NOVIH DIN NAVZDOL. In še kratek komentar: Mnenja so različna. Mnogo učiteljev dela tudi zunaj razreda. Mnogo učiteljev se s šolskim delom ukvarja precej več ur kot nekateri v istem „rangu“. Najbolj „krvoločni“ so približili: zunajšolsko delo naj plačajo organizacije (družbene), učitelj pa naj bo nagraden izključno za šolsko delo. In še jo: Kriteriji po šolah so bili različni, protesti in (zavolne) ogorčenosti prav tako. Zvedeli smo tudi to, da takega NAGRAJEVANJA ne bo več; resna prizadevnost v urniku in zunaj bo nekako drugače poplačana; vsi skupaj si bomo prizadevali najti eno samo stično točko. MERILO.

In vendar je navkljub vsemu DAN PROSVETNIH DELAVCEV lepo izvenel. Dan je bil resnično lep, dolina je bila eno samo marčevsko sonce. Dvorana Kmetijskega kombinata Žalec je bila ob 10. uri skoraj polna. V imenu Izvršnega odbora sind. prosv. delavcev obč. Žalec nas je pozdravila tovarišica Ostruh Tončka, ki si resno prizadeva, da bi sindikat dobil tisto pravo, srčno veljavo. Med nami so bili tudi upoko-jenci: tisti, ki so šli pred krat-

kim v pokoj in tisti, ki so se lani poslovili od šolskega dela. Skoraj osemdesetletna tovarišica mi je v solzah zašepetala: Takih srečanj bi moralo biti več; na nas, stare, tako radi pozabite — in vendar smo tudi mi orali to-pedagoško ledino! Opomin, ki

si ga je vredno zapomniti. Pa še to. Tovarišica Ostruhova je pred sestankom obiskala tovariša Silva Mehtiga, ki je že več let v bolniški postelji, za slavnostna razpoloženja pa je vedno postavil satirico. Tudi tokrat. Takole se glasi:

*Da v Žalcu danes se prosvetni dan slavi,
po diplomatski poti zvedel sem te dni.*

*Ker po nesreči sem več let v ilegali,
vabila za to slavlje niso mi poslali.*

*Sicer pa bi, čeprav bi rad, ne moger se odzvati,
ker z vkovanimi kostmi in berglami ni moč plesati.*

*Zato pa pesem skvašeno pošiljam na vaš zbor v zameno
s pozdravi, dobrimi željami — vse iskreno!*

In mi vsi smo rekli: Silvester naš, ozdravi in pridi spet med nas. Da, tako prav je, da se ob takih prilikah spomnimo bolnikov, upoko-jencev in vseh, ki so zdaj delali, orali, kjer zdaj brnemo, sejemo, žanjemo.

Za nas, žalske prosvetarje pa je bil dan lep tudi v tem, da so prišli med nas vsi najvidnejši občinski možje. Ko nam je tovariš Stojan Vrhovec povedal, kako je bilo, je in bo s plačevanjem našega dela, smo se lahko vsi prepričali, da imamo tudi v naši TIS sposobne in borbene ljudi, ki jih ni strah v imenu nas dvigniti glas; sam predsednik občine je dal izjavo, da bo občinska skupščina storila vse, da bo dala prosvetarjem tisto, kar jim pripada. V to smo trdno prepričani, saj so zadnja leta z občino res dobri odnosi.

Nastop učiteljskega pevskega zbora „Emil Adamič“ je vse prevzel in do najglednejega kotička sreča osvojil. Lepo, res lepo so zapeli in zagotovo lahko trdim, da ni bilo nikomur žal, če je za tako kvaliteten zbor kdaj kaj (v obliki 1 din na me-

sec) prispeval. Pevke in pevci, stokrat hvala!

V jedilnici osnovne šole Žalec nas je čakalo odlično kosilo. Tovarišica Marička Petkovski se je s svojo „kuharsko četo“ zares izkazala. Vsega je bilo zadosti: jedače in pijače, vse okusno servirano. Marička, tebi in tvojim — hvala! Tovariš Kováč, ravnatelj glasbene šole je s svojim ansambлом „udaril“ nekaj poskočnih viž, tako da je bilo razpoloženje zares prijetno. Ne samo na nebu, tudi v nas samih je sijalo sonce. Škoda, da nismo bili stoodstotni. Mi sami bi pokazali še večjo solidarnost, dali bi priznanje naši TEMELJNI IZOBRAŽEVALNI SKUPNOSTI in našemu IZVRŠNEMU ODBORU SINDIKATA, ki sta poleg obveznega dela zapisala: PO PROGRAMU BO KOSILO IN DRUŽABNA PRIREDITEV. KER SMO REDKOKDAJ SKUPAJ, VAM ŽELIMO, DA BI TA DAN PRIJETNO PREŽIVELI.

In smo ga. In kaj naj rečem prirediteljem? HVALA!

-dk-

Prizor iz igre VEDEŽ

(Foto: Jože Glad)

GABROVKA: Dramski krožek je predstavil »Kekca«

Dramski krožek osnovne šole v Gabrovki, ki ga vodi učiteljica Ana Svršina, se letos prvič predstavlja z večjim dramskim delom. Nastudirali so predstavo KEKCA po znani mladinski povesti Josipa Vondota. Na domačem odru so nastopili dvakrat, gostovali na Dolah in tako prišli tudi v Litijo, kjer so imeli predstavo v petek, 12. marca ob 16. uri v dvorani na Stavbah. V načrtu imajo tudi gostovanje v Šmartnem.

To za mladino zanimivo in vedno privlačno delo so pripravili v celoti člani krožka sami, seveda skupaj z režiserko Ano Svršino, saj so sami izdelali tudi sceno. Poleg učencev osnovne šole so v glavnih vlogah nastopili tudi nekateri mladinci, med njimi Vili Lošina (Bedamec) in Erna Rapp (mama), ki obiskujeta pedagoško gimnazijo v Ljubljani ter Milan Resnik (Mišnjak), zaposlen v tovarni Presad v Gabrovki.

Naslovno vlogo Kekca je oblikoval Jože Prijatelj. Ob njem pa so v večjih vlogah nastopili še Iztok Rapp (Kosobrin), Andreja Zavrl (Tinkara) in Olga Oven (Menara).

Dramski krožek osnovne šole Gabrovka je tokrat odigral zanimivo, dinamično predstavo in pričaral priljubljene junake Vondotove povesti. Skupina iz Gabrovke je verjetno edina med šolami na litjskem območju, ki se je v tem šolskem letu predstavila z večjim dramskim delom in tudi gostuje po okoliških krajih. Škoda, da prav dramske dejavnosti, ki je otrokom najljubša, ne razvijamo toliko, kolikor bi jo lahko glede na zanimanje otrok.

MILOŠ DJUKIČ

Pošiljajte
nam kratke
vesti
s šol!

Valentina Vodnika iz Zgornje Šiške pod vodstvom prof. Bronke Saksove.

V imenu Društva slovenskih književnikov je govorila o pomenu te obletnice pisateljica Mimi Malenšek, Finžgarjeva rojakinja — ki ji je bil pisatelj tudi mentor.

S. SKOČIR

Devalvirano poročilo

Ne, dragi tovariši, vaša trditev, da posveča javnost premalo pozornosti problemom prosvetnih delavcev, je neosnovana. Nasprotno, vsi občani so natančno poučeni, koliko dobi v kaveri vsak naš učitelj; še več, vedo, koliko bo dobil, ali naj bi po predvidevanjih dobil, prihodnji mesec in prihodnje leto. Mar niste zadnjič poslušali radijskih poročil, ko so razglasili, da bodo prosvetarjem dvignili osebne dohodke za 18%? Res so skromno pripomnili, da bodo tri odstotke zadržali za nagrade kvalitetnim posameznikom, toda v globalu je procent točen. Tovariši pri sindikatu pa so se boja borili za 20 ali celo 22 %.

Gotovo niste bili presenečeni, članki o prejemkih pedagogov niso nič novega, saj je redno obveščanje javnosti o osebnih dohodkih učiteljev stalni način našega dela. O doseženih in še zlasti o planiranih plačah pišemo v tisku z mastnimi črkami.

Ste že kdaj opazili, da bi z enako zavzetostjo poročali, koliko so si dvignili osebne dohodke uslužbenci bank, zbornic, upravnih organov... Priznati morate, da dajemo pedagogom absolutno prednost in tudi v tem se kaže naša velika

skrb zanje. In trud ni zaman. Ljudje so obveščeni in to je glavno.

„Poglejte, pogledajte,“ me je v mesnici ogovoril mojster, „toliko govorijo o osipu, plače vam pa kar same rastejo. Pri nas je nasprotno: več škarta — manjši dohodek.“

„Saj ni tako hudo,“ me je tolažil sosed, „koliko zaposlenih zasluži manj kot 1000 dinarjev, vi ste v primerjavi z njimi gospodje; bral sem v časopisu.“

Kako dobro dene človeku, da kaže soseska toliko zanimanja za učiteljev družinski proračun. Hvaležen sem, saj to neverjetno dviga mojo zavest, krepi delovni elan in sploh bogati mojo osebnost.

Na zadnji konferenci so nam sicer povedali, da nam bodo dvignili — učno obveznost. Morda samo začasno. To pomeni: znižali osebne dohodke. Radio in tisk o tem še nista poročala. Seznanili so nas tudi, da bodo pozneje upoštevali Katalog — samo zmanjšali ga bodo za 10 %. In ko tako računam, mi od obljubljenih 18 ostane še 6 %.

Toda, prosim, prosim, to je pa že zasebna zadeva in o njej ne bom javno razpravljala. Kaj bi si pa mislil sosed mesar?

VELIMIR BATIČ

Prosti čas mladih

Vprašanje prostega časa mladih vedno bolj vzbudja razvite družbe in odpira vrsto novih pedagoških problemov. V Jugoslaviji smo trčili nanj najprej prav s pedagogiko. Ni vseeno, kaj počne mlad človek v času brez pedagoškega nadzora ali določenega dela. Ravno v prostem času lahko razvija otrok in mladostnik tiste aktivnosti, ki si jih brez navodil izbira sam, zlasti se tedaj, ko je prepričan sam sebi.

Dve leti zapored so se v Baškem polju pri Makarski že zbirali pedagogi, psihologi in sociologi, vzemirjeni zaradi vedno večje razsežnosti prostega časa mladih, in se skušali znanstveno lotiti preučevanja tega sodobnega pojava. Center za zunaj šolsko vzgojo Zveze društev „Naša djeca“ v Zagrebu je poudaril teh srečanj, ki so zajela že širok mednarodni obseg, saj so se vanje vključili že European Centre of Leisure and Education, sodelavci sociološkega in pedagoškega instituta iz Prage, sociološki instituti iz Helsinkov, Budimpešte in Bukareste, Svetovna unija za zaščito otrok in mladine iz Pariza, univerza v Hamburgu, ministrstvo za kulturo in rekreacijo iz Holandije, UNESCO pa je v skrajšani obliki objavil gradivo večine udeležencev obeh kolokvijev v Baškem polju v posebni angleški izdaji.

Namen prvega kolokvija o prostem času mladih 1969 je bil zbrati znanstvene delavce, da bi izmenjali osnovne misli o problematiki prostega časa in spodbudili raziskovanje tega področja pri nas. Na drugem kolokviju 1. 1970 pa so že bolj organizirano obravnavali položaj in vlogo socialnih sistemov mladih v naši samoupravni družbi, strukture in funkcije otroških in mladinskih organizacij ter modele notranje organizacije in dejavnosti formalnih mladinskih organizacij. Zdaj že potekajo priprave za III. kolokvij o prostem času mladih, ki bo sredi septembra letos spet v Baškem polju pri Makarski. Tokrat je vodilna vsebina posvetovanja vprašanje ustvarjalnosti mladih. Kolokvij bo skušal osvetliti naravo in vsebino ustvarjalnosti in osnovne pogoje razvoja ustvarjalnosti mladih, možnosti razvoja talentov, ustvarjalnost mladih v prostem času in probleme organiziranja ustvarjalnih dejavnosti v prostem času. Doslej so se udeleževali posvetovanj iz Slovenije predstavniki Zveze društev prijateljev mladine SRS, pedagoške akademije v Mariboru in DPM iz Maribora. Prav pa bi bilo, da bi se vključile še druge institucije, ki se ukvarjajo s pedagogiko in sociologijo mladih.

RL

O obrambni vzgoji prosvetnih delavcev

Vsi prosvetni delavci do 65. leta starosti, ki niso vojaški obvezniki ali obvezniki civilne zaščite, morajo po zakonu obiskovati osnovni in dopolnilni pouk za obrambo in zaščito, ki ga organizirajo upravni organi za narodno obrambo občinskih skupščin za nerazporejeno prebivalstvo.

Ceprav so naloge in vloga prosvetnih delavcev v koncepciji o splošnem ljudskem odporu točno določene, na teh predavanjih ne spoznajmo svojih konkretnih nalog, ki jih imajo v primeru vojne. Prav tako tudi ne morejo izluščiti tiste snovi, ki bi jo lahko prenašali na mladi rod med učnimi urami ali prek svobodnih aktivnosti. Zato so odgovorni dejavniki, kot zavod za šolstvo, republiški štab za splošni ljudski odpor in republiški sekretariat za narodno obrambo, mnenja, da je treba prosvetne delavce ločiti od ostalih kategorij prebivalstva in jim nuditi bolj specializirano in poglobljeno obrambno vzgojo. Šolsko leto se nagiba že v drugo polovico, zato bi bilo treba takoj začeti s tem poukom. Program za obrambno vzgojo prosvetnih delavcev za leto 1971 naj bi obsegal splošni in strokovni delošni del programa bi obsegal 3 ne:

— mednarodne razmere in položaj Jugoslavije v svetu,

— naša samoupravna družba v splošnem ljudskem odporu in

— šolstvo v splošnem ljudskem odporu.

Strokovni del programa pa bi obsegal:

— vnašanje obrambne tematike v druge predmete.

Strokovni del bi obsegal razprave o naslednjih vprašanjih:

— kaj obsega učni program predmeta obramba in zaščita v osnovnih in srednjih šolah,

— kako vnašati elemente obrambne vzgoje v posamezne predmete,

— kako povezovati in primerjati učno snov z dogodki iz NOB in načeli o splošnem ljudskem odporu,

— kako prek učne snovi približati učencem in srednješolcem bistvo in pomen splošnega ljudskega odpora in

— katera so tista poglavja iz učne snovi posameznih predmetov, ki so za tak način obravnavne učne snovi najbolj primerna.

Pri tem seveda ne gre za razširjanje ali celo za spreminjanje učne snovi, kot bi nekdo mislil, pač pa za primerjavo, prilagajanje in poglobljanje nekaterih učnih enot na celotno splošnega ljudskega odpora ter potrebam sodobne in prepričljive patriotske vzgoje. Poznano nam je, da

je šola še vedno osnovna oblika za patriotsko vzgojo mladega rodu. Prednosti takega načina izvajanja obrambne vzgoje prosvetnega kadra so v tem, da je poceni, strokovno zanimiv, koristen in praktičen, saj se lahko izvaja v kolektivih. S tem deseturnim programom pa so prosvetni delavci tudi opravili svojo dolžnost, ki jo imajo po zakonu v okviru obrambne vzgoje po krajevnih skupnostih. Predavatelje bi priiskrbela Zveza delavskih univerz in šolski kolektivi sami, predvsem za strokovni del. Strokovni del programa pa bi lahko obravnavali tudi na sestankih strokovnih skupin, kjer bi prispevali svoje pripombe in predloge prav vsi. Zavedati se moramo, da je odgovornost prosvetnih delavcev do mladega rodu v pogojih vojne in splošnega ljudskega odpora izredno velika in zahtevna. Zato je potrebno že sedaj storiti vse za te-

meljite in jasne psihološke in idejno-politične priprave. Še iz časov druge svetovne vojne in naše ljudske revolucije vemo, kako je okupator poskušal izkoristiti naše šole za postopno in načrtno potujčevanje. Samo psihično pripravljen in idejno-politično močan vzgojitelj bo lahko kos tem poskusom in resnična opora učencem v najtežjih trenutkih odločitve. Vse to zahteva od nas, da posvetimo obrambni in idejno-politični vzgoji prosvetnih delavcev največ pozornosti.

Vsa šolska vodstva so te dni že dobila dopis zavoda za šolstvo SRS, v katerem jih je ta seznanjal z novimi oblikami obrambne vzgoje prosvetnih delavcev. Hkrati pa je tudi republiški sekretariat za narodno obrambo poslal svojim upravnim organom po občinah dopis z navodili za izvajanje tega pouka.

RUDOLF LIKAR

Učitelj, ne protestiraj!

Že spomladi 1969. leta se je govorilo, da bo v naslednjem šolskem letu prva pomoč nov učni predmet v osnovnih šolah. O tem namenu smo potem še mnogo slišali in v letu 1969/70 so za poučevanje tega predmeta pripravljali tudi kader. Učitelji biologije in telesne vzgoje smo se lahko za pouk obrambne vzgoje (tako so imenovali novi učni predmet) dodatno specializirali na seminarjih, ki so jih organizirali nekateri občinski odbori RK. Tudi ravnatelje osnovnih šol so nekoč na nekem sestanku obvestili o namenu uvedbe novega predmeta (obrambna vzgoja) z naslednjim šolskim letom. JLA je prek občinskega odbora RK poslala spomladi 1970 vsaki osnovni šoli gradivo — učila (povoje, gaze, opornice itd.) za poučevanje obrambne vzgoje. Toliko napovedi, govorjenja in pisanja o tem je bilo, da smo bili vsi na koncu leta prepričani o nujni potrebi uvedbe smotne, temeljite obrambne vzgoje v šolah.

Nato smo tisti, ki smo bili pripravljeni poučevati ta predmet, čakali cele počitnice na uradno obvestilo o uvedbi... in na učni načrt. Toda nič. Že se je začelo šolsko leto, a o kakšnem sporočilu ni bilo ne duha in ne sluha.

Potem, nekega dne v septembru pa je prinesla tajnica neko „obvestilo“: „Učitelji biologije in kemije ter telesne vzgoje naj počakajo s sestavljanjem podrobnih učnih načrtov, ker bo potrebno v učnih načrtih upoštevati obrambno vzgojo. Navodila za sestavo učnih načrtov bodo v najkrajšem času poslali. Novega učnega načrta ne bo. Obrambno vzgojo bodo poučevali pri urah biologije, kemije in telesne vzgoje. Za ta pouk ne bo v predmetniku niti ure več.“

Potem čakam... Rok za oddajo podrobnih učnih načrtov je prišel. Tovariša ravnatelja prosim za podaljšanje roka zato, ker se niso poslali...

Nato spet čakam in čakam... Ničesar ne dočakam. Proti koncu oktobra sem oddala v potrditev tov. ravnatelju pet podrob-

nih učnih načrtov (brez obrambne vzgoje), ki sem jih sestavila po vzorcih razporeditve snovi. Vzorce je poslala prosvetno pedagoška služba že v juniju.

O obrambni vzgoji, hvala bogu, je bilo vse tiho.

Šele 20. 1. 1971. pa mi je tajnica pokazala knjižico Pouk o vseljivosti obrambi v naših šolah. Torej šele na koncu 1. polletja je prišlo dopolnilo k učnim načrtom. Tov. ravnatelj je na redovni konferenci poročal, da je treba učne enote o obrambni vzgoji za 2. polletje obvezno obravnavati. Če katera šola tega ne bo storila, bo kaznovana z visoko denarno globo.

Kaj sedaj? Ne protestiraj, ti ubogi garač, tov. učitelj! Uniči 40-urno delo in trud, ki si ga porabil za sestavljanje učnih načrtov zato, ker smo si mi „ONI“ šele sedaj spomnili dati dopolnila učnim načrtom. Vzemimo svinčnik, pozneje pa pero, ravnilo in „zadnje“ prilepi na „trd“ stol in spet „gruntaj“, kako boš sestavil učne načrte, v katerih bo zastopana obrambna vzgoja.

In učili so nas, da moramo biti na pouk pripravljeni, preden se pouk začne. Učili so nas in vemo tudi sami, da je vzgled najmočnejše, najučinkovitejše vzgojno sredstvo ne samo za otroke, marveč tudi za odrasle. Posnemamo pa — posebno slabe stvari — zelo radi. Le pogledajte učinke takega posnemanja! Vseposod jih vidimo.

Kaj smo pridobili z dopolnilno obrambno vzgojo v primerjavi s prejšnjimi leti? Nič. Še na slabšem smo. Prej so imeli učenci 7. razredov vsaj temeljit 20 urni tečaj prve pomoči. Na teh tečajih so se z veseljem mnogo naučili. Ta dopolnilni pouk obrambne vzgoje v biologiji, kemiji in telesni vzgoji še daleč ne bo dosegel istih uspehov, kot sistematični 20-urni tečaj prve pomoči.

Bolje bi bilo, če bi se manj repenčili — ustili, a mnogo več smotno delali. V tem so zlate rezerve.

MARTINA HORVAT-Stojko

Izobraževanje staršev za sodobno vzgojo

Človeštvo XX. stoletja napreduje tako hitro kot še nikoli doslej. Ni takorekoč nobene znanosti, ki nas ne bi vse pogostejše presenečala z novimi odkritji. Odtod dejstvo, da si nihče ne more več nabrati v šolskih klopih toliko znanja, da bi mu le-to zadostovalo za vse življenje. Zato je potrebno nenehno izobraževanje.

Še zlasti pa velja ta ugotovitev za naravne in poklicne vzgojitelje, ki oblikujejo najdragocenejši in najobčutljivejši snov — mlado človeško bitje v letih njegovega izredno hitrega in s spremembami tako bogatega telesnega, duševnega in socialnega razvoja.

Dasi je za uspešno vzgojno vodenje in usmerjanje otrok in mladine potrebna zlasti zrela osebnost, ki ima razum in srce na pravem kraju, je seznanjanje z novimi spoznanji na področju pedagogike, psihologije, sociologije in zdravstva (posebno še iz duševne higijene) še kako potrebno in koristno. Takšnega znanja ni nikoli preveč. Zato sta Zveza prijateljev mladine Slovenije ter Zveza delavskih univerz Slovenije izdali posebno publikacijo „Izobraževanje staršev za sodobno družinsko vzgojo“.

Članke v tej publikaciji so prispevali:

— prof. D. Marion „Vzgojne naloge sodobne družine in izobraževanje staršev“;

— prof. J. Valentinčič „Sistematično izobraževanje staršev osnovno-šolske mladine“;

— prof. M. Adamič „Roditeljski sestanki in vzgojna predavanja (odnos staršev do teh oblik dela šole)“;

— prof. I. Levičnik „Vloga predšolske ustanove pri izobraževanju staršev predšolskih otrok“;

— prof. dr. D. M. Savičević „Funkcija televizije pri izobraževanju staršev“.

VIATOR

Skladno razvit, uren, okreten

Telesna vzgoja je nujni sestavni del sodobne vzgoje otrok in mladine. Z vključevanjem naraščanja v pester oblike najrazličnejših razgibalnih aktivnosti na svežem zraku, svetlobi in soncu, ga krepi telesno in duševno ter pogotuje skladen razvoj osebnosti.

Zal nam naše razmere še ne dopuščajo, da bi vse šole opremili tako, kot to terjajo zahteve polnovredne moderne telesne vzgoje. Zlasti v nekaterih nezadostno razvitih predelih naše domovine smo glede tega še zelo na slabem. Primanjkuje nam tudi strokovno šolanih kadrov.

Prav zaradi tega je dobrodošla vsaka akcija, katere namen je boj zoper nepismenost, neznanje in nevzgojenost na področju telesne kulture. Odločilen prispevek v tej smeri vsekakor pomenijo priročniki za telesno vzgojo, ki sta jih napisala profesorja telesne vzgoje A. Marinković in I. Stanojevič. Gre za pravo praktično športno enciklopedijo za osnovnošolce.

„Abecednik za telesno vzgojo“ je namenjen učencem prvih dveh razredov, „Telesna in zdravstvena vzgoja“ 3. in 4. razreda, „Telesna vzgoja in šport“ pa učencem in učenkam od 5. do 8. razreda.

V skladu s sodobnim konceptom telesne vzgoje vsebujejo

priročniki vrsto koristnih napotkov za zdravi način življenja ter opis številnih razgibalnih iger in športov. Besedilo spremljajo številne bogate barvne ilustracije. Prva dva zvezka imata tudi dnevnik za individualno vodenje lastnih uspehov na področju telesne aktivnosti. Tretej zvezki ima priloženo računalniško pomočjo katerega dečki in deklice od 11. do 14. leta lahko sami ugotavljajo in kontrolirajo svoje zmogljivosti v nekaterih športnih disciplinah.

Navedene priročnike je v prevodu in priredbi izdala Dopolnilna univerza v Ljubljani. Posvemo odveč je poudarjati, kaj smo s tem pridobili.

Znani športni delavec univerze prof. Drago Ulaga je celo mnenja, da ti priročniki lahko pomenijo pravo prelomnico v odnosu slovenskih vzgojiteljev do moderne športne vzgoje mladine. Priročniki pa bodo koristili zlasti mladini (še posebno podeželski), saj bo v njih dobila odličnega in zvestega športnega svetovalca za polnih osem let, to je v času velikega telesnega in duševnega razvoja, ko se oblikuje njegove navade neredko za vse življenje.

Cena priročnikov je ključnega obsema besedilo in razkošni opremi zmerne. Skupno stanje 51. — N. din, lahko pa kupiti tudi posameznega.

VIATOR

Premišljena organizacija osnovnih šol

Občinska skupščina je s temeljno izobraževalno skupnostjo Maribor pripravila študijo: Program razvoja osnovnega šolstva v občini, ki ga je izdelal ekonomski center. Z njim so seznanili volilce na nedavnih zborih volivcev. V študiji je podan pregled sedanje organizacije šolske mreže, stanje šolskih zgradb in opreme, kadrovska zasedba, opremljenost z učili ter perspektivna rast otrok po šolskih okoliših.

Ugotovljeno je, da je sedanja mreža osnovnih šol v občini Maribor preveč razdrobljena ter da izvira še iz časov, ko je bilo dovolj, da je šola dajala le nekaj temeljnih znanj, računanja, pisanja in branja, saj je le skromen odstotek učencev nadaljeval šolanje v srednji šoli. Večina šol so majhne enorazrednice, ki imajo v višjih razredih le po eno ali dve vzporednici. Na takih šolah pa seveda ni mogoče smotno zaposliti kvalificirane učiteljice za posamezne predmete. To terja združitev šol tako, da bodo v višjih razredih vsaj po dve vzporednici, ker le tam je lahko usposobljen kader primerno razporejen; ustrezno pa so tudi izkoriščena učila, funkcionalne učilnice in delavnice za posamezna predmetna področja.

Osnovni smoter programa je, da je treba ustvariti materialne in kadrovske pogoje za sodoben način izvajanja učnovzgojnega procesa in za pouk v eni in pol izmeni. Za doseg tega pa je potrebno:

— organizirati smotno šolsko mrežo, ki temelji na tem, da je najmanjša popolna šola lahko le 16 oddelčna šola in da je v oddelku povprečno po 30 učencev,

— vložiti v materialno osnovo šol določena sredstva, kar pomeni zgraditi ustrezne centralne šole, bodisi nove ali stare dozidati in nabaviti sodobnejša učila in učne pripomočke.

Bistvo organizacijskih sprememb na podežlju je v odpravi enovzporedničnih popolnih osnovnih šol in šol s kombiniranim poukom ter prevajati in usmeriti učence v centralne šole.

Program ugotavlja, da je na mestnem območju mreža šol zadostna, le da je izkoriščanje šolskih prostorov med šolami zelo različno. Zelo različen je tudi število učencev v oddelkih.

Obstajajo šole, ki imajo skoraj enoznamenski pouk, druge šole pa se že približujejo dvem izmenam. Zato je predvidena reorganizacija šolske mreže na mestnem območju, ki naj bi jo izvajali takoj s primerno razporeditvijo otrok in učiteljev. Zato bo treba odpraviti sedaj še vedno bolj neustrezne šolske okolišne na območju mesta in uveljaviti dve temeljni območji: to je Maribor — levi breg in Maribor — desni breg.

Program zadeva torej največ podeželske šole. Predvidene so novogradnje v Dupleku, Kamnici, Miklavžu, Zg. Kungoti, Sladkem vrhu in Sentilju. Dozidati pa bo potrebno šole v Hočah, Limbušu, Lovrencu na Pohorju, Pesnici in Račah. V naslednjih krajih pa samo dozidati: Jarenina, Ceršak in Jakobski dol.

S tako organizacijo prihodnjih centralnih šol bi bil potreben reden in stalen prevoz učencev, ki bi se prevažali s šolskimi avtobusi na območju 12 šol in to na razdalji od najmanj 2 km pa največ do 12 km. Vse učencev bi se dnevno vozilo v šolo okrog 1000. Stroški prevoza sicer ne bi bili majhni, vendar še vedno nižji, kot pa stroški dograditve nadaljnjih sedem šolskih stavb več, kot jih predvideva program. Predrago bilo tudi vzdrževanje takih šol, ki ne bi bile sposobne samostojnega življenja.

Program predvideva tudi gradnjo nove posebne šole z internatom na mestnem območju, ki je sedanja neustrezna.

Obsežna študija predvideva tudi stroške in rok izvedbe programa. Po sedanjih cenah bi celotna obnova šol veljala okrog 11 starih milijard dinarjev.

Toda pristojni dejavniki predvidevajo namesto klasičnega gradnje jnih stavb, cenejšo montažno šole, kar bi veljalo precej manj. Glede na sedanja razpoložljiva sredstva, to je sredstva sklada za negospodarske investicije, sredstva TIS in temeljne skupnosti otroškega varstva bi lahko zgradili vsaki dve leti po eno novo šolo. Tako bi rabila občina za izvedbo programa okrog 20 let. Toda občinski možje predvidevajo, da bi po petih letih, ko bo dokončana izgradnja kopalnice in bolnišnice, lahko vložili v šolsko stvarstvo več sredstev in da bo lahko program izveden v krajšem času.

Razstava Igorja Pleška v Škofji Loki

Sončen, čeprav vetroven pomladni dan me je zvalil v Škofjo Loko. Okolica prastarega mesta je bila še v belini zime, sicer slikovito mesto pa je nekako izgubilo barvitost. Ni več zime, ni se pomladi. Mrtvilo. Vsakdan je bil še bolj vsiljiv, ker se je skrilo sonce. Loka nekam prazna. Še dobro, da so odprte veže vabile pogled na starinske oboke, da je v hribu vendarle pela sinčica, da Loko toliko poznam, da mi je do mača, sicer bi kazalo pobegniti.

Nato je bilo naenkrat vsega tega konec. V razstavnici dvorani loškega gradu me je presenetilo 39 oljnih platen akademskega slikarja Igorja Pleška. Zunaj sivina — tu barvitost v najčistejšem pomenu besede. Tam mir sedel idilo — tu dramatika nepričakovane svetla — ubito življenje iz morskih globin. V Loki domačnost vsakdanjika, v slikah Igorja Pleška melodija nasilja...

Ribe, ribe, ribe vseh vrst in velikosti, sipa, rakovica in rorog, iztrgani iz naravnega okolja in položeni na pladenj človeškega brezobzirnega gona po ohranitvi, ne, po uživanju! Brezobzirna kovina noža, zahrbtna zelena steklenica, krvava melona, in sočno sladka rumeno žareča dinja. Vse je tu za lovca, ki si jemlje kar hoče, ki tvega, da si dokaže svojo večvrednost, ki se slepi od pomembnosti nepotrebnih dejanj. Nasilje v kričečih barvah, nasilje smrti, nasilje dekoracije.

Saj — dekoracije. Slikar je prizadeto in z velikim znanjem predstavil vročino poletja, zagatnost preoblija, stisko nasilja.

Glej, človek, v vsaki gostilnici ob morski obali lahko doživiš tako tihožitje! Sedaš k mizi razkošja, tudi če nisi lačen. Vojne smrti so vendarle kadilo življenju. Barvitost morskih globin je pred teboj v vsej slikovitosti oblike in barve, a segel si po njem ne več iz potrebe, temveč iz sle. To je strup, ta sla po uživanju, po ubijanju, ubijaš še kaj drugega, ne le ribe in druge morske živali. V tej svoji sli je odpravljen zakon ravnotežja, je odsotna misel razumevanja in povezanosti. Igor Pleško nam je s svojimi slikami pokazal na svojsko domiselni način to značilnost sodobnega človeka — značilnost pretiravanja.

To kar je bila nekoč nujna življenjska obstoja, to je v Pleškovih platnih krič obsodbe. Saj ne gre le za mirne temine, kamor posegamo (vesolje, džungle in močvirja Vietnama) iz sle po doživljajih, ne gre le za

temine morja. Gre za razvrat želja v potrošniški družbi. Pleškove slike pogledane na hitro so lahko reklamni izveski ribjih restavracij. Vsiljivo močne barve, učinkovite kompozicije, svojstvena tihožitja pa so vendar mnogo več kot to, kar so v prvem vtisu. V času močnih strasti in oglušlosti za intimno, je slikar posegel po, skoro bi rekla barvitim plakatu, po kričavosti, da bi ustavil misel ob vrednoti, ki ni samo v uživanju...

Prelest barvnih nians v harmoničnem sožitju barvnih področij je do kraja domišljena ne le kot tehnika, temveč tudi kot filozofska misel. V tem je vrednost Pleškovega slikarskega opusa — sveta morskih globin. Morda prav suhozemec se bolj boleče občuti ropanje morja, da govorim z gospodarskim jezikom. Slikar v njem je vedno znova presenečen nad čistostjo

dane forme teh ubitih življenj. Slikar pravzaprav motiviko komajda predeluje. Ponudena na ploskvi vsakdanjosti je dovolj zgovorno kričeča, da zmami čopci in misel.

V tem je Pleško originalen v današnjem času. Zdaj, ko vse spreminjamo v tako ali drugačno arhaiko ali posegamo daleč naprej, zdaj ko bežimo pred tvojim in mojim in našimi problemi, zdaj ko je tako moderno biti komaj razumljiv, je sodobnik Pleško z razstave na loškem gradu ostal razumljiv, nezahtevno razumljiv. Veliko si je upal in za to mu — čestitam!

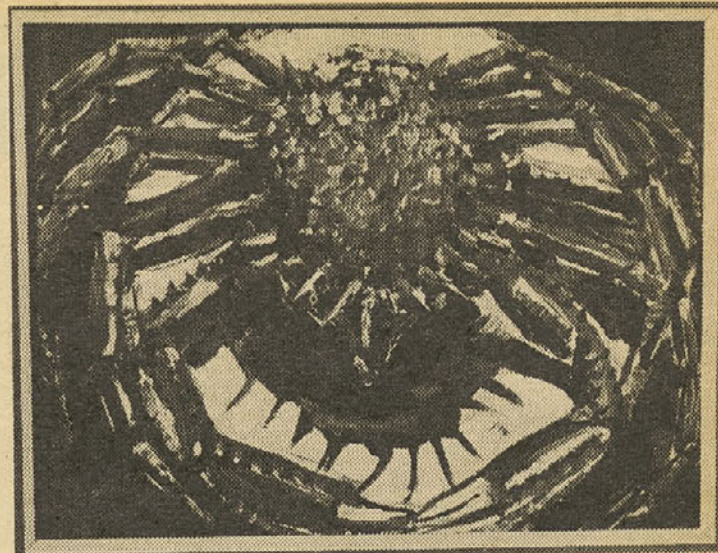
JOŽA ZAGORC

Nenavadno vprašanje, ki iznenadi učitelja, je nemalokrat poskus organizirati neko gradivo v razumljivejšo shemo, ali pa je odsev odkritja nekega nepričakovane razmerja. Učitelj ne more spoznati potenciala učenčevih idej, ne da bi sodeloval in raziskoval z njim. Tudi če se učenčeva ideja ne pokaže kot koristna, lahko sproži idejo pri nekem drugem učencu.

MARIE HUGHES

Vzajemnost nastaja najbolj iz skupne želje po učenju, delu, razumevanju in obvladovanju okolja. Raste iz medsebojne pomoči, ki si jo otroci nudijo pri učenju. Krepi se vsled aktivnosti, ki si jo delijo med seboj, in vsled izražanja lastnih čustev. Razred, v katerem vlada takšna vzajemnost, je sposoben sprejeti in negovati razlike med svojimi člani.

MARIE HUGHES

Rak (olje na platnu 30 x 40 cm)

Teze o idejno političnih vprašanjih vzgoje in izobraževanja

V 5. številki PROSVETNEGA DELAVCA se je v 4. točko poglavja „Družbeno-ekonomski odnosi na področju vzgoje in izobraževanja“ vrnila sila neprijetna napaka. Ponatiskujemo pravilno besedilo 4. točke:

Vzpostavljane ekonomskih odnosov na področju izobraževalne dejavnosti je zdaj še pretežno determinirano z obstoječimi programi, ki jih daje mreža izobraževalnih dejavnosti (največkrat tudi predpisanimi z veljavnimi zakoni) in z obsegom sredstev, ki jih je v okviru globalnih družbenih bilanc „mogoče“ nameniti izobraževanju nasploh. Velika inercija obstoječega sistema in programov kot tudi neizogibnost usklajene družbene bilance pomenita objektivno protislovje, ki ga ni mogoče preseči v trenutku, ampak le s postopnim razvojem. Družbeno ovrednoteni programi in zanje ustrezajoča sredstva naj bi bili nujen minimum, ki se bodo na njegovi podlagi lahko vzpostavljali neposrednejši odnosi med izvajalci in uporabniki.

Seminar o skupinski dinamiki

Januarja smo imeli v Novem mestu zanimiv seminar. Zbrali smo se predstavniki vseh šol Dolenjske, Bele Krajine in Spodnjega Zasavja. Seminar je vodila profesorica Danica Marion. Tema seminarja je bila Skupinska dinamika.

Skupinska dinamika je mlada veda, saj smo se začeli pri nas ukvarjati z njo komaj pred petimi leti. V uvodu je tov. Marionova osvetlila nekatera poglavja iz teorije skupinske dinamike.

Temu je sledilo prvo delo v skupini. Vendar se mi zdi, da je ta način seminarskega dela edino uspešen. Do sedaj smo bili navajeni, da je predavatelj na seminarju povedal svoje misli, ob koncu vprašal, če želi kdo odgovor še na kakšno vprašanje, in

seminarja je bilo konec.

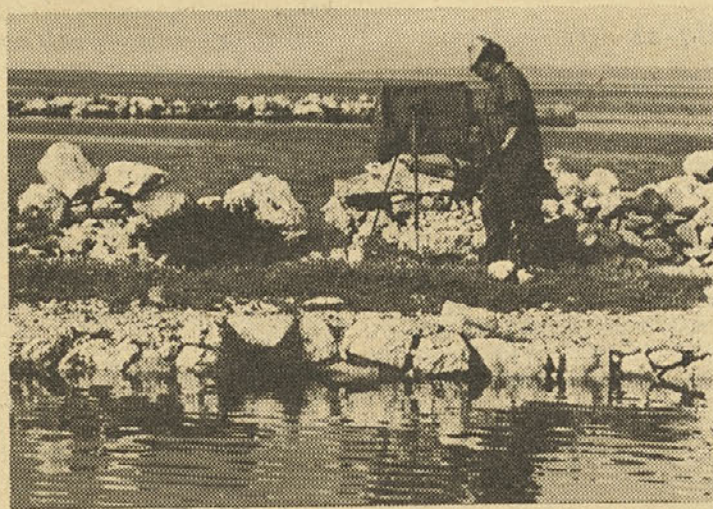
Zelo zanimivo poglavje našega seminarja je bila tehnika skupinskega dela s starši.

Roditeljski sestanki niso vselej uspešni. Namen seminarja je bil, da bi napravili korak naprej na tem področju. Posebno zanimiva se mi zdi „panel diskusija“. Roditeljske sestanke je vodil razrednik. Za uvod je navadno prebral referat. Nekateri starši so komaj čakali, da bo razrednik končal, drugi pa so se drugega dela sestanka bali, posebno kjer je še v navadi, da razrednik bere z redovalnice ocene po abecednem redu. Takih šol in razrednikov je na srečo danes malo. Pametneje bi bilo, da se o ocenah posameznih učencev pogovorijo na go-

vorilnih urah, razredne roditeljske sestanke pa posvetijo načrtni vzgoji staršev. Starši naj na sestankih sodelujejo kot enakopravni člani skupine. Mnogi imajo bogate izkušnje na področju družinske vzgoje in zato lahko mnogo pripomorejo k uspehu roditeljskega sestanka. Prav v „panel diskusiji“, ki jo usmerja in vodi razrednik ali pa kak drug član razrednega učiteljskega zbora, lahko povedo starši, kako dosežejo uspehe in s tem neposredno pomagajo staršem, ki imajo manj izkušenj.

Tovarišica Marionova, ki je vodila seminar, je ob koncu izrazila željo, naj bi to, kar smo se naučili, prenesli med svoje kolege.

J. P.

Slikar pri delu na otoku Silba

Mačka in ribe (olje na platnu 75 x 48 cm)

MATRIARHAT na šoli v Gabrovem dolu

ali pravljica o dedku, babici in Petru

Živeli so dedek in babica ter mali Peter tam v Bukovem gaju. Živeli so skromno, lačni pa niso bili, zadovoljno so glodali skozi bitumenski vek vsak po svoje. Glodala je miška posteljo dedkovo, glodal zajček malo drevesce pred hiško, glodala sta dedek in babica svojo skromno pokojnino, pomagal pa je tudi mali Peter in niso se pritoževali. Bila pa sta njega dni dedek in babica šolnika in tega tudi nista nikoli pozabila in želela sta, da pojde njun dragi Petček po zimo in poleti. Joj, ni ga lepšega poklica na ljubelem tem svetu, kot je moč prav ta! In tako sta govorila in modrovala in živela v svojih spominih, Peter pa je poslušal in nekega dne je rekel dedku: „Dedek, jaz bom učitelj in bom učil prav kot ti in babica.“ Dedku in ji je povedal, kaj je prigriznil njihov vnuček. Zdal sta se jokala oba. Bilo je veselo tisti dan pri njih.

Leta so tekla, Peter je raste, rastla je želja, starala sta se dedek in babica. Poleti je Peter šel na mladinsko delovno akcijo, bil je gradnik, delal je, da nikoli tako. Sprejeli so ga v KP, bil je preizkušen, presrečen tudi zaradi tega, ker je bil prvo leto na učiteljski šoli. Kot priden, delaven mladinec je bil tudi predsednik aktivna ZMS na svoji šoli. Vsi so ga imeli radi, vsi so spoštovali, bil je fant da za od fare.

Večkrat je pisal domov dedku in babici, ki sta mu pošiljala denar, odrgan od bome, preborne pokojnino. Ni se pritoževal, z zgradbo je bil zadovoljen. Poleti pa je zopet šel na delovno akcijo in pobiral in tolkel rekorde s svojo brigado, katere komandant je bil. Da, Peter je bil večkratni udarnik in tega ne gre pozabiti kar tako. Tako so minila leta, nič več ni bilo delovnih akcij in konec je bilo šole. V žepu je stiskal diplomo, ki je jasno in glasno govorila, da je Peter Trtnik na začetku svoje nove poti.

Poln je bil idealov, poln navdušenja. Svet je zdaj pred njim, samo spremenjati ga bo treba, narediti ga bo treba lepšega, svetlejšega. In že je dobil ponudbo za dvojno prvo službo na oglas, ki ga je najprej prebral v časopisu. Gabrov dol! Dobro, pa v Gabrov dol.

In je šel z glavo polno načrtov.

Takrat se je prvič srečal z Ifigenijo Trpotec. Vljudo se je nasmešnila, ko je predložil svoja spričevala, pohvale, priporočila, ko je povedal, da je član KP. Potem je povzela besedo Ifigenija in povedala, da je na gabrodolski šoli tako in tako in da bo tako in tako tudi ostalo. Treba se je držati ustaljenih pravil, tovariš Trtnik in razumeli se bomo, bodite prepričani.

Peter je začel. Kot sta mu svetovala dedek in babica. Razviti kulturno dejavnost v kraju, kjer je šola, izobraževati ljudi tudi zunaj šolskega prostora, če je na kmetih, pokazati otrokom, kako se reže trs, kako cepi drevje, kako koristno gnoji zemlja in še tisoč drugih stvari.

Že čez pol leta pa sta dedek in babica dobila takole pismo: „Draga dedek in babica!“

Zelo vaku pogrešam. Zdal že učim, pa ni vse tako, kot sem si želel. Tukaj mi mečeš ne polena, pač pa tramove pod noge. Če bo šlo tako naprej, si bom lahko postavil kozolec. Nikoli se nisem pritoževal, saj vesta. Tudi takrat ne, ko sem moral v prenarejeni ustaški uniformi v šoli in so me vsi zbadali zaradi tega. Otroke učim vsega, v šoli in so me vsi zbadali zaradi tega. Otroci so slabi, le ravnateljica me ne more. Pravijo ljudje — da menda zato, ker je prvič nekdo, ki hoče nekaj spremeniti. Pa bom že prestal. Organiziral sem igralsko skupino, pa levsko društvo, zelo veliko ljudi ima tukaj puške. Ob večerih prepevam, imam zelo dober pevski zbor. Tukaj je nekaj velikih talentov, ki naravnost čudovito pojejo. Če bo šlo tako naprej, jih bom peljal na prvo pevsko tekmo. Zadnjič sem bil na sestanku vaše skupnosti in sem jim predlagal, da bomo popravili ceste, ki je zelo slaba samo zato, ker so kanali zamašeni. Vsi so bili zato in smo se zmenili za naslednji dan, da bi bilo prvič. To sem povedal tudi otrokom v šoli in so bili navdušeni in so rekli, da bomo z združenimi močmi popravili to ceste. Ko pa sem naslednji dan prišel, so bili samo vaščani, otrok pa ne in ko sem jih pozneje prijazno vprašal, zakaj ne, so rekli, da jim je naša ravnateljica zagrozila, da bodo dobili ukore, če se le pritaknejo tiste ceste. Delati smo morali sami. Vidita, tako je to. No, drugič več, ko bom imel čas. Zdal grem na pevske vaje. Navsvidenje. Vajin Peter.“

Ni se ustrašil Peter Ifigenije. Ne, to ne. Pač pa je bil zelo žalosten, ker je njegovo delo trpelo. Bil je še vedno v zanosu in zadal si je nalogo, da bo naredil iz Gabrovega dola raj. V naslednjem pismu je pisal:

„Ko bi vidva vedela, kako so prijazni ti ljudje! Z vsem mi gredo na roko. Ko bi le še drugi bili taki! Tukaj, na naši šoli vlada pravi, pravcati matriarhat. Ničesar ne smeš narediti brez privoljenja naše Ifigenije. Zadnjič pa sem se ji do kraja zameril. Vprašal sem, ali imajo komunisti tukaj v Gabrovem dolu kdaj kakšen sestanek svoje celice, pa mi je zabrusila, da takrat, ko je treba. Jaz sem rekel, da bi tako moralo biti vsaj enkrat v mesecu, ona pa: MI že vemo in ne učite nas, vi, ki ste še zelenec v teh stvarih. Sploh pa sem opazil, da so tukaj v partiji ljudje, ki niso takšni, kakršni bi po mojem mnenju morali biti, to je ljudje, ki delajo z ljudstvom in za ljudstvo. Tukaj skrbijo samo za svoj žep. Jaz pa se trudim, da bi nam vsem skupaj bilo lepše, pa me skušajo onemogočiti. Ne vem, kako dolgo bom lahko še potrpeč. Tako ne gre več.“

Z otroci sem uredil okolje šole, da je sedaj kot v pravljici. Uredili smo tudi grobove padlih borcev, pa hodnike po šoli. Sedaj vsi pazijo na čistočo, za kar prej ne bi mogel reči. Ze v začetku sem odločno odklonil darila in sem rekel, da tega ne maram, pa sem izvedel, da je Ifigenija rekla, da sem hohštapler.

Ta teden bomo igrali igro, Finžgarjevo Verigo. Kako rad bi videl, da bi tudi vidva videla to stvar. Gotovo bi uživala. Sam sem naredil kulise. Še nekaj. Povedali so mi, da je Ifigenija doslej še vsakogar, ki je pokazal nekaj sposobnosti in samoiniciative, spravila iz šole. Bo tudi z mano tako? Zdal še ne vem. Tukaj vama pošiljam nekaj denarja. Bodita pozdravljena in navsvidenje. Vajin Peter.“

Igra je lepo izvenela med ljudmi in učitelj Peter je zopet zrastel v očeh Gabrodolčanov. Ta pa zna, ta. Tega pa ne damo kar tako, kot si bo kdo izmislil.

Ifigenija pa je mislila in domislila. Nekdo je sedaj več kot ona. Jok, brate.

Prišlo je debelo pismo, z okraja. Učitelju Petru Trtniku, šola Gabrov dol. Premeščeni ste na šolo to in to. Odlok velja štirinajst dni po dostavi pisma. S spoštovanjem, referent ta in ta. Pečat.

Iz Gabrovega dola pa je odšlo še eno pismo, Trtnikovo. „Draga dedek in babica!“

To je moj zadnji dan na šoli v Gabrovem dolu. Včeraj smo pili pri Gabronu. Jaz sicer ne pijem, včeraj pa sem. Bili so skoraj vsi vaščani. Hudo mi je bilo zapustiti te ljudi. Zelo so preklinjali. Ifigenija je dosegla, kar je hotela. Navsvidenje, jutri se vidimo!“

Da je to tisti Peter Trtnik, ki sem ga omenil na začetku, je menda jasno.

Dedek in babica sta že umrla, menda od žalosti nad svetom.

LUPUS

Izberite med novimi knjigami • Izberite med novimi knjigami

Zbornik Rdečega križa Maribor

Skoraj vse delo v organizaciji mladih članov Rdečega križa sloni na šolah in največkrat tudi v osnovnih organizacijah – na prosvetnih delavcih. Saj pa je to tudi organizacija, ki je s svojim humanim delom ter s svojim zdravstvenim prosvetljanjem najbližja pedagoškemu poslanstvu – vzgajanju mladega rodu k socialističnemu humanizmu našega učiteljstva.

Pravkar dotiskan Zbornik RK Maribor najbolje dokazuje, kako pošteno in valno je delo prosvetnih delavcev v tej človekoljubni organizaciji, ki šteje danes v svetu skoraj četrt milijarde članov ogromne večine držav. Zbornik, edini te vrste v Sloveniji, z izredno okusno opremo akademskega slikarja Janeza Vidica, je natisnil Mariborski tisk, izdal pa občinski odbor Rdečega križa v Mariboru, Partizanska 15, kjer ga lahko kupijo tudi šole zunaj mariborskega območja. Knjižnica vsebuje 76 strani, ima 28 slik, posvečena pa je 25-letnici ustanovitve RK Maribor po osvoboditvi, 25-letnici osvoboditve severne slovenske metropole in 30-letnici Osvobodilne fronte. Bogata vsebina ni samo natančna kronika petindvajsetletnega prizadevanja Rdečega križa v okrajnem oz. občinskem merilu, temveč vsebujejo članki zelo poudarjeno gradivo o razvoju RK sploh ter o široko razvejani dejavnosti te organizacije s svojimi trinajstimi komisijami, kot so npr. za zdravstveno prosveto, za krvodajalstvo, za socialno dejavnost in mednarodno pomoč, za počitniška letovanja, za delo z mladimi člani RK na šolah, za boj proti TBC alkoholizmu, za male asanacije, propagando idr.

Uredniški odbor, ki ga sestavljajo dr. Maks Pohar, dr. Srečko Koren in Lidunka Kranjc, ki so poleg drugih (dr. I. Amona, A. Kopriva, R. Trpina in V. Vičarjeve) tudi avtorji člankov, je gledal na to, da nudijo člani tudi za informacijo in predavanja na terenu, v šolah, na sestankih odraslih. Zanimiva in poučna vsebina, pestra literatura z mnogimi citati RK in zdravstvenih vprašanj, je hkrati bogato gradivo za predavanja in razgovore, za razmišljanje in uspešno akcijo na vseh področjih dela Rdečega križa.

-a

beremo šest znanih imen, nezmotljivo zapisanih v vrh svetovne literarne zgodovine, pa tudi v zavest vsega kulturnega sveta: Macha, Musset, Sapfo, Carducci, Lermontov in Kosovel.

Predvidevajo, da bo izšlo v tej zbirki približno sto knjig. Vsaka knjižica bo z izborom in komentarjem predstavila ne le individualno podobo ustvarjalca, temveč značilen pesnikov lirski portret.

Na tiskovni konferenci, ki jo je ob izidu prvih šestih knjig Lirike pripravila Mladinska knjiga, je predstavnik založniškega sveta te založbe Franček Bohanec hkrati z Liriko primerjalno ocenil tudi zbirko Naša beseda. Pri tem je opozoril predvsem na pomen takih kvalitetnih izborov. Dejal je, da so najboljša protiutež v spopadu s potrošniško mentaliteto in mnenjem, da je klasično zasnovana zbirka več ali manj „zunaj življenja“.

Pokazalo se je, da je zanimanje za Liriko izredno, veliko pa je tudi mladih bralcev. Tako bo Lirika zapolnila vrzel v knjižnem izboru mladih, ki bodo lahko iz Naše besede, Lirike in drugih podobnih zbirk prebrali najboljše dela domačih in tujih ustvarjalcev.

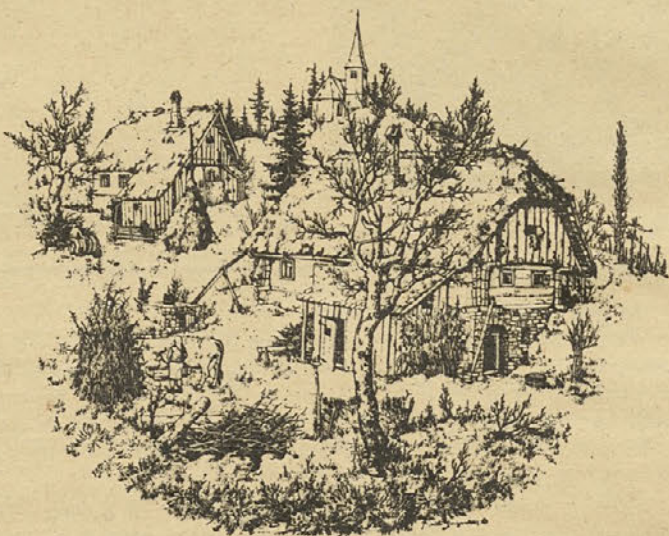
M. K.

Tilka Kren: »Otrok in šola«

Pred nami je že druga izdaja drobne, a zato nič manj važne brošure OTROK IN ŠOLA, ki jo je napisala ravnateljica Vzgojne posvetovalnice v Mariboru, profesorica Tilka Krenova. Knjižico je založila Vzgojna posvetovalnica, tiskal pa jo je Mariborski tisk. Stane 2 – dinarja, tako da je dostopna vsem staršem, ki jim je pravzaprav in predvsem namenjena, posebno tistim, ki so „pravkar vpisali svojega otroka v šolo“. Seznanja jih s paragrafom 44 zakona o šolstvu, svetuje, kdaj naj pošljejo otroka v šolo ter jim razloži mnenje pedagogov. Opozori jih, da vsi otroci niso enaki glede na telesno in duševno zrelost ter na merila pri sprejemanju otrok v šolo. Seznanja starše, da ugotovi otrokovo zrelost za šolo posebno komisija, ki pregleduje šoloobvezne otroke in pojasnjuje njene predloge.

Brošura nasvetuje staršem, kdaj in kako naj pripravljajo svojega otroka za šolo. Priporoča staršem, da vključujejo svoje otroke v vrste in v male šole, kjer vzgojiteljice s pravnimi delovnimi metodami in s svojimi ljubeznivimi in prizadevnimi odnosi do otrok pospešujejo otrokovo zrelost za šolo za najmanj 20 %. V primeru, če te priložnosti ni, pokaže ta knjižica staršem, kako ravnati z otroki, ki jih bodo vključili v redno osnovno šolo. „Vzgoja k samostojnosti je pogoj pravičnega usmerjanja v življenje in s tem tudi priprava za šolo“, opozarja avtorica starše. Posebno pa naj z otroki premišljeno ravnajo zadnje počitnice pred njihovim vstopom v osnovno šolo in prve dni pouka. Ob treh kratkih, nazorno in slikovito pisanih sklepih poglavjih: Šola izobražuje otroke in starše, Knjižica za starše, Dober začetek – dober konec, rešuje z mnogo vedrega optimizma, h katerim jih spodbujajo še vesele risbe znane ilustratorja profesorja Božidarja Kosa, starše „treme“ in skrbni pred vstopom njihovih mlajših otrok v šolo. Knjižico pa naj bi prebrali vsi učitelji in učiteljice – ne samo elementarci in elementarke – pa tudi drugi odrasli iz okolja prihodnjega prvošolčka, ki so že pozabili, kako je bilo takrat, ko so prvič podrgnili svoje hlačke in krilca na šolski klopi.

A. KOPRIVA

Stane Jagodič, Šmarški pejsaž (risba, 1963)

JESENICE:

Na Plavžu so pričeli graditi novo stavbo za otroški vrtec

Za novozrasli del Jesenic na Plavžu so prostori otroško-varstvene ustanove „Angele Ocep“ postali že pred leti precej pretesni. V dosedanjem splotju, ki je bilo ob Kurilniški ulici vse doslej v ta namen urejeno le za silo, se dnevno stiska približno 100 otrok, ki jih zaposleni starši dajejo v varstvo. Glede na to, da omenjeni prostori ne ustrezajo, je občinska skupščina sprejela priporočilo (v prioriteto), da je treba ta problem čimprej rešiti.

Oddelek za družbene službe skupščine občine Jesenice je v sodelovanju z Izobraževalno skupnostjo za otroško varstvo poskrbel za načrte in ustrezno

financiranje. Delo je prevzelo domače SGP Sava. Stavba, ki bo stala vzhodno sedanje zgradbe med cesto Cirila Tavčarja in Cesto revolucije, so pričeli 24. februarja zaključevati. 4. marca pa se je za izkop temeljev zariil v zemljo prvi buldožer.

Nova zgradba paviljonske oblike bo imela 6 prostornih igralnic in dva prostora za približno 20 dojenčkov. Vsega prostora bo za približno 160 varovancev. V dosednji zgradbi bodo uredili moderno kuhinjo in ustrezno skladišče. Računajo, da bo nov objekt za otroški vrtec na Plavžu naredil do konca tega leta.

BRANKO BLENKUŠ

»Mini« in »maksi« naše delovne prakse

Gledano z vidika „višje-redne“ kvalificiranosti (tiste, ki ni odvisna od šolske izobrazbe), je dokaj naravno, da je kakovost učiteljskega dela zdiferencirana v tri običajne vrednostne kategorije: nadpovprečno, povprečno in celo podpovprečno, dasi je prav pedagoški poklic tisti, kjer naj bi bila takšna diferenciacija najmanj zaželena in dopustna.

Se vedno je od prirojenih dispozicij, ki pri svojem formiranju vzlic vsem prizadevanjem ne morejo čudežno spremeniti svoje danosti, kar najbolj odvisno, kdaj govorimo o učitelju-fenomeni, o solidnem učitelju in kdaj o navadnem posredovalcu znanja brez vrlin, ki ga samo delovna zavest in službena disciplina rešujeta ostrih zob neusmiljene kritike. Saj tudi z umetniških akademij prihajajo diplomirani likovniki, glasbeniki in gledališčniki, ki vztrajajo v izvoljenem poklicu, čeprav se nikoli vidno ne dvignejo iz anonimnosti.

Toda, če likovnik ustvarja slabe slike, ki publiki ničesar ne povedo, če pianist s svojo medlo igro ne pritegne poslušalcev, in če se nekreativen igralec leta in leta zaman prizadeva ustvariti umetniški stik z avditorijem, to se zdaleč ni tako hudo, kakor je tragično, če slab učitelj petintrideset ali štiri-deset let mrcvari vrsto mladih generacij, ne da bi eno samo zdravo zrno trajnovredne izobrazbe padlo na plodna tla. Nobenega dvoma ni, da mora družba takšno škodo v bilanci svoje kulturne rasti prej ali slej občutiti kot resno devalvacijo svoje eksistence.

Osebnostem toliko optimist, da me je pripravila ob sapo izjava predsednika izvršnega odbora RIS na seji svoje skupščine (25. feb. tl.), na kateri so obravnavali finančni načrt in kriterije za delitev dohodka. Dejal je namreč, da „so rezultati naših šol na vseh stopnjah katastrofalno slabi in da je treba kaj storiti“.

Na citirano izjavo je predsednik nato naslonil svojo osebno misel, da bi iz predvidenega letošnjega 18-odstotnega povečanja osebnih dohodkov izdvojili ne le 3 odstotke za kvaliteto opravljenega dela, ampak celo nekaj več, kar bi bil po njegovem mnenju najučinkovitejši stimulans k poglobljenemu delu in boljšim rezultatom. Ker pa je bil ta predlog zavrnjen (češ da bi preostalih 15 odstotkov predstavljalo preširokoma linearni del povečanja), ostane torej pri stari formuli odmerjanja osebnega dohodka, ki je nekaterim tako zelo pri srcu. In zaradi te stare formule sem se odločil opredeliti svoje, že vnaprej na rezerviran sprejem pripravljeno mnenje o diferenciranosti naše delovne dinamike, v kateri nam je iskati poglobljeno vzrok očitanih „katastrofalnih“ rezultatov (kolikor seveda niso drugovrstno pogojeni).

V zadnjem času se namreč v javnosti precej intenzivno širi mnenje, da vrsta šol, ki dela v optimalnih pogojih materialne opremljenosti, vzlic temu izkazuje nezadovoljive rezultate. Svetovalno-inšpekcijska služba, ki te neuspehe raziskuje, pa s čedalje manjšo prizanesljivostjo odkriva subjektivno krivdo vseh „skrivačev“, ki so vse doslej znali rutinirano maskirati svoje neznanje ali nedelavnost s kulisami pomanjkanja opreme in učil.

Naj se zdi pridevek „mini“ za tiste učitelje, ki pomagajo delati „katastrofalne“ rezultate in osip, primeren ali ne, meni se visljuje ob kontrastiranem doživljanju trajne odstonosti vseh

pozitivnih sestavin dobrega pouka zaradi ohlapnega pojmovanja in grobega poenostavljanja poklicnega dela v razredu. Najbrž niso preveč osamljeni takšni in podobni labilni trenutki, ko se učitelj na hitro odloča: Moral bi iti v kabinet in pripraviti modele bencinskih motorjev za učno demonstracijo; menda so nekaj pokvarjenih in ne funkcionirajo... Kar taji naj bodo, jaz jih nisem dolžna popravljati. Sicer so pa fotografije v učbeniku in še na tabli jih bom skiciral – saj bo takole tudi dobro... itd.

Medtem ko na drugih področjih kulturnega življenja občutek za profesionalnost naglo raste, v šolstvu – po rezultatih sodeč – stagnira. Statistični dokaz! Ob začetku izvajanja šolske reforme smo pribijali, da moramo čimprej doseči pripravljenost v izobraževanju; da je vsak naš otrok v osmih letih končal osnovno šolo. Po 20 letih življenja v svobodi pa 19,5 odstotek slovenskega povprečja se zmeraj krčevito ustavlja pri nič častnem številu 62, ob katerem sramežljivo povešamo pogled.

Posebno tragična nomenklatura „mini“ uspehov je v tem, da ustvarjajo tudi učitelji, ki (nara zaradi lepšega videza) celotno uvajajo v svojo delovno prakso sodobne oblike dela, ki pa – „mini“ naporih – nikoli ne pridejo iz poskusne faze.

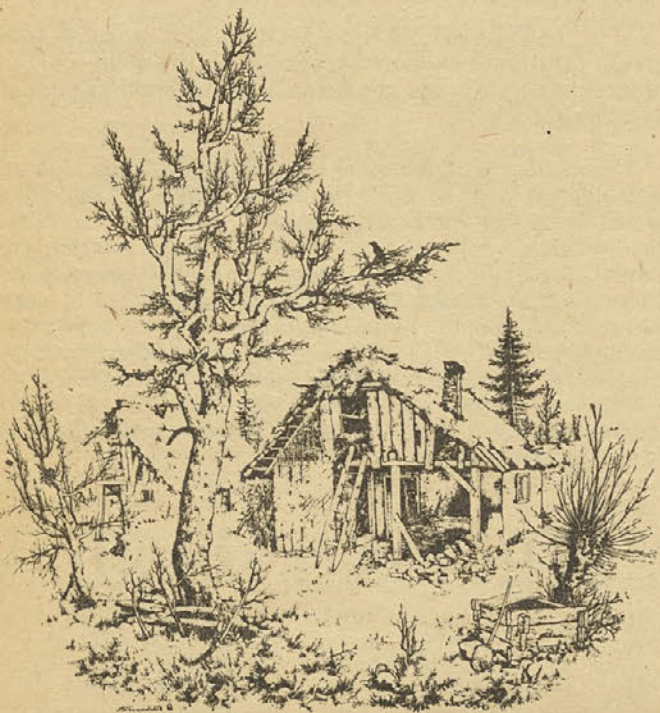
Na drugi strani pa imamo tudi vrsto učiteljev, katerim imamo zahvaliti, da odstotek uspeha ni še nižji. Med njimi nimajo najboljše tiste, ki se ne čujejo v tokove avantgardizma, ker jim do maksimuma razvijejo čut odgovornosti odtujuje tujnjo po briljiranju. Največja odeta lika njihovega dela je nepopolna ljuba vztrajnost v pedagoških kontaktiranjih z učenci in tija stremljenju, da bi jim šola pravila trajno simpatično, da bi jo vzljubili, zakaj le indukcija zbuja in pomnoževana ljubav zen do šole zagotavlja tudi avtoritativno voljo do znanja.

Da pride do takšne ugodnosti ne klime v razredu, mora učiteljska nepopustljivost delati s samim seboj. In kadar je koncentriran na sam, najlaže pretehtava nevarnosti in najboljše možnosti za konkretne učnovzgojne ukrepe naslednjega dne, tako kolektivno kot pri posamezniku. Zato me ni presenetila izjava kolegice (ki že dolgo ni več učetnica), da za vsako uro pouka porabi uro časa za pripravo. Tudi mi je zaupala z rahlim strahom, da bi jo sodelavci utegnili imeti za dovolj nesposobno in nerudnirano, ker ne more izhajati brez daljših priprav. – Da, tista... prav to je tista „čarolna“ palica, na katere učinek premnogi zanašajo in se vedno nočejo verjeti, da se v nji skrivajo več pogubnosti kot uspešnosti.

V učilnem vrvežu se morajo včasih nehoti nasmešljivi priznati čudni simbiozi „mini“ in „maksi“ mode, ki je v svoji časnosti nekakšen pojavni paradoks, pa vendar – eksistira. – moji zavesti pa se spreminja metafora raznolikosti naših vsakdanje pedagoške dinamike.

Če bi se hoteli toliko angažirati, da nobeno uro svoje dejavnosti ne bi izgubili izpred oči mladih ljudi, ki jih duševno oblikujemo, katerih usode bodo tako zelo nosile pečat naše delovne volje, če čez deset let ne prizanesljivo otre sodili o stopnji naše vrednosti, bi za vedno priznali „maksi“ za kategoričen imperativ svojega poklica in glede na to, koliko nas utegne prihodnje prizadeti nevarnost ali pa resnična devalvacija poučevanja.

JANEZ LAMPIN

Stane Jagodič, Zapuščena domačija (risba, 1963)

Rudi Lešnik: »Atomske toplice Podčetrtek«

Prosvetni delavci smo eden od stanov, ki v skrbi za druge najmanj skrbimo za svojo rekreacijo. Še tiste učiteljske domove, za katere so predvojna učiteljska društva žrtvovala denarje, smo „širokosrčno“ darovali drugim ustanovam. Ponujene priložnosti za adaptacije in gradnje svojih počitniških okrevališč (npr. Pivola, Lovrenc na Pohorju idr.) ter prevzema zemljišč (npr. zemljišče nekdanje pedagoške centrale) smo odklanjali ali zamujali. Da ni bilo med mariborskimi prosvetnimi delavci nekaj podjetnih organizatorjev, bi tudi ne bilo nekaj let možnosti za sicer skromno a vendarle prijetno letovanje v prostorih portoroške osnovne šole. Šele lani se je posrečilo na pobudo mariborskega sindikata, odseka za prosvetne delavce, urediti obmorsko počitniško okrevališče v Vrsarju v Istri.

Ako bi bilo v vrstah prosvetnih delavcev več čuta za skupnost in skrbi za zdravje, se ne bi dogajalo to, o čemer piše npr. Nedeljski dnevnik 21. februarja 1971 v članku NOC STRAHU IN TRPLJENJA o učiteljski Srojne. Mnogi upokojeni prosvetni delavci in delavke ne bi bili tako strahotno osamljeni in zapuščeni.

Rudi Lešnik, profesor na Pedagoški akademiji v Mariboru, je izdal zanimivo knjižico ATOMSKE TOPLICE PODČETRTEK. Te toplice imajo veliko prihodnost. Ker ozdravljajo tudi poklicne bolezni prosvetnih delavcev, bi bilo treba razmisliti, da tudi v doglednem času postavijo tamkaj svoj dom za tiste, ki bodo iskali v njih zdravja. Lešnikova knjižica obsega 79 strani na najfinjšem papirju s tremi barvnimi in devetimi črno-belimi fotografijami in z zemljevidom. Knjižico uvajajo izjave naših in tujih izvedencev in ozdravljenec. Sledi zgodovina kozjanske in obsoletelske pokrajine s kraji: Podčetrtek, Sodna vas, Olimje, Šmarje pri Jelšah, Rogaška Slatina, Kozje Bistrica ob Sotli, kar bo ustrezalo tudi domoznanskemu pouku v osnovni šoli. V poglavju „Pot atomskih toplic“ seznanja bralec z izviri, sestavinami in zdravilnimi vplivi toplic. Sledi 97 izjav obiskovalcev teh toplic iz najrazličnejših krajev Jugoslavije, Italije, Švice, Avstrije, Nemčije in celo iz drugih kontinentov. V nadaljnjih poglavjih navaja rezultate znanstvenikov o atomskih toplicah ter izjave domačih in tujih ustanov, razvoju teh toplic, ki bi ob večji podjetnosti in dalekovidnosti pristojnih dejavnikov ter večjih finančnih sredstvih že imele veliko vlogo tudi v tujkoprometnem pogledu. Povzetki vsebine brošure v nemščini in italijanščini želje še bolj zainteresirati tudi tujce, ki žal mnogo bolj kot mi sami, prisojajo tem toplicam veliko prihodnost.

Atomske toplice v Podčetrtku, edinstvene na slovenskem ozemlju z radioaktivno termalno vodo, ki vsebuje žveplo, z zdravilnimi fizikalnimi, biološkimi in kemičnimi lastnostmi, ozdravljajo vrsto bolezni, kot so npr. revmatizem, tromboza, gastritis, kožne bolezni, ohromelost, spondilozo, bolezni jeter, sladkorno bolezen, išias, srčno astmo, sklerozo, ženske bolezni, eksceme, pljučni rak, nespečnost, umrtvičenje živecev, ulcuse idr.

Sicer pa: preberite zanimivo knjižico Rudija Lešnika: Atomske toplice Podčetrtek. Berite jo pazljivo in odločite se, da boste odšli tjakaj na zdravljenje! Prepričani pa smo tudi, da bodo naši sindikati – med njimi tudi sindikat delavcev družbenih dejavnosti – zainteresirani, da vsaj v doglednem času zgrade, za svoje člane v atomskih toplicah v Podčetrtku zdravilišče in rekreacijske domove.

-a

Pesniški portreti v LIRIKI

Dati mlademu svetu tisto liriko, ki mu je najbližja, v večjem obsegu podati pregled najboljših stvaritev... To je bila vodilna misel urednikov nove knjižne zbirke Lirika, ki jo je začela letos izdajati založba Mladinska knjiga.

Naročniki so prejeli že prvih šest knjig, vezanih v belo platno, šole pa so lahko odbile broširane izdaje. Na naslovnih straneh pre-

KOLEGOM V SLOVO

Angeli Žužek

Pred dobrim mesecem smo se poslovili od učiteljice Angele Žužek, roj. Lečnik, vzorne pedagoške delavke, ki je službovala v Mariboru — na vadnici učiteljske šolske sester, v osnovni šoli v Apačah, meščanski šoli v Vojniku, od koder je bila na zagrebško VPS, kjer je diplomirala iz kemije, biologije in geografije. Vrnila se je najprej v Vojnik, nato pa na deklinski meščansko šolo v Maribor, nato je zbežala z družino v Večurje, nato v Lašče. Po osvoboditvi je poučevala do upokojitve na III. nižji gimnaziji v Mariboru.

Za svoje delo je vedno dobila odlične ocene, posebno

znana pa je bila po svojem uterarnem delu. Svoje pesmi in podlistke je objavljala v Večurniku, Mladiki, v koledarjih Mohorjeve družbe, v Novih Obzorjih, v Novi mladiki, v prekmurskem literarnem glasilu in drugod. Že med dvema vojnama se je marljivo udeleževala tečajev nekdanje Pedagoške centrale ter sodelovala s posebnimi znanimi pedagoškimi pisatelji in praktiki — Dragom Humkom, Franom Martincem in Antonom Ostercem. Vse življenje je bila skromna in zadržana, duševno bogastvo pa jo je izoblikovalo v nepozabno osebnost učiteljice, tovarišice, matere, žene in javne delavke.

svojim prizadevanjem pomagal po vojni zgraditi.

Prav po vojni je bilo vzgojno, izobraževalno, gospodarsko in politično udejstvovanje pokojnega tovariša Brezovarja še posebno pomembno. Vlival je voljo za delo mladim šolnikom, ki so ga z občudovanjem posnemali. Še danes velja za vzor. Toda zavedamo se, da je takega vzornika težko, skoraj nemogoče doseči.

Tovariš Brezovar je bil za svoje delo odlikovan že v stari Jugoslaviji, dve odlikovanji pa je dobil še po vojni. Eno od njih je medalja z zlatim vencem. Čeprav ni delal za odlikovanja, so mu le-ta veliko pomenila; upravičeno, saj jih dobi malokateri šolnik.

Tudi v letih, ko je živel v pokou, ni prenehal delati. Prizadeval si je, da bi njegov kraj napredoval, najbolj aktiven pa je bil kot predsednik krajevne organizacije Rdečega križa. Le-ta je bila med najbolj delavnimi v trebanjski občini. Skrbelo ga je za ogrožene ljudi in iskal je pomoči zanje. „Pomagaj vam bom, dokler mi bo dopuščalo zdravje!“ Te besede so bile med zadnjimi, ki jih je izrekel na obnem zboru Rdečega križa.

Na njegovi zadnji poti ga je spremljala dolga vrsta njegovih učencev, prijateljev in mnogih drugih, ki se ga bodo kot dolgoletnega šolnika in človeka s plemenitim srcem še dolgo spoštovali in spominjali.

DANICA ZUPAN

Dr. Francu Cziganu

Prof. dr. Franca Czigana sem spoznal, ko sem poučeval v Crenšovcih, blizu njegove rojstne vasi. Rojen je bil 1. 1908 v Žižkih. Po drugi svetovni vojni je odšel poučevati glasbo in petje na tedaj ustanovljeno gimnazijo za Slovence v Celovcu (l. 1957). Tej ustanovi je ostal zvest do svoje smrti — letošnjega 25. februarja.

Vsako leto je priredil prof. Czigano ob koncu šolskega leta glavno akademijo, pri kateri je sodelovalo 250 gojencev gimnazije in tih pevskih zborov. Večkrat je sodeloval tudi na celjskem pevskem festivalu, kjer

je prejel njegov zbor tudi posebno priznanje. Med počitnicami je obiskoval razne kraje slovenske Koroške in zbiral slovenske ljudske pesmi zato, „da ne pojdejo v grob“.

Več govornikov se je na Žalah poslovilo od pokojnika in mu izrazilo globoko hvaležnost za njegovo veliko in nepozabno delo, ki bo ostalo zapisano med slovenskim koroškim ljudstvom. Od prof. dr. Franca Czigana so se poslovili predstavniki slovenske gimnazije, Prosvetne zveze in Mohorjeve celovške družbe.

STANKO SKOČIR

Matiju Brezovarju

Tovariš Matija Brezovar je bil ena od naših učiteljev. Rojen je bil leta 1883 v Kranju pri Labinu in v Istri. Tam je obiskoval zasebno osnovno šolo. Od 1895 do 1904 je nadaljeval šolanje v Ljubljani, od koder je bil 1904. leta poslan na prvo službeno mesto v Sentrupertu na Dolenjskem. Prvo in edino tovariš Matijo je namreč v Sentrupertu služboval kot učitelj in kasneje kot upravitelj polnih petdeset let. Ko je pokojni tovariš Brezovar prišel v dolenjsko kmečko okolje, so mu mnogi prisojali, da droban in slaboten, kot je bil, ne bo kos nalogam podeželskega učitelja. Toda kmalu so se spoznali, da se v njem skriva velika odločnost in volja do dela, s katero je premagal vse zapreke. Vzljudil je Dolenjsko, in ljudje in oni so vzljubili njegovo in ga cenili. Prvih 16 let

službovanja je učil po ves dan. Zraven je vodil še Kmetijsko podružnico, kasneje pa je skrbel tudi za vse delo kmetijske hranilnice in posojilnice.

Kasneje je postal tovariš Matija Brezovar v Sentrupertu šolski upravitelj in na tem delovnem mestu dočkal drugo svetovno vojno. V stari Jugoslaviji je bil soustanovitelj društva Sokol in njegov poslednji starosta. Med NOB je ves čas sodeloval z OF. Leta 1942 so ga Italijani aretirali in ga odpeljali v Trebnje. Italijanske oblasti so ga tudi upokojile, vendar je bil dekret po vojni razveljavljen. M. Brezovar pa je ostal v aktivni službi do 1954. leta. Torej pol stoletja! Potem pa je še osem let pomagal urejati v šoli administrativne posle. Ni se mogel ločiti od šolske stavbe, ki jo je s

Stani Gregoretič

Stana Gregoretič je umrla 29. decembra 1970. Doma je bila iz Trsta, po prvi svetovni vojni pa je s starši pribežala v Maribor. Tu je končala l. 1932 učiteljske in kakor desetine drugih mladih ljudi, ostala po maturi brezposelna in nato začasno zaposlena iz bednostnega fonda na vadnici žen. učiteljske, dokler ni prejela namestitvenega dekreta v Lovrencu v Slov. gorah in nato v Lenartu v Slov. gorah. L. 1941 so jo okupatorji pregnali prek taborišča Borl v Vel. Silje pri Kruševcu, od koder se je spet zahtevala k prav tako izgnanim staršem v Jezevico pri Čačku. Preživljala se je z ženskim ročnim delom, obenem pa je bila aktivistka NOB. Po osvoboditvi je delala do vrnitve v Maribor v Ugrčinu v Bolgariji, kjer je spoznala prizadeto in osirotelo mladino. Že takrat se je odločila, da se bo posvetila prizadeti mladini. Nadaljevala je študije za defektologinjo ter je postala l. 1957 ravnateljica po-

sebne šole. Tu si je ob nelahkih razmerah s požrtvovalnim delom in organizatorsko nadarjenostjo pridobila posebne zasluge pri reformiranju šole, pri čemer se je pokazala kot odlična pedagoginja, ki je z obzirnimi, razumevajočimi in kulturnimi odnosi znala povezovati svoje poklicne kolege, starše in otroke. Za svoje napore in uspehe je bila l. 1961 tudi odlikovana z redom dela s srebrno zvezdo.

Ves čas pa je kot izvrstna pevka sodelovala v učiteljskem pevskem zboru Emil Adamič, v Mariboru pri Glasbeni matici in pri učiteljskem pevskem zboru Slavko Osterc, kjer je bila tudi tajnica. Kot odbornica je sodelovala že pred vojno pri Sokolu, učiteljskih društvih in obiskovala tečaje Pedagoške centrale, po osvoboditvi v odboru Sindikata prosvetnih delavcev, Pedagoškega društva, Planinskega društva ter kot članica Zveze borcev in SZDL.

B. P.

Slavku Sicherlu

Pokopali smo tovariša in iskrenega prijatelja Slavka Sicherla, predmetnega učitelja v Mengšu. Svoje pedagoško delo je začel pred štiridesetimi leti. Povsod, kjer je poučeval, pa je bil pravi ljudski učitelj: povsod, kjer se je delu z odraslimi, bil je režiser, in pevovodja; delal je povsod, kjer smo potrebovali izkušene in predane učitelje. Ne bodo ga pozabili Vrhpolj-

čani, Trzinci, Artičani in ljudje s Potoka v Tuhinjski dolini, še manj pa prebivalci Mengša, kjer je preživel in delal vse do svoje bolezni. Prihujljenosti Slavka Sicherla je pokazal tudi njegov pogreb — mengška godba, petje pionirjev in zbora upokojencev, udeležba številnih prijateljev in znancev.

NACE VODNIK

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

VPRAŠANJE: Ravnatelj šole je hotel razrednim učiteljem petega razreda zvišati učno obveznost na dve učni uri. S tem povzročam, da imeli razredni učitelji 24 ur učne obveznosti na teden. Ker s tem povzročam ni uspel, je učitelj 5. razreda s podporo predmetnih učiteljev znižal vrednost delovnega mesta na dve uri tedensko.

Na naši šoli je praksa, da na vsaki uri vabijo tistih članov sveta, ki so na dopustih ali so na drugi odločnosti. Ali je vendar javen sklep, ki ga je svet sprejel, za katerega pa član sveta, ki ni bil vabiljen, ne bi glasoval? Nepovabljeni član sveta bi lahko v primeru prisotnosti odločilno vplival, da sklep ne bi bil izglasovan. Po kakšnih merilih se določajo delovna mesta na šoli in kako jih zasedajo?

Z. D.

ODGOVOR: Učna obveznost učiteljev za razredni pouk je toliko učnih ur, kolikor jih določa predmetnik, vendar ne več kot 24 ur na teden. Ravnanje učitelja torej ni upravičeno zvišati učno obveznost učiteljev

za razredni pouk nad številom ur, ki jih določa predmetnik. Del dohodka, ki je namenjen za osebne dohodke delavcev, razdeli delovna organizacija na posamezne člane svoje delovne skupnosti po merilih pravilnika o delitvi osebnih dohodkov. Kakršnakoli drugačna delitev je nepravilna.

Organi upravljanja so sklepni, če je na seji organa navzoča večina njegovih članov. Načelo večine je sestavni element posameznega in kolektivnega odločanja. Organi upravljanja odločajo oziroma sklepajo z večino glasov navzočih članov, razen če se zahteva po statutu za odločanje o posameznih vprašanjih določena posebna večina. Torej je veljaven vsak sklep organa upravljanja, za katerega je glasovala večina navzočih članov. Obvezna navzočnost delavca na sestanku organa upravljanja je določena v temeljnem zakonu o delovnih razmerjih, kadar organ odloča o delavčevi pravici ali dolžnosti v delovni organizaciji. To delavčovo pravico je treba zagotoviti tudi v splošnem aktu. Zakon o

osnovni šoli določa v svojem 66. členu, da se delovna mesta učiteljev, ki opravljajo vzgojno izobraževalno delo poln ali najmanj polovičen delovni čas zasedajo po razpisu. S statutom osnovne šole se lahko določi, da se zasedajo po razpisu tudi delovna mesta učiteljev, ki opravljajo vzgojno izobraževalno delo manj kot polovičen delovni čas. Osnovne šole so dolžne razpisati tudi tista delovna mesta za posamezne učne predmete ali skupine učnih predmetov, za katere je ob upoštevanju učne obveznosti nezasedenih najmanj 20 ur tedensko.

VPRAŠANJE: Zaposlena sem kot vzgojiteljica v domu srednje šole in imam pravico delati le štiri ure na dan. Težava je v tem, da se v domu ne moremo sporazumeti, koliko časa moramo delavke, ki imamo pravico do skrajšanega delovnega časa po porodnem dopustu dejansko prebiti v domu in koliko odpade na ostale dejavnosti. Zahteva se, da sem v domu prisotna tri ure in pol in da poleg

tega opravljam še obiske po šolah, potrebno pripravo in podobno. Seveda je tako moj delovni čas daljši kot štiri ure.

B. A.

ODGOVOR: Skrajšani delovni čas matere z otrokom znaša 4 ure dnevno. Tak delovni čas torej ni polovica delovnega časa, če le-ta traja 7 ur dnevno in 6 dni tedensko. Ker spada v delovno obveznost vzgojiteljev poleg vzgojnega dela v samem domu tudi drugi delo, kot so obiski na šolah, priprave in podobno, je to potrebno tudi ustrezno upoštevati. Po mnenju zveznega sveta za delo bi morala učiteljica učinkovito delati nekaj več kot dve uri dnevno, za pripravo in izvedbo dejavnosti pa bi ji morali priznati nekaj več kot 90 minut dnevno. Vzgojiteljsko delo je v tem pogledu vsekakor sorodno učiteljskemu, zato smo mnenja, da bi podobne norme kot jih je podal zvezni svet za delo ustrezale tudi za vašo delovno organizacijo.

T. ŠAREC

POGOVOR S PISATELJEM IN SCENARISTOM IVANOM RIBIČEM

»Ukana« na TV — to je velik načrt!

Potem ko je ljubljanska televizija objavila, da bo nadaljevala s prikazovanjem serije filmov o mestecu Peyton, je bilo čutili v precejšnjem delu slovenskega televizijskega auditorija radostno olajšanje. Tako bo zadoščeno vsem tistim, ki so ljubitelji maratonskih filmskih nadaljevanj. Mnogo mnenj tako „za“ kot „proti“ je bilo izrečenih. Mnogo je bilo zapisanega v tisku in še več je bilo povedanega na cestah, v pisarnah, lokalih, pač kjer je nanoslo. Naj bo tako ali drugače, eno bo verjetno le res. Filmi, preizkušeni po znanih in uspešnih literarnih predlogah, naletijo navadno na zelo ugoden odmev med televizijskimi gledalci.

Tudi slovenska televizija se je preizkusila z vrsto serijskih oddaj, ki so imele v naši javnosti kaj različen odziv. Bomo končno tudi mi Slovenci prišli do slovenskega mesteca „Peyton“? Nam bo uspelo posneti z našimi in med našimi ljudmi film, ko bodo ob času njegovega predvajanja več ali manj prazne ceste in lokali.

„Da, res je,“ mi je pred časom odgovoril slovenski pisatelj in scenarist Ivan Ribič, „privolil sem, da napišem scenarij po znanem romanu Toneta Svetine „Ukana“.“

Ivan Ribič ima na področju scenarijstike vsekakor bogate izkušnje. Izmed dvajsetih scenarijev, kolikor jih je bilo uresničenih, naj omenim le nekatere: „Dolina miru“, „Kala“ (po Ribičevi povesti), „Ne joči, Peter“, „Nevidni bataljon“, scenarij za TV serijo VOS, to, ki jo pravkar predvajajo in tisto, ki jo bomo lahko gledali od meseca aprila dalje.

„To bo zelo drag načrt,“ pripoveduje dalje tovariš Ribič, „posebno za tako majhen narod, kot smo mi. Pojavila se je ideja, da bi gospodarstvo gorenjskih občin primaknilo svoj delež in omogočilo televiziji uresničiti ta načrt.“

Torej če bo vse po sreči — čez pet let!

Da si le ne bi do kakrat prehudo pokvarili okusa! SILVO TERŠEK

Kratkočasnice

Neki učitelj vpraša v šoli gostivničarjevega Anžka to le iz številjenja:

„Anža, ti si bistra glava, ki te imam že davno rad, izštevili mi tudi ti kaj, poslušaj me: Jaz bi šel k vam v gostinico, in bi spil tri verčke ola po 12 kron in bi snedel eno popoprano meseno klobaso za 10 kron in bi prigriznil zraven tudi za 1 groš kruha; koliko bi mogel plačati vašemu očetu?“

Anžek odgovori: „Gospod učitelj, le pridite večkrat k nam, sej veste, da vam moj oče vselej radi zastoni piti in jesti dajo, kolikor vam je ravno za malo južino potreba.“ Učiteljski tovarš 1865, str. 28.

IŠČEMO

OBČASNE DOPIISNIKE

za tednik »KMEČKI GLAS«. Zanima nas vsa pomembna krajevna problematika, zlasti s podeželja.

Svoj naslov pošljite na naslov:

ČZP »KMEČKI GLAS« Ljubljana, Kopitarjeva 2. Izbrane kandidate bomo pravočasno obvestili o podrobnostih sodelovanja.

Akcija »Ob mejnikih revolucije«

Med najrazličnejše prireditve in proslave ob 30. letnici vstaje jugoslovanskih narodov spada tudi mladinska akcija Ob mejnikih revolucije.

Republiška konferenca Zveze mladine Slovenije pripravlja v sodelovanju z rezervnimi vojaškimi starešinami, Zveze borcev, pripadniki JLA, specializiranimi organizacijami in odbori za splošen ljudski odpor na šolah akcijo pod nazivom Ob mejnikih revolucije.

Namen akcije je zbiranje in iskanje podatkov, dokumentov in pričevanj o narodno-osvobodilni vojni, revolucionarnih gibanjih pred vojno in v obdobju obnove dežele. Vzpostavljamo s tem pa je namen akcije tudi v tem, da mladina spozna kulturne in zgodovinske znamenitosti svojega kraja in okolice.

V akcijo je vključena predvsem šolska mladina, zato bi o vsebini in poteku akcije malo več spregovorili.

V aprilu, maju in juniju bo mladina organizirala pohode, izlete in obiske v ožji in širši okolici, kjer bo zbirala gradivo o dogodkih iz NOB, partizanskih akcijah, predvojni delavskih shodih, pomembnih objektih socialistične izgradnje in narodnostnih zanimivosti. Večji del teh podatkov bo zbran s pomočjo proučevanja preživelih udeležencev in aktivistov NOB. Tako zbrano gradivo bi se v posebnih delovnih skupinah

uredilo in izdalo v brošuri za vsak večji kraj posebej. Brošuri bi bil priložen tudi majhen zemljevid, kjer bi bili vrtčani vsi ti podatki. Namen izdaje teh brošur je, da se ohranijo ti podatki in da ostala mladina spozna svoj kraj in okolico.

Akcijo po šolah bi vodile v glavnem specializirane organizacije v zunajšolskih dejavnostih, kot npr. planinci, taborniki, ferijalci, fotoamaterji, radioamaterji, strelci, klubi mladinskih aktivov in drugi. S prikazom svoje aktivnosti bodo te organizacije opozorile na svoje delovanje in pridobile mnogo novih članov, mladina pa bo spoznala kulturne in zgodovinske znamenitosti svojega kraja in okolice. Med iskanjem gradiva o dogodkih iz NOB pa bodo lahko te skupine odkrile še nepoznane podatke in dokumente, ki jih potrebujejo vsi muzeji revolucije in druge znanstvene ustanove za popolnitev dokumentacije o naši revoluciji.

O vzgojno-izobraževalni vrednosti te akcije ne kaže razpravljati, ker je razvidna že na prvi pogled, pač pa bi bila naša dolžnost pokazati mladim pomen te res edinstvene mladinske akcije. Z masovno udeležbo v tej akciji bi najdostojneje praznili veliko obletnico in prispevali svoj delež pri zbiranju gradiva o najslavnejših dneh naše zgodovine. Poleg

tega bi zbrano gradivo lahko rabilo šolnikom pri pouku v šoli za boljše opisovanje zgodovine domačega kraja in okolice.

Mladina pričakuje upravičeno v tej akciji našo vsestransko pomoč, saj bomo s svojo udeležbo podprli res nekaj velikega in vzgojno.

Tako pripravljena akcija nam bo dala novih idej in nas pripravila o pomembnosti našega sodelovanja.

RUDOLF LIKAR

Kinematografi prikazujejo

RDEČE KLASJE je slovenski film, ki je nastal po motivih romana Ivana Potrča Na kmetih in ga je posnel režiser Živojin Pavlovič. Pavlovič je eden od najbolj prizadevnih in temeljitih raziskovalcev našega sodobnega življenja. Človek z vsemi nasprotji v njem samem, ki jih ustvarjajo družbena dogajanja, je objekt njegovih raziskav. V filmu Na kmetih je posegel v obdobje kolektivizacije in obveznega odkupa. Vendar je zanj slikanje tega obdobja le okvir za razmišljanja o deformacijah, ki nastajajo v človeku, če se le-ta ne uspe povzdigniti do bitja, ki presoja in na osnovi te presoje tudi deluje. Vse drugo je podrejeno nekemu na videz progresivnemu mehanizmu, ki pa pomeni pravzaprav korak nazaj v razvoj človeške skupnosti. Brez tega pa ostane le krčevito iskanje stikov človeka s človekom. Film priporočamo za ogled in razgovor v višjih razredih srednje šole.

m. b.

GOSPODIČNA IN POTEPUH je risanka Walt Disneya, ki je ponovno prijadrala na naše ekrane. V zadovoljstvo vsem gledalcem od 6 do 60 let.

m. b.

MOŽ, KI SI JE IZMIŠLJAL je delo danskega režiserja Jensa Ravna. Akcija filma je grajena na znanstveno fantastični ugotovitvi, da je možna materializacija misli. To je akcija, ki je bila osnova že marsikateremu znanstveno-fantastičnemu filmu, katerega postavitev se uresniči v metafizičnem postavljanju človeka v svet, v kader.

n. d.

POLNOČ NA REEPERBANU, film režiserja Rolfa Olsena z znanim igralcem Kurtom Juergensom predstavlja popolnoma šabloniziran izbor zgodbe in načina njene postavitve. Film ne priporočamo.

n. d.

ČAS ZA ŽIVLJENJE je posnel režiser Bernard Paul. To je film, ki kaže različne pojavnosti štiričlanske družine, ki dela, je,

NIŽJA GLASBENA ŠOLA V TOLMINU

razpisuje prosto delovno mesto
tajnika — računovodje
za 12 ur tedensko.

Pogoji: srednja strokovna izobrazba z najmanj 5-letno prakso v administraciji v prosvetnem zavodu. — Rok prijave velja 15 dni po objavi razpisa.

Ravnotežje

Vsak dan zacvete naša ulica v raznih barvah, prav kot pisana livada. Kaj pa cvetje? Ali ima prijeten vonj, vsiljiv ali vsaj indiferenten?

Kar spomnimo se, kolikokrat zavijamo nos in kako neprijetno se počutimo, kadar nas zapahne duh po alkoholu, nikotinu ali postani hrani. To se nam večkrat zgodi ob vstopu v neprežaden lokal. Spomnimo se, kako neprijetno se počutimo ob sogovorniku, ki vonja po znoju. „Revež, poti se,“ pravimo, pa nam zato ni nič manj zoprno. Zato ne dovolimo, da bi bili tudi mi eden teh „revežev“. Mislim, da je za moderno ženo ali možkega nujna uporaba dezodoransa. Pri nas dobimo že zelo veliko teh pripomočkov za osvežitev telesa. Žal je večina teh (sprayev) sorazmerno zelo draga in se zelo hitro porabi; zato predlagam, da se žena ali možki odloči za dezodorans (štift), ki je cenejši, trajnejši in ga lahko nosimo v torbici ali v žepu. Ni dovolj, da „dišimo po milu“. Važno je, da ne mučimo

svoje okolice s svojim neprijetnim vonjem po potu, ki ga z jutranjim umivanjem ne moremo preprečiti za ves dan.

Današnja naglica in živčnost se pospešujeta potenje in gotovo ni v prid naši svežosti. Zato uporabljajmo izbrani dezodorans. Vonj izberimo po okusu; prijetno svež, športni ali ostrejši.

Naj se pogovorimo še o parfumi in njihovi uporabi. Izogibati se moramo zelo močnih, ostrih vonjev, ki bi bili drugim lahko neprijetni. Ne pozabimo, da nekateri parfumi spremenijo svoj prvotni vonj na različni vrsti kože.

Ugotovili smo že, da je treba pričeško, obleko in obutev prilagoditi osebnosti. Isto velja za parfume. Nežnemu tipu svetlo-laske se bo lepo podal nežen, nevsiljiv vonj; energična črnolaska si bo brez škode lahko privoščila močnejšega. Dobro je, da smo pri uporabi parfuma zelo skromne pri količini.

Vsako pretiravanje je zoprno in neokusno. Kapljica na prst je

dovolj za eno in drugo stran našesom, še kapljico na notranjo stran zapestij in na tilnik. Parfuma ne denimo nikoli pod pazduho, ker bi sicer dosegli nasprotni učinek od zelenega. Ne uporabljajmo istega parfuma kot naša prijateljica, zato „kel nam ugaja“, temveč se odločimo za svojega in ga potem vedno uporabljamo. No; majhna sprememba si lahko privoščimo. V zimskem času izberimo različen parfüm od tistega, ki ga bomo uporabljali poletju.

Če že imamo rade izraziti parfüm po cvetju (ciklama, vrtnica, šmarnica itd.), bodimo zelo skromne pri uporabi. Ti parfumi so še prav posebno močni in postanejo zato zelo hitro vsiljivi. Svetujem, da si raje izberete drugačnega.

Naš vonj: dezodoransa, kolonjske vode ali parfuma naj se tako prilagodi naši osebnosti, da bo postal njen del. Edino tako bo toliko pravih ravnotežij, kolikor je nas samih.

Zbor delovne skupnosti otroškega vrtca Antona Medveda, Kamnik razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

- 2 delovni mesti vzgojiteljice (VZG)
- 1 delovno mesto otroške sestre

Stanovanja ni.

OSNOVNA ŠOLA RADA IRŠIČA MISLINJA

razpisuje prosta delovna mesta

- 1 učitelja za tehnični pouk, pogoj: PRU, samsko stanovanje

PODRUŽNIČNA ŠOLA PAŠKI KOZJAK

- 3 učitelji za razredni pouk, pogoj: U s srednjo ali višjo izobrazbo
- Na voljo je brezplačno stanovanje, dodatek za težje delovne pogoje je 900 din mesečno, šolska zgradba je bila obnovljena leta 1968.
- Nastop službe 1. 9. 1971 za nedoločen čas. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Razširjajte svoj list!

RAZPISNA KOMISIJA PRI CENTRALNI OSNOVNI ŠOLI „OSMIH TALCEV“ DOLENJI DOLATEC

razpisuje

naslednja prosta delovna mesta s polnim delovnim časom za nedoločen čas:

CENTRALNA OSNOVNA ŠOLA DOLENJI LOGATEC:

- 2 prosti delovni mesti učitelja za matematiko in fiziko profesor ali predmetni učitelj

- 1 prosto delovno mesto učitelja za tehnični pouk in fiziko profesor ali predmetni učitelj

Samska stanovanja so zagotovljena, učiteljskemu paru (eden od njiju učitelj matematike — fizike) je na voljo dvosobno stanovanje.

PODRUŽNIČNA ŠOLA ROVTE:

- 3 prosta delovna mesta učiteljev razrednega pouka učitelj Samska stanovanja so na voljo.

PODRUŽNIČNA ŠOLA LAZE:

- 1 prosto delovno mesto učitelja razrednega pouka učitelj Samsko stanovanje je na voljo.

Nastop službe 1. septembra 1971.

Razpis velja do zasedbe delovnih mest.

Prošnje s potrebno dokumentacijo vložite v tajništvo Centralne osnovne šole „8. talcev“ Dol. Logatec v 15 dneh po razpisu.

Za spominsko ploščo Gustavu Šilihu so darovali:

Poleg darovalcev, objavljenih v zadnjih dveh številkah Prosvetnega delavca, so poslali svoje prispevke še: Vilko Bežan, Murska Sobota, din 50; Janez Šiftar, Murska Sobota 50 din; učitelji osn. šole Kobilje-Do-brovnik 125 din; osnovna šola Zetale pri Ptuj 100 din; Gizela Blagovid, Ormož, 50 din; Marija Novak, Ilirska Bistrica 30 din; Jelka in Emil Zirkovnik iz Horjula pri Ljubljani 60 din; Jože Kmetec, Ljubljana 100 din; Vilko Kolar, Ljubljana 50 din; osn. šola Šmartno ob Paki 100 din; osn. šola Prevalje 70 din; Franjo Koržinec, Šmartno ob Paki 30 din; Janez Rotar, Maribor, 20 din; Janko Plemenitaš, Maribor, 50 din; Vlado Šuster v imenu sošolk in sošolcev osn. šole Slavko Šlander 140 din; dr. Eman in Miša Pertl 50 din; Joško Škilan, Maribor, 10 din; osn. šola bratov Polančičev, Maribor, 260 din; Alenka Glazer, Maribor, 20 din; Janez Dobrajc, Maribor, 20 din; Nande Kavčič, Maribor, 20 din; Stanislav Horvat, Ptuj, 25 din; Milan Kabaj, Maribor, 50 din; Zavod za šolstvo SRS, Ljubljana, 360 din; Ja-

nez in Marija Švajncar, Maribor, 50 din.

Jan Baukart, Maribor din 100, — Franc Karbaš, Miklavž pri Ormožu din 20, — Vlado Ivanec, Maribor din 14, — Tomažej Milena, Maribor din 50, — Sindikalna podružnica osnovne šole Ivan Cankar Maribor din 410, — Pedagoški aktiv vzgojiteljic Maribor din 500, — Vzgojni dom Maribor din 100, — Novak Alojz Maribor din 50, — Medicinska srednja šola Maribor din 300, — Poklicna šola za živilsko stroko Maribor, din 180, — Osnovna šola Maks Durjava, Maribor din 330, — Višja tehnična šola Maribor din 352,70, — Zavod za šolstvo, organizacijska enota Celje din 110.

Vsem, ki so prispevali zneske za spominsko ploščo pedagogu Gustavu Šilihu, iskrena hvala!

PEDAGOŠKO DRUŠTVO MARIBOR

Svet šole osnovne šole dr. Jožeta Potrča v Ljubljani, Potrčeva 1, razpisuje za šolsko leto 1971/72 naslednja delovna mesta:

učitelja tehničnega pouka — PRU tehn. pouka — za nedoločen čas;

3 vodje varstvenih oddelkov PB za nižjo stopnjo — U ali PRU — razredni pouk — za določen čas — 1 leto.

Prijave pošljite na upravo šole. Rok prijave je 14 dni po razpisu.

Redni razpis prostih delovnih mest

Šolska vodstva obveščamo, da bo letošnji redni razpis prostih delovnih mest objavljen v prihodnji številki Prosvetnega delavca, ki bo izšla 2. aprila. Prosimo, da nam pošljete besedila razpisov čimprej, najkasneje pa do 26. marca. Besedilo naj ima oznako Za redni razpis in ime občine, v kateri je šola.